

OBRANA

**100 rokov
spoločného
štátu**

**Letecké
dni SIAF**

**Deň
Ozbrojených
síl SR**

**TÉMA:
čestná stráž**

Odišiel prvý minister

Verejnosť sa 13. septembra na cintoríne v Trenčíne rozlúčila s prvým ministrom obrany samostatnej Slovenskej republiky generálplukovníkom v. v. Imrichom Andrejčákom. Zomrel 5. septembra vo veku 77 rokov. Narodil sa 12. júla 1941 v obci Haniska pri Košiciach. V rokoch 1955 – 1958 študoval na Vojenskej škole Jána Žižku v Bratislave, v rokoch 1958 – 1961 na Vojenskom učilišti vo Vyškove na Morave. Do roku 1971 študoval odbor spravodajstva na Vojenskej akadémii v Brne, v rokoch 1976 – 1978 na Vojenskej akadémii Generálneho štábu Ozbrojených síl ZSSR K. J. Vorosilova v Moskve. Pôsobil ako veliteľ divízie, náčelník štábu 1. armády Západného vojenského okruhu, veliteľ 1. armády Západného vojenského okruhu, náčelník štábu Východného vojenského okruhu v Trenčíne a veliteľ Východného vojenského okruhu. Hodnosť generálporučíka získal 3. mája 1990. Od 2. novembra 1990 do 25. júna 1992 pôsobil ako námestník ministra obrany Českej a Slovenskej Federatívnej Republiky. V júli 1992 ho prevelili do zálohy. Od 2. júla 1992 do 31. decembra toho istého roku bol ministrom obrany ČSFR, od 16. marca 1993 do 15. marca 1994 ministrom obrany SR. Ako poslanec NR SR bol potom predsedom Výboru NR SR pre obranu a bezpečnosť a členom Osobitného kontrolného výboru NR SR na kontrolu činnosti Vojenského spravodajstva. Genplk. v. v. Imrich Andrejčák získal viaceré vyznamenania, medzi nimi aj Rad Ľudovíta Štúra II. triedy.

Foto: Ivan Kelement, TASR

Demokracia je organizovaná myšlienka, idea proti chaosu. Demokracia, to znamená myslieť skôr, než jednáš, či tým nepoškodzuješ blízkeho, rodinu, národ, spoločnosť, to znamená opanovať svoje vášne, nie rozprávať, ale problémy riešiť.

generál Milan
Rastislav Štefánik,
minister vojenstva
Československej
republiky 1918

Československá politika sa musí predovšetkým zamerať na boj proti bolševizmu vo všetkých jeho prejavoch.

Bolševizmus je anarchizmus, ktorý ohrozuje aj náš štát. Bolševizmus je popieranie demokratizmu. Bolševizmus kričí a reve; demokracia myslí, počuje a presvedčuje. Bolševizmus sťahuje blížnemu z tela kožuch; demokracia šíje plášť pre všetkých, i pre chudobných. Bolševizmus poburuje najnižšie pudy; demokracia apeluje na česť a svedomie. Bolševizmus dáva ľudu pálenku a dýku; demokracia kladivo a pluh. Bolševizmus hádže protivníka do mora, vyťahuje ho zo žalára a ubíja ho; demokracia lieči, prípadne trestá a napravuje. Bolševizmus kupuje duše za výhody a tvorí strany banditov a sektárov; demokracia zaručuje účasť všetkých na výhodách a právach. Bolševizmus je rozklad, bieda a hlad. Demokracia tvorí, je základom normálneho života a blahobytu. Bolševizmus je osliujúci záblesk traskaviny; demokracia žiarivý maják spásy. Bolševizmus je nepriateľom ľudstva a musí sa proti nemu bojovať.

Náš štát je mladý a potrebuje po otrasoch vojny čo najpokojnejší rozvoj, ktorý nemôže nastať, ak sa neupokojí Rusko. Taktiež sme dnes členom Spojencov a musíme sa riadiť spoločnými úlohami a cieľmi. Žiadali sme pomoc a bola nám poskytnutá, Rusko nám samo medzi prvými umožnilo organizovať sa. Dostala sa nám úloha pomáhať Rusku. Nemôžeme odoprieť, bolo by to i nevďačné i neslovanské, lebo silné Rusko je naším životným záujmom. Bez krvi a utrpenia nebol by sa svet o nás dozvedel, prinášame myšlienke oslobodenia veľké obete, ale druhí tiež trpeli a trpia, obete Spojencov neboli menšie. Vojenská česť nám nedovoľuje hodiť pušku do žita, vlastná česť nám prikazuje, aby završenie revolúcie bolo tak čestné, ako boli jej začiatky.

NA TITULNEJ STRANE: Čestná stráž prezidenta SR • Foto: čatár Michal Potocký

4 Deň ozbrojených síl

8 Sto rokov od vzniku štátu

13 Rozhovor s veliteľom
Mnohonárodného zboru NATO
Sever-Východ v Štetíne
genpor. Manfredom Hofmannom

14 Letecké dni SIAF 2018

14

16 TÉMA: čestná stráž

16

24 Bojové lietadlo
De Havilland DH.98 Mosquito

28 Generálmajor v. v. Emil Boček

32 Bitka pri Vogastisburgu

34 Kurz špecialistov EOD na
odstraňovanie improvizovaných
výbušných zariadení

36 Zväz vojakov Slovenskej republiky

36

40 Niet filmu bez vojny

44 Cooperov test: Päťdesiatročná
dvanásťminútovka

Mesačník Obrana v digitálnej podobe: www.mosr.sk/obrana/

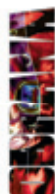
Týždňový súhrn správ eBulletin: www.mosr.sk/ebulletin/

Ďalšie informácie: www.facebook.com/mosr.sk a www.youtube.com/user/MinisterstvoObrany

Distribúcia mesačníka Obrana: obrana@mod.gov.sk

MINISTERSTVO
OBRANY
SLOVENSKEJ REPUBLIKY

Mesačník Ministerstva obrany SR, založený v Clevelande (USA) 1914, obnovený v Bratislave v roku 1993 • Ročník XXVI. • č. 10/2018 • Redakčná závierka 25. 9. 2018 • Do výroby zadané 28. 9. 2018 • Vydavateľ: Ministerstvo obrany SR • Vedúci oddelenia rezortnej tlače: PhDr. Miloslav ŠČEPKA, tel.: 0960 31 29 48, 0903 820 996, e-mail: miloslav.scepka@mod.gov.sk • Šéfredaktor: PhDr. Pavol VITKO, tel.: 0960 31 30 72, 0903 820 847, e-mail: pavol.vitko@mod.gov.sk • Redaktori: Jozef ŽIAK, plukovník v zálohe, tel.: 0960 33 83 52, 0903 820 194, e-mail: jozef.ziak@mil.sk, Mgr. Hana KLOBUŠICKÁ, tel.: 0960 31 29 45, 0903 820 193, e-mail: hana.klobusicka@mod.gov.sk • Vedúca vydania: Mgr. Veronika MÁTUŠOVÁ, tel.: 0960 31 17 01, 0903 820 555, e-mail: veronika.matusova@mil.sk • Tajomníčka redakcie: Mgr. Milena SLEZÁKOVÁ, tel.: 0960 31 29 84, e-mail: milena.slezakova@mod.gov.sk • Jazyková úprava: Ing. Eleonóra BUJÁČKOVÁ • Grafická úprava: Ing. Otakar HRABÁK • Adresa redakcie: Mesačník OBRANA, MO SR, Kutuzovova 8, 832 47 Bratislava, e-mail: obrana@mod.gov.sk, www.mosr.sk/obrana/ • Tlač: Západoslovenské tlačiarne Skalica, s.r.o. • © Ministerstvo obrany SR, IČO: 30845572, EV 412/08, ISSN 1336-1910 • Neoznačené texty sú z tlačového servisu MO SR a OS SR • Neoznačené obrázky sú z archívu MO SR • NEPREDAJNÉ

Pri tejto príležitosti šéf rezortu obrany vyzdvihol a ocenil každodennú prácu profesionálnych vojakov a upozornil na realizované modernizačné projekty, vďaka ktorým budú ozbrojené sily môcť ešte efektívnejšie plniť úlohy v prospech Slovenskej republiky a jej občanov.

Základom sú ľudia

„Naše ozbrojené sily v januári tohto roka oslávili už 25. výročie svojho vzniku. Za ten čas sa stali rešpektovanou inštitúciou a najväčšou garanciou obranyschopnosti Slovenskej republiky. No ak by nemali pevný základ vo svojom ľudskom potenciáli, čiže vo vás, vážené vojačky a vojaci, nikdy by sa nedokázali stať jednou z naj dôveryhodnejších inštitúcií,“ uviedol minister obrany Peter Gajdoš. Pri tejto príležitosti spomenul aj historicky najväčšiu reálnu modernizáciu ozbrojených síl a zdôraznil, že vedenie ministerstva obrany dáva dôraz na vyváženosť modernizácie a výcviku profesionálnych vojakov.

„Cesta samostatných ozbrojených síl sa začala na týchto miestach presne pred 170 rokmi. Tu vybojovali prví slovenskí dobrovoľníci víťaznú bitku v boji za národnú slobodu, rovnoprávnosť a demokraciu. K tejto bojovej tradícii sa ozbrojené sily hlásia dodnes,“ priblížil predseda Výboru NR SR

pre obranu a bezpečnosť Anton Hrnko dôvody, prečo sa oslavy Dňa Ozbrojených síl SR konajú práve v Brezovej pod Bradlom a na Prietržskej ceste.

Náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Daniel Zmeko vyjadril vďaka a úctu všetkým príslušníkom ozbrojených síl. „My, príslušníci Ozbrojených síl SR, máme jedinečnú povinnosť a poslanie, a to zabezpečovať mier a bezpečnosť. Bezpečnosť

„Cieľom je, aby naše mladé ozbrojené sily boli aj moderné.“

Peter Gajdoš,
minister obrany SR

však nie je zadarmo, ale aj vďaka modernej technike môžeme túto úlohu plniť zodpovedne v prospech občanov Slovenskej republiky,“ dodal.

Obyvatelia a návštevníci Brezovej pod Bradlom mali možnosť vidieť aj statické a dynamické ukážky techniky ozbrojených síl, napríklad nové dopravné lietadlo Spartan C-27J a viacúčelové vojenské vrtuľníky UH-

-60M Black Hawk. Prezentoval sa aj prototyp nového bojového obrneného vozidla 8x8, ktorý je jedinečným produktom slovenského obranného priemyslu a jeho výroba bude znamenať prácu a zvýšenie zamestnanosti v zbrojárskych podnikoch na Považí.

Pri príležitosti Dňa Ozbrojených síl SR boli ocenení pamätnou medailou k 25. výročiu OS SR profesionálni vojaci a veteráni, ktorí sa pričínili o šírenie dobrého mena ozbrojených síl. Dvaja veteráni z Afganistanu boli ocenení vojenskou medailou za zranenie v boji.

Slovensko si pripomína Deň Ozbrojených síl SR symbolicky v deň víťazstva slovenských dobrovoľníkov v bitke pri Brezovej pod Bradlom v roku 1848. Zároveň pri tejto príležitosti zorganizovali jednotlivé útvary Ozbrojených síl SR 21. septembra 2018 vo svojich priestoroch deň otvorených dverí, v rámci ktorých sa mohla verejnosť oboznámiť s prácou profesionálnych vojakov.

Mladé a moderné

Zamestnanci rezortu obrany a profesionálni vojaci si pripomenuli Deň Ozbrojených síl Slovenskej republiky slávnostným zhromaždením v priestoroch ministerstva 21. septembra. Zároveň si pietnou spomienkou pri Pamätníku zmierenia uctili pamiatku všetkých zosnulých vojakov a zamestnancov.

Deň ozbrojených síl

Minister obrany SR Peter Gajdoš sa 22. septembra spolu s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Danielom Zmekom v Brezovej pod Bradlom zúčastnili na oficiálnych oslavách Dňa Ozbrojených síl SR.

Minister obrany SR Peter Gajdoš pri tejto príležitosti zhodnotil 25 rokov existencie slovenských ozbrojených síl. „Kým v minulosti bola modernizácia len slovom na papieri, dnes je reálna, historicky najväčšia a nemienime poľaviť. Spravíme všetko pre to, aby boli naše mladé ozbrojené sily aj moderné,“ zdôraznil. Zároveň poďakoval všetkým profesionálnym vojakom za ich obetavosť a za to, že služba vlasti pre nich nie je iba povolaním, ale najmä dôležitým poslaním.

Ako uviedol náčelník Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Daniel Zmeko, Ozbrojené sily SR by mali stáť na štyroch stabilných pilieroch. „Týmito piliermi myslím personál, ktorý by mal byť vzdelaný a schopný plniť úlohy, modernú výzbroj, náročný a často rizikový výcvik, a samozrejme, vôľu, morálku a disciplínu. Na týchto štyroch bodoch budujeme naše ozbrojené sily.“

Deň pred oficiálnymi oslavami Dňa Ozbrojených síl SR v Brezovej pod Bradlom sa šéf

rezortu obrany spolu s náčelníkom Generálneho štábu Ozbrojených síl SR genpor. Danielom Zmekom prostredníctvom videovorov spojili aj so slovenskými vojakmi, ktorí v súčasnosti plnia úlohy v zahraničných misiách a operáciách. Zaujímali sa o aktuálnu bezpečnostnú situáciu v krajinách, v ktorých príslušníci Ozbrojených síl SR pôsobia, a tiež o možnosti zlepšenia podmienok ich služby za hranicami Slovenska.

Foto: TASR, Ivan Kelement

História Dňa Ozbrojených síl Slovenskej republiky

Európske buržoázne revolúcie v polovici 19. storočia zápasili v jednotlivých krajinách s rôznorodými problémami. V rakúskej monarchii bola popri úsilí odstrániť feudálne pomery a absolutizmus mimoriadne citlivou národnostná otázka. Emancipačné snahy utláčaných národov však narážali na silný odpor vládnuvich národov – rakúskych Nemcov v tzv. Predlitavsku a Maďarov v Uhorsku. Vtedajšia slovenská spoločnosť v dôsledku svojho dlhodobého nerovnoprávného postavenia vstúpila do víru revolučných udalostí v dosť nerozvinutej podobe, čo poznačilo aj jej vojenské úsilie.

Prvá slovenská dobrovoľnícka výprava sa uskutočnila v druhej polovici septembra 1848 v nadväznosti na vystúpenie Chorvátov proti Maďarom v Zadunajsku, pričom pôvodným cieľom ústredného národnopolitického orgánu Slovákov – Slovenskej národnej rady – bolo po obsadení podjavorinského kraja a považských stolíc vyburcovať povstanie na celom území obývanom Slovákami.

Dobrovoľnícky zbor prekročil moravsko-slovenské hranice 18. septembra 1848 a podvečer dorazil do Myjavy. Jadro výpravy i so SNR sa potom 21. septembra presunulo do Brezovej pod Bradlom. Na druhý deň, 22. septembra, v jej okolí dobrovoľníci zvíadli víťazný boj s dvoma švadronami cisárskych kyrysníkov a dvoma stotinami pešiakov, plniami príkazy peštianskej vlády.

Protipovstalecké sily sa však spamätali a už 25. septembra sa prisunuté maďar-

ské gardy a cisárske jednotky pripravili zovrieť dobrovoľníkov do klieští a zaútočiť z troch strán – od Senice, Vrbového a Nového Mesta. Slovenskí dobrovoľníci, žiaľ, nedostali očakávanú posilu druhej povstaleckej vlny a v bitke pri Senici 26. septembra utrpeli porážku. Nič na tom už nezmenil ani ich úspešný útok na stotinu pruského princa pri Starej Turej 27. septembra. Na druhý deň, po ďalšej neúspešnej bitke pri Poriadi neďaleko Myjavy, sa stiahli na Moravu, kde bol zbor formálne rozpustený. Chorváti sa udržali iba o deň dlhšie a 29. septembra podľahli v bitke pri Pákozde a Sukaró.

Septembrová výprava slovenských dobrovoľníkov sa teda skončila neúspechom, ale ich víťazstvo pri Brezovej pod Bradlom sa navždy zapísalo do našich dejín a 22. september zostane zvečnený aj v podobe Dňa Armády SR, resp. Dňa Ozbrojených síl SR, ktorý sme začali sláviť v roku 1998.

Premiérovo kontrolný deň

Doterajšie rozhodnutia Bezpečnostnej rady SR, vlády, ako aj samotného ministerstva obrany v súvislosti s investíciami do modernizácie Ozbrojených síl SR boli správne. Uviedol to 14. septembra predseda vlády SR Peter Pellegrini po kontrolnom dni na Ministerstve obrany SR. Ocenil postup rezortu pri príprave doteraz najväčšieho modernizačného projektu, nákupu stíhacích lietadiel F-16 Block 70/72. Vyzdvihol tiež prístup k modernizácii pozemných vojsk, predovšetkým rozhodnutie ministerstva zapojiť do procesu v maximálnej možnej miere domáci obranný priemysel. Zároveň pripomenul, že vládu čakajú ešte rozhodnutia o obstaraní 3D rádiolokátorov a o projektoch 8x8 a 4x4.

Modernizácia aj práca

Vďaka realizácii projektov bojových obrnených vozidiel 8x8 a samohybných kanónových húfníc ZUZANA 2 vznikne až do 800 pracovných miest. Na tlačovej konferencii v priestoroch štátneho podniku DMD GROUP, a. s., v Dubnici nad Váhom to 6. septembra oznámil minister obrany SR Peter Gajdoš. Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Ján Hoľko zdôraznil, že napriek tvrdeniam, že štát nevie efektívne riadiť obranný priemysel a všetky kapacity treba odovzdať do prenájmu súkromnému sektoru, sa ukazuje opak. Okrem spoločností, ktoré patria pod DMD GROUP, sa v Trenčianskom kraji darí aj Leteckým opravovniám Trenčín, ktoré aktuálne zamestnávajú takmer 350 zamestnancov. A ich mzda v uplynulom období vzrástla o 21 percent.

Výročie Slovenskej národnej rady

Minister obrany Peter Gajdoš a generálny tajomník služobného úradu Ján Hoľko si spolu s predsedom Národnej rady SR Andrejom Dankom, členmi vlády a poslancami 19. septembra pripomenuli v Myjave 170. výročie vzniku I. Slovenskej národnej rady. „Prvá Slovenská národná rada bola iskierkou nádeje nášho ľudu v snahe o dosiahnutie svojich práv,“ pripomenul minister úlohu národnej rady v revolučnom roku 1848.

Ministri rokovali neformálne

Slovensko plánuje v prospech stabilizácie regiónu západného Balkánu kvalitatívne posilniť operáciu EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine. Na neformálnom rokovaní ministrov obrany členských štátov Európskej únie vo Viedni to 30. augusta uviedol minister obrany SR Peter Gajdoš. Na stretnutí rezonovala aj otázka plnenia záväzkov Stálej štruktúrovanej spolupráce PESCO, pričom do prvej fázy ich realizácie patrí aj slovenský projekt delostreleckej podpory EuroArtillery.

Hodnotenie obrany za rok 2017

Ministerstvo obrany 5. septembra predstavilo Bezpečnostnej rade a vláde SR Komplexné hodnotenie obrany SR za rok 2017. Zároveň zverejnilo komuniké, ktoré obsahuje všetky základné a zverejniteľné informácie o stave obrany SR za rok 2017. Dokument pozitívne hodnotí najmä aktualizáciu strategických dokumentov, Obrannej a Vojenskej stratégie SR. „Okrem pozitív treba priznať aj nedostatky, ku ktorým patrí predovšetkým nesplnenie cieľa vybudovať mechanizovanú brigádu a pretrvávajúca strata atraktivity vojenského povolania,“ uviedol minister Gajdoš. Rezort obrany preto už v minulom roku začal pripravovať koncepciu manažmentu vojenského personálu.

Život je najvyššia hodnota

Obete holokaustu a rasového násillia si v rámci pietnej spomienky na Rybnom námestí v Bratislave prišiel 7. septembra pri príležitosti Dňa obetí holokaustu a rasového násillia uctiť aj minister obrany Peter Gajdoš. „Je dôležité, aby sme nezabúdali na to, že ľudský život je tou najvyššou hodnotou, a preto ho musíme chrániť,“ uviedol. Je neprípustné, aby v dnešných časoch silneli hlasy pravicového extrémizmu alebo akýchkoľvek myšlienok podporujúcich rasovú neznášanlivosť.

Hodina detských otázok

Prečo je potrebná modernizácia vojenskej techniky a prečo sa peniaze na ňu určené radšej nevyužijú v zdravotníctve? Ako zlepšiť uplatnenie absolventov na trhu práce či ako zlepšiť integrovanú dopravu v hlavnom meste? Aj na tieto zvedavé otázky detí z Detskej Univerzity Komenského odpovedali členovia vlády SR počas netradičnej hodiny otázok v parlamente. Minister obrany SR Peter Gajdoš mladým študentom vysvetlil, že vojaci potrebujú modernú vojenskú techniku, aby sa mohli starať o bezpečnosť celej našej krajiny.

Troja noví generáli

Prezident SR a hlavný veliteľ OS SR Andrej Kiska 20. septembra vymenoval plk. gšt. Martina Michalka, plk. gšt. Jaroslava Poláka a plk. gšt. Petra Turského do prvej generálskej hodnosti brigádny generál. Za nových generálov vystúpil Martin Michalko: „Vedomosti a schopnosti, ktoré sme nadobudli, budeme využívať len v prospech Slovenskej republiky, v záujme zachovania jej obranyschopnosti a uchovania demokratických hodnôt,“ povedal.

Na námestí SNP

Minister obrany SR Peter Gajdoš si 27. augusta na Námestí SNP v Bratislave spolu s generálnym tajomníkom Služobného úradu MO SR Jánom Holíkom, zástupcom náčelníka Generálneho štábu Ozbromených síl SR genmjr. Miroslavom Kocianom, predsedom vlády Petrom Pellegrinim a ďalšími členmi vlády, ako aj predstaviteľmi rezortu obrany pripomenul 74. výročie Slovenského národného povstania. „Slovenské národné povstanie významne ovplyvnilo formovanie nášho národa na ceste k demokracii a slobode. Je dôkazom sily a odhodlania Slovákov brániť svoju vlasť a jej slobodu za každú, aj tú najvyššiu cenu,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Zároveň zdôraznil význam pripomínania si významných dejinných udalostí. „História je súčasťou identity každého národa, na to treba vždy pamätať,“ upozornil.

Partizánskym chodníkom

Minister obrany SR Peter Gajdoš si 25. augusta turistickým pochodom cez náučný partizánsky chodník Zlatno – Skýcov v Trábečskom pohorí a pietnou spomienkou uctil pamiatku obetí Slovenského národného povstania. Ocenil, že občania si už tri desaťročia pripomínajú hrdinov Slovenského národného povstania aj turistickým pochodom. Pochod partizánskym chodníkom sa uskutočňuje už od roku 1988. Vznikol z iniciatívy priameho účastníka partizánskych bojov genpor. v. v. Jána Husáka a vtedajších starostov obcí Zlatno a Skýcov. Občania oboch obcí v okrese Zlaté Moravce sa aktívne zapájali do protifašistického odboja. Nacistickí vojaci obec Skýcov 16. marca 1945 vypálili a 13 jej obyvateľov odvliekli do koncentračných táborov.

Celoštátne oslavy

Minister obrany sa 29. augusta zúčastnil na celoštátnych oslavách pri príležitosti 74. výročia Slovenského národného povstania v Banskej Bystrici. Na spomienkovom akte sa zúčastnili aj traja najvyšší ústavní činitelia, štátny tajomník Ministerstva národnej obrany Rumunka Nicolae Nasta a priami účastníci protifašistického odboja. Minister Gajdoš si ešte pred začiatkom oficiálnych osláv spoločne s rumunskou delegáciou uctil na vojenskom cintoríne vo Zvolene pamiatku viac ako 10 000 rumunských vojakov, ktorí výrazne prispeli k oslobodeniu územia Slovenska spod nacistickej okupácie na konci druhej svetovej vojny.

Spomienka v Banskej Bystrici sa začala preletom leteckej techniky Ozbromených síl SR. Súčasťou celoštátnych osláv bol už tradične aj sprievodný program ozbrojených síl, v ktorom nechýbali ani zoskoky výsadkárov či prezentácia statických a dynamických ukážok.

Slávnostné zhromaždenie

Zamestnanci Ministerstva obrany SR a profesionálni vojaci si pripomenuli 74. výročie Slovenského národného povstania a Deň Ústavy SR 28. augusta.

„Aj po toľkých desaťročiach je odkaz Slovenského národného povstania aktuálny a jasný. Jednoznačne sa postavíť proti násiliu a povedať jasné nie fašizmu. Na udalosti Slovenského národného povstania by sme mali spomínať s úctou. Veď všetky tie pamätníky, či už v malých dedinkách, alebo v mestách, na ktorých sú vytesané mená hrdinov, ktorí zomreli za lepšiu budúcnosť nás všetkých, sú mementom toho, že slobodu nám skutočne nikto nedal zadarmo,“ zdôraznil minister.

Zrod Československej republiky v roku 1918

Priaznivý zahraničnopolitický vývin v dôsledku víťazstva dohodových mocností vo „veľkej“ vojne, ďalej intenzívna práca predstaviteľov československého zahraničného odboja a napokon aj prudký spoločensko-politický pohyb v porazenej habsburskej monarchii na jeseň 1918 umožnili vznik spoločného štátu Čechov a Slovákov.

Podiel légii

Slováci sa svojimi aktivitami v zahraničnom odboji takisto významne zaslúžili

o československú štátnosť. Počet slovenských príslušníkov československého zahraničného vojska (československých légii) bol síce nižší v porovnaní s legionármi českej národnosti, ale viaceré slovenské osobnosti aktívne prispeli k vytváraniu samotej koncepcie československého odboja. Milan Rastislav Štefánik na prelome rokov 1915 – 1916 prispel k vypracovaniu stratégie a taktiky odboja na čele s Tomášom G. Masarykom a Edvardom Benešom. Cieľ odboja

bol jednoznačný: vymaniť Čechov a Slovákov z nemecko-rakúskeho a maďarského područia.

Na konci prvej svetovej vojny sa československé zahraničné vojsko rozrástlo na samostatnú armádu, v ktorej slúžilo takmer 110 000 Slovákov a Čechov. Podľa tzv. legionárskeho zákona č. 462 Zbierky zákonov z 24. júla 1919 sa však legionársky charakter priznal iba 88 701 dobrovoľníkom, ktorí vstúpili do légii do 28. októbra 1918.

Milan Rastislav Štefánik
s reprezentantmi českých
a slovenských krajanských
organizácií v Spojených
štátoch amerických vo
Washington v roku 1917

Vznik Československej republiky na troskách habsburskej monarchie v roku 1918 predstavuje kľúčový moment v moderných dejinách Slovenska. Týmto štátoprávnym aktom boli vytvorené priaznivé podmienky na všestranný a dovtedy nepoznaný civilizačný vzostup Slovákov. Slovenský národ sa v konštituovanom štáte stal národom štátotvorným, pričom táto kvalitatívna zmena mala mimoriadne pozitívny vplyv na rozvoj slovenského školstva, vedy, kultúry a ďalších oblastí spoločenského života.

Dohodové veľmoci od leta 1918 uznávali československé légie za súčasť svojich ozbrojených síl. Ich bojové úsilie a diplomacia čs. zahraničnej akcie mali rozhodujúci podiel na tom, že v období od 29. júna do 2. septembra 1918 vlády Francúzska, Veľkej Británie a USA uznali Československú národnú radu v Paríži de facto ako predstaviteľku spojeneckého národa.

V záverečnom roku prvej svetovej vojny sa po rokoch vynútenej pasivity dali do pohybu aj politickí predstavitelia slovenského

národa v Uhorsku. Ľudové zhromaždenie organizované 1. mája 1918 v Liptovskom Mikuláši sa vo svojej rezolúcii osvedčilo za sebaurčenie „slovenskej vetvy československého kmeňa“. Za československú orientáciu sa jednoznačne postavila aj porada Slovenskej národnej rady, ktorá sa konala v Martine 24. mája 1918. Čo sa týka sebaurčenia slovenského národa a prihlásenia sa k novému štátu, koncepcia bola jasná a z hľadiska budúcnosti aj perspektívna. Až do októbra 1918 sa však čakalo na ďalší

vývoj situácie na frontoch a na ďalšie správy z Česka a zo zahraničia. Slovenskí politici vo Viedni, v Prahe, Budapešti a v tradičných centrách slovenského národného hnutia mali presné informácie o zahraničnom odboji. O širokej verejnosti sa to však povedať nedá.

Rekvirácie, zbehovia a bieda

Vojnová každodennosť v habsburskej monarchii, a teda i v Česku, resp. na Slovensku, bola v poslednom vojnovom roku

Príslušníci 5. československého streleckého pluku vítajú generála M. R. Štefánika v Jekaterinburgu v decembri 1918

(1918) určovaná výraznými hospodárskymi problémami, ktoré zasahovali do všetkých sfér života. Výrazne sa napríklad prejavoval nedostatok základných potravinových článkov. Obdobný nedostatok bol typický aj pre niektoré strategické suroviny (uhlie, nafta, bavlna atď.). Nepretržite prebiehali rekvirácie kovov (medi, mosadze, cínu, zinku atď.) a ďalších materiálov. V tomto stave vláda v militarizovanej spoločnosti aj naďalej apelovala na odriekanie, výdrž a boj do „víťazného konca“.

V kritickej situácii sa ocitla aj rakúsko-uhorská armáda na talianskom fronte, ktorá sa po neúspechu júnovej ofenzívy na Piave sústredila na výlučne defenzívnu činnosť. Koncom októbra sa za-

čal jej rozklad, ktorý sa prakticky okamžite prejavil aj v zázemí. V posledných vojnových týždňoch v zázemí narastal počet vojnových zbehov, voči ktorým bol postup orgánov brachiálnej moci prakticky bezúčelný.

Pod vplyvom zahraničnopolitických i vnútropolitických správ sa v októbri 1918 aktivizovala česká a slovenská politická scéna. Zverejnenie stanoviska amerického prezidenta Woodrowa Wilsona k perspektíve habsburskej monarchie sa stalo impulzom k ďalším zmenám. Wilson v podstate sklamal stúpcov zachovania monarchie za cenu autonomizmu a umiernennej ústavnej reformy. Jasne formuloval, že americká vláda uznala Čechoslovákov za spojenecký národ a podporuje podobné úsilie Juhoslovanov.

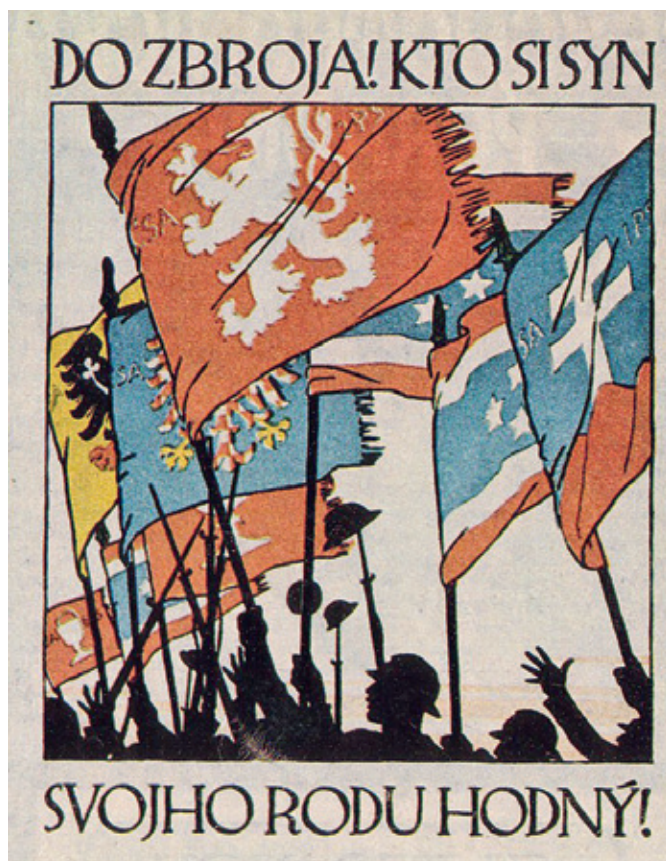
Pre ďalší vývoj udalostí malo veľký význam práve októbrové rokovanie Matúša Dulu s predsedom českého Národného výboru Karlom Kramářom a jeho členmi Václavom Klofáčom a Josefom Rotnágom. Predmetom debaty bolo budúce spojenie Slovenska s českými krajinami. Českí politici Dulu ubezpečovali, že Slovensko dostane takú správu, akú si jeho predstavitelia budú žiadať.

Praha, Brno, Martin

Predsedníctvo Slovenskej národnej strany zvolalo na 30. októbra 1918 do Martina zasadnutie, ktorým sa malo „maskovať“ celonárodné zhromaždenie. Organizátori pozvali viac účastníkov, ako pôvodne plánovali, aby aj tie slovenské kraje, ktoré Martin považoval za málo prebudené, mali na zhromaždení svoje zastúpenie. Nie je bez zaujímavosti, že v Martine sa v tomto období nachádzal asistenčný prapor rakúsko-uhorskej armády, ktorý však do priebehu politických udalostí nezasiahol.

Medzitým v Prahe 28. októbra 1918 vyhlásili samostatný československý štát a Národný výbor tam preberal moc do vlastných rúk. Zhodou priaznivých okolností sa v tento deň v budúcom hlavnom meste Československej republiky nachádzal aj Dr. Vavro Šrobár. Zúčastnil sa na zasadnutí Národného výboru a ako zástupcu Slovákov ho prizvali aj do predsedníctva. Zároveň sa stal jedným z piatich signatárov prvého zákona o vzniku samostatného československého štátu. Jeho štátnu formu malo určiť Národné zhromaždenie československé spolu s Československou národnou radou v Paríži. Dovtedy mal štátnu zvrchovanosť vo vnútorných veciach – pri dočasnom zachovaní platnosti dovtedajších rakúskych a uhorských zákonov a nariadení – vykonávať práve Národný výbor.

Správa o pražskom 28. októbri sa rýchlo rozšírila po českých krajinách a stala sa tam modelom, ako prebrať moc najmä na vidieku.

Propagačný plagát nabádajúci k vstupu do československých légii

**Prvý prezident
Československej republiky
Tomáš Garrigue Masaryk
počas manévrov v priestore
Braniska v roku 1930**

Národný výbor v Brne tak napríklad 29. októbra 1918 prevzal moravské miestodržiteľstvo.

V Martine sa 30. októbra 1918 o 14.00 h začala za účasti delegátov konať ustanovujúca schôdza Slovenskej národnej rady. Zhromaždenie napokon odsúhlasilo návrh nazvaný Deklarácia slovenského národa. V nej bolo konštatované, že „slovenský národ je čiastka i rečové i kultúrno-historicky jednotného česko-slovenského národa“. Slovenská národná rada zároveň prejavila súhlas s tým novoutvoreným právnym položením, ktoré 18. októbra 1918 sformuloval americký prezident Woodrow Wilson.

Termín „česko-slovenský národ“ súvisel s pevným rozhodnutím vytvoriť spoločný štát s Čechmi. Deklarácia zároveň potvrdzovala, že súhlasí s predchádzajúcimi krokmi Dohody, ktorá už právne uznala československú zahraničnú vládu. Účastníci martinského deklaračného zhromaždenia sa v mene slovenského národa rozhodli vytvoriť spoločný štát zložený zo Slovenska, Čiech, Moravy a Sliezska. To, že československý štát už 28. októbra 1918 vyhlásili v Prahe, nijako neznižuje hodnotu tohto rozhodnutia. Štátoprávne akty československej zahraničnej vlády 18. októbra, Národného výboru v Prahe 28. októbra a Martinská deklarácia 30. októbra 1918 tvorili ako celok nevyhnutný predpoklad pre vznik spoločného československého štátu, ktorého existenciu neskôr potvrdila mierová konferencia v Paríži. Dôležitý prítom bol vzájomný súlad štátoprávných aktov a zladenie činnosti všetkých zložiek československého hnutia.

Prevzatie moci

Delegácia Slovenskej národnej rady v zložení Ivan Déřer, Fedor Houdek a Jozef Hanzalík pricestovala s Martinskou deklaráciou do Prahy 1. novembra 1918, kde sa jej dostalo od tamojšej verejnosti veľkého prijatia. Národné zhromaždenie v Prahe na svojej prvej schôdzi 14. novembra 1918 vyhlásilo Republiku československú a zosadilo Habsburgovcov. Aklamáciou zvolilo Tomáša Garriguea Masaryka za prezidenta republiky a schválilo prvú vládu „všennárodnej koalície“ na čele s Karlom Kramářom. Slovensko v nej zastupoval Vavro Šrobár ako minister zdravotníctva a Milan Rastislav Štefánik ako minister vojny. Slovensko v ústavodarnom a zákonodarnom sneme zastupoval Klub slovenských poslancov. Spočiatku mal 41 členov, od 11. marca 1919 sa rozrástol na 54 členov (z 256 členov).

Slovenská národná rada na Slovensku mala ambície stať sa mocenským centrom, podobne ako Národný výbor v Prahe. Dokázala na Slovensku šíriť a propagovať Martinskú deklaráciu. Na jej podporu sa v mnohých mestách a obciach konali ľudové zhromaždenia a vznikali slovenské národné gardy a stráže. Podľa vzoru Prahy žiadala

Slovenská národná rada, aby dovtedajšie úrady zotrvali na svojich miestach a naďalej vykonávali svoju prácu, ale pod jej dozorom alebo pod dozorom Národného výboru. Slovenská národná rada však nedisponovala žiadnymi mocenskými pákami, materiálnymi zdrojmi ani vlastnou vojenskou silou, ktorými by ich k tomu donútila. Nedisponovala ani dostatkom financií, aby dostatočne vyzbrojila sľubne sa rozvíjajúce slovenské národné gardy a stráže.

V porovnaní s českými krajinami, kde v novembri 1918 došlo k hladkému prevzatíu moci, sa zápas o Slovensko v tomto období len začínal presne v duchu hesla Vavra Šrobára: „Kto naň prvý položí ruku – toho bude.“ Oddelenie Slovenska od bývalého Uhorska sa tak uskutočnilo odlišným spôsobom než vyčlenenie Česka z Predlitavska. Začleňovanie Slovenska do samostatného štátu sa dialo cestou vojenského obsadzovania jednotkami domáceho a zahraničného vojska. Obsadzovací proces prebiehal od prvých dní novembra 1918 do 20. januára 1919.

Ako sme už spomenuli, Československá republika priniesla Slovákom radikálnu zmenu ich postavenia. Stali sa štátotvorným národom. Ešte pred prevratom v roku 1918 sotva niekomu zišlo na um, že v celoštátnom parlamente budú Slovensko reprezentovať desiatky poslancov, že členmi každej československej vlády budú aspoň dvaja ministri Slováci a po sedemnástich rokoch existencie ČSR sa aj na čele vlády objaví Slovák – Dr. Milan Hodža.

Text: Mgr. Peter Chorvát, PhD.

Vojenský historický ústav, Bratislava

**Vavro Šrobár v spoločnosti
talianskeho generála L. Piccioneho
(vľavo) a francúzskeho generála
E. Mittelhausera v máji 1919**

Najväčšie ruské cvičenie

V Rusku na Sibíri sa 11. septembra začalo vojenské cvičenie Východ-2018, najrozsiahlejšie od skončenia studenej vojny. Na týždňovom výcviku sa zúčastnilo viac než 300 000 vojakov vrátane síl zo susednej Číny a Mongolska. Podľa ruského ministerstva obrany šlo o najväčšie vojenské cvičenie od roku 1981. Ruská armáda zaradila do výcviku i svoje najnovšie balistické strely krátkého doletu Iskander schopné niesť jadrové hlavice, tanky T-80 a T-90, ako aj stíhačky Su-34 a Su-35. Ruská flotila zasa niekoľko fregát vybavených riadenými strelami Kalibr. Rusko v súčinnosti s Bieloruskom vlní uskutočnilo sériu vojenských cvičení vo svojich západných regiónoch, na ktorých sa zúčastnilo takmer 13 000 vojakov.

KL'DR oslávila výročie vzniku

V el'kolepú vojenskú prehliadku usporiadala Kórejská ľudovodemokratická republika 9. septembra v metropole Pchjongjang na počesť 70. výročia svojho vzniku. Nepredviedla na nej však svoj najpokročilejší arzenál – medzikontinentálne balistické rakety – a zhruba polovicu samotnej ceremónie zasvätila snahám civilistov o rozvoj domáceho hospodárstva. Na prehliadke sa zúčastnil severokórejský vodca Kim Čong-un, neprehovoril však k zhromaždeným, medzi ktorými bol i predseda čínskeho parlamentu, ako aj delegácie z ďalších krajín. Po kratšej vojenskej prehliadke, na ktorej sa objavili tanky, množstvo pochodujúcich oddielov, no menší počet rakiet než zvyčajne, sa pozornosť zvyšku ceremónie presunula na skupiny civilistov, ako boli zhromaždené zdravotné sestry či robotníci.

USA presunú do Nemecka vojakov

Americké ozbrojené sily presunú do Nemecka bez ohľadu na jestvujúce spory okolo nákladov na obranu v rámci Severoatlantickej aliancie ďalších 1 500 vojakov. Ako uviedol mimoriadny a splnomocnený veľvyslanec USA v Nemecku Richard Grenell, mali by prispieť k posilneniu Aliancie a európskej bezpečnosti. Momentálne je na území spolkovej republiky umiestnených asi 33 000 príslušníkov americkej armády. Nemecká ministerka obrany Ursula von der Leyen presun ďalších amerických vojakov do krajiny privítala.

Afganci prichádzajú o domovy

V dôsledku pretrvávajúceho konfliktu bolo od začiatku tohto roka v Afganistane vysídlených viac ako 200 000 ľudí. Informoval o tom Úrad OSN pre koordináciu humanitárnych záležitostí. Od 1. januára do 2. septembra muselo opustiť domovy celkovo 206 615 ľudí. Počet vysídlených sa za mesiac zvýšil o 44 000. Je medzi nimi aj 30 000 tých, ktorí museli dočasne opustiť domovy počas bojov v meste Ghazní v polovici augusta. V roku 2017 bolo vinou konfliktu vysídlených v Afganistane 445 000 osôb.

Rozpočet a pilotky v Japonsku

V japonských vzdušných silách začala slúžiť prvá žena. Nadporučíčka Misa Macušimová (26) sa zaradila medzi pilotov bojových stíhačiek F-15. Japonské vzdušné sily začali do svojich radov prijímať ženy v roku 1993, za pilotky bojových a prieskumných lietadiel však až v roku 2015. Tri ďalšie ženy podstupujú výcvik, po ktorom sa pripoja k elitnej skupine pilotov bojových stíhačiek. Japonské ministerstvo obrany pritom žiada na rok 2019 rekordne vysoký rozpočet. Požiadavka na 5,3 bilióna jenov (47 miliárd dolárov) je o 2,1 percenta vyššia ako vlni. Výdavky stúpajú siedmy rok po sebe. Žiadosť súvisí so zvýšením výdavkov na raketovú obranu s vlašajších približne 180 miliárd jenov na 424 miliárd jenov (8,3 miliardy dolárov). Časť peňazí by išla na pozemné protiraketové systémy Aegis Ashore a protiraketové strely SM-3 Block IIA, odpaľované z lodí.

Maroko zavádza brannú povinnosť

Marocká ministerská rada schválila návrh zákona o obnovení brannej povinnosti pre mladých mužov i ženy. „Občania, ženy a muži vo veku od 19 do 25 rokov, sú povinní vykonávať 12-mesačnú vojenskú službu,“ uvádza sa vo vyhlásení ministerskej rady, ktoré prečítal hovorca marockého kráľovského paláca. Zákon stanovuje výnimky, ale i práva a povinnosti brancov. Branná povinnosť má podľa kabinetu podporovať vlastenectvo mladých marockých občanov. Kritici znovuzavedenia povinnej vojenskej služby, ktorá bola zrušená v roku 2006, vnímajú opatrenie ako snahu o podnietenie lojality k štátu u mládeže, ktorá čelí ekonomickým i sociálnym problémom.

Rusko viní Izrael

Počas náletov izraelskej armády na ciele v sýrskej provincii Lázikíja sa 18. septembra nad Stredozemným morom stratilo ruské vojenské lietadlo Il-20 s 15 vojakmi na palube. K incidentu došlo, keď sa lietadlo po misii vracalo na základňu Humajmím. Hoci lietadlo nedopatrením zostrelila sýrska protivzdušná obrana, Rusko pripísalo priamu zodpovednosť Izraelu.

Tímy NFIU majú budúcnosť

Minister obrany Peter Gajdoš a veliteľ Mnohonárodného zboru NATO Sever-Východ v Štetíne genpor. Manfred Hofmann počas svojho letného stretnutia v Bratislave vyzdvihli dosiahnutie plnej spôsobilosti Styčného tímu pre integráciu síl NATO na Slovensku (NFIU), ako aj úlohy, ktoré plní v súvislosti s posilnením bezpečnosti a kolektívnej obrany v rámci členských štátov Aliancie. Generál Hofmann poskytol rozhovor aj nášmu mesačníku.

Počas vyše trojročného pôsobenia vo funkcii veliteľa v Štetíne boli na území východného krídla Aliancie vytvorené viaceré tímy NFIU. Z čoho vyplynula myšlienka na ich zriadenie?

Koncepcia sa začala vytvárať už v roku 2013, ale so samotným budovaním tímov sa začalo až po summite vo Walese o rok neskôr. Vzhľadom na situáciu, ktorá vznikla v severovýchodnej časti NATO, teda po tom, čo spravilo Rusko na Kryme, som takéto rozhodnutie skutočne uvítal. Bolo potrebné konať rýchlo a ukázať, že NATO to s posilnením spôsobilostí v tejto oblasti myslí vážne. Každý si bol vedomý toho, že je potrebné rozmiestniť jednotky, a na rozmiestnenie jednotiek sú potrebné spôsobilosti. Musíte mať prehľad o tom, čo sa deje, a tiež musíte mať informácie priamo od štátnych organizácií – preto vznikli tímy NFIU. Bol som prekvapený, keď mi prideliť do podriadenosti šesť takýchto tímov – od Estónska na severe až po Maďarsko, ale teší ma, že som súčasťou tohto procesu.

Čo bolo základom pre implementáciu tohto plánu?

Jednotné nazeranie na problematiku. Hneď od začiatku si vytvorenie tímov NFIU pre Estónsko, Lotyšsko, Litvu, Poľsko, Slovensko a Maďarsko z hľadiska personálneho obsadenia vyžadovalo veľké množstvo úsilia. Najskôr si každý myslel, že

tímy NFIU sú len logistickým nástrojom. Lenže ony prinášajú aktuálne informácie o situácii a taktiež informácie z politického, vojenského, infraštruktúrneho, spravodajského, ale aj sociálneho prostredia a civilno-vojenskej spolupráce. Oceňujem, že prvá skupina veliteľov vykonala skvelú prácu, a to isté možno povedať aj o tej ďalšej.

Ako hodnotíte slovenský tím NFIU?

Jednotka NFIU na Slovensku bola oficiálne aktivovaná 1. septembra 2016. Od tohto dátumu je pod velením Mnohonárodného zboru NATO Sever-Východ Štetín. Počiatočnú spôsobilosť dosiahla k 1. januáru 2017. V rozlúčkovom prejave pred slovenským tímom NFIU som zdôraznil, že čo do profesionality a realizácie cvičení podľa môjho názoru nie je medzi tímami NFIU z pobaltských krajín, Poľska, Slovenska ani Maďarska žiadny rozdiel. Žiadny tím nie je lepší ako ostatné. Ak by medzi nimi nejaký rozdiel bol, bola by to veľká chyba.

Akými ťažiskovými úlohami je poverený slovenský tím NFIU?

Počas cvičenia Saber Strike 2018 sme prvýkrát po 25 či 30 rokoch organizovali regionálne presuny vojenskej techniky takého veľkého rozsahu. Konali sa pod záštitou veliteľstva v Štetíne a poľského tímu NFIU, no zúčastnili sa na ňom experti zo všetkých tímov. Cvičenie prispelo k lepšiemu pochopeniu, že tímy NFIU majú budúcnosť, že potrebujeme stabilný systém, schopný zabezpečiť rozmiestnenie jednotiek v severovýchodnej časti NATO.

Ako posilňovať dôveru občanov členských štátov v Alianciu?

Ľudia si stále viac uvedomujú, že je potrebná obrana, aby bol ich život stabilný a bezpečný. Veľa sa hovorí o tom, aké percento HDP treba na obranu, ale podľa mňa je veľmi dôležitá angažovanosť. Keď vidím, čo všetko Slovensko robí, že sa zapája do takmer všetkých operácií NATO, že prispieva veľkým počtom svojich vojakov, že vynakladá množstvo prostriedkov na modernizáciu – to je tá angažovanosť a spolupráca v praxi. Nie sú to len čísla v rozpočte. A aj to je o dôvere.

Text: Pavol Vitko

Foto: mjr. Ľubomír Jánsky a Ivan Kelement

Pochválili sme sa novou technikou

Stotisíc spokojných návštevníkov a viac ako 60 lietadiel z 30 krajín. Taká je bilancia Medzinárodných leteckých dní SIAF 2018. Verejnosť na nich mohla obdivovať aj najnovšie prírastky vo výzbroji Ozbrojených síl SR – dopravné lietadlá C-27J Spartan a vrtuľníky UH-60M Black Hawk.

Naše Spartany aj Black Hawky sa predviedli vo vzduchu aj na zemi. V nedeľu sa na Sliači ukázal aj prototyp bojového obrneného vozidla 8x8.

Lepšie pripravení

„Pozitívnu správou pre každého jedného občana Slovenskej republiky je, že vo výzbroji našich vzdušných síl máme v porovnaní s minulým rokom viac modernej techniky. Okrem ďalších dvoch vrtuľníkov UH-60M Black Hawk nám pribudli aj dve dopravné lietadlá Spartan. Naši vojaci sú tak ešte lepšie pripravení pomáhať v krízových situáciách všade tam, kde je to potrebné, či už pri hasení požiarov v ťažko dostupnom teréne, pri pátracích akciách, alebo iných mimoriadnych situáciách,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš.

Nové stroje slúžia na plnenie úloh v zmysle operačných plánov a zabezpečenia operácií. Napríklad C-27J pred účasťou na Sliači uskutočnili let do Bagdadu, do operácie v Iraku, a na Cyprus. Modernizácia ozbrojených síl má ďalej pokračovať podľa dlhodobého plánu.

„Verím, že našu leteckú techniku v budúcnosti obohatia aj nové stíhacie lietadlá F-16, ktorých nákup schválila vláda. Naše alebo tak budú v budúcnosti chrániť vzdušné sily americkými stíhacími lietadlami, vďaka čomu nestratíme jednu z najdôležitejších spôsobilostí, ktorou je ochrana suverenity nášho vzdušného priestoru 24 hodín denne, sedem dní v týždni,“ zdôraznil minister Gajdoš. Dúfa, že kontrakt sa podarí uskutočniť v čo najkratšom období.

Vo vzduchu aj na zemi

Zatiaľ reprezentovalo F-16 na Sliači Poľsko, ktoré má vo výzbroji 48 kusov verzie C/D Block 52+. Vzdušné sily OS SR sa predstavili aj statickými a dynamickými ukázkami stíhacích lietadiel MiG-29, cvičných L-39 Albatros, vrtuľníkov Mi-17 či dopravných lietadiel L-410. V rámci SIAF-u sa oslavovala aj storočnica československého letectva, a tak sa na úvodnom prelete podieľali aj lietadlá JAS 39 Gripen a Airbus Vzdušných síl Armády ČR.

Vo vzduchu mohli diváci obdivovať aj F/A-18 Hornet či Panavia Tornado, ktorý je takmer veteránom. K tým patria aj stroje F-4 Phantom II, ktoré prileteli z Turecka. Väčšina ostatných používateľov tento typ vyradila a tento rok oslávil už 60 rokov od prvého letu! Skutočnými veteránmi však boli legendy druhej svetovej vojny – palubná stíhačka F4U Corsair a bombardér B-25 Mitchell. Oba stroje sa na SIAF-e predviedli po prvý raz. Divácky atraktívnu zmes doplnilo vystúpenie francúzskej akrobatickej skupiny Patrouille de France, ktorá patrí k svetovej špičke.

Minister Peter Gajdoš dodal, že medzinárodné letecké dni predstavujú vynikajúcu príležitosť, ako priblížiť prácu vojakov širokej verejnosti. Okrem ukážok leteckej techniky návštevníkom predstavili samohybnú kanónovú húfnicu ZUZANA, protivzdušný systém S-300, tank T-72 či techniku Vojenskej polície.

Text: Miroslav Barič

Foto: Ivan Kelement, kpt. Peter Poldruhák, Štefan Jusko

TÉMA

Čestné stráže
slovenských ozbrojených síl
a prezidenta republiky

Na poctu zbraň!

Výročie SNP v Banskej Bystrici, Letecké dni
SIAF na Sliači, oslavy Dňa Ozbrojených
síl SR v Brezovej pod Bradlom – to
sú len tri hlavné z desiatok podujatí, kde
dôstojný a slávnostný rámec s presahom na
emócie vlastenectva a štátnosti dotvárala
Čestná stráž Ozbrojených síl SR. Čestné pody
pri menovaní vysokoškolských profesorov aj
generálov ozbrojených síl, čestné strázenie
sídla prezidenta republiky či plné pody
pre prezidentove štátne návštevy – to boli
v tom čase úlohy, ktoré zabezpečovala
Čestná stráž prezidenta republiky SR.

„Čestná stráž končí! Čestná stráž pozor!
Vence uchopiť!“ zavelil veliteľ 1. roty Čestnej
stráže Ozbrojených síl Slovenskej republiky
kapitán Miroslav Smolka 29. augusta
na oslavách 74. výročia SNP v Banskej
Bystrici pred očami nášho prezidenta,
predsedov parlamentu aj vlády, ministrov
a zahraničných hostí, odbojárov a tisícov
televíznych divákov. Akosi automaticky
sme si zvykli, že tieto a podobné akcie
zvláda čestná stráž až neskutočne presne
a pôsobivo dôstojne. Nuž – však aj zvláda.
No čo všetko tomu predchádza...

Korene našich čestných stráží

V prvopočiatoch po vzniku Československej republiky v roku 1918 strážila Pražský hrad Obec sokolská z Hradčian. Neskôr ju vystriedali legionári, ktorí bojovali na strane Dohody v Rusku, Taliansku a vo Francúzsku.

V uniformách legionárov

Dôležité postavenie mal 28. pluk, ktorý bol v roku 1915 v ťažkom boji na ruskom fronte takmer zničený a veľká časť príslušníkov sa dostala do zajatia. Rozkaz o jeho rozpustení bol po preskúmaní tohto debaklu odvolaný, pluk bol rehabilitovaný a odoslaný na taliansky front, kde bojoval do konca prvej svetovej vojny. V októbri 1918 bol vojenský útvar 28. pluk zaradený do československej armády. Tento

Príslušníci Hradnej stráže prezidenta Československej republiky v októbri 1929 v historických legionárskych uniformách (napravo ruské légie, v strede francúzske légie a naľavo talianske légie). V strede T. G. Masaryk, prvý prezident ČSR.

Z už regrutovaných vojakov, ktorí prejavia záujem slúžiť v našej jednotke, môžeme vybrať kvôli zvýšeným požiadavkám na fyzickú prípravu a psychickú odolnosť približne každého piateho,“ dokumentuje náročnosť výberu podplukovník Miloslav Arnold, veliteľ Čestnej stráže Ozbrojených síl SR.

Dôstojne a s noblesou

Ak sa hovorí, že pri odstraňovaní vlastných nedostatkov je najlepšie nastaviť sám seba zrkadlo, Čestná stráž OS SR to na kraji nástupišťa vajnorských kasární realizuje doslova. „Vojaci si pred zrkadlami kontrolujú statiku tela, výraz tváre, držanie hlavy či polohu zbrane,“ vysvetlil nám v predvečer osláv SNP major Ján Polák, zástupca veliteľa čestnej stráže. Čatár Martin Klačan riadil výcvik 1. roty a rotný Michal Zuskin bol riadiaci výcviku 2. roty. Cibřili absolútne každý detail. Keď sme sa ich spýtali, či je ten opakovaný drill až taký potrebný, veď podobné ceremónie absolvovali veľaokrát, major Polák odpovedal: „Je to to isté, ako napríklad u huslistu. Keď necvičí, niečo síce vždy zahrá, ale už to bude len odvar virtuosity.“ „Navyše vždy treba priúčať mladých, ktorých až postupne púšťame na náročnejšie akcie,“ dodáva rotný Zuskin. Zdôrazňuje aj to, že veľkým nepriateľom by bol stereotyp. „Len nedávno sme

boli klásť vence pri pamätníku, pred ktorým bola úzka bránička. Možno sa vám to bude zdať malicherné, ale viete si predstaviť tie posmešky, keby sa dvaja vojaci aj s vencom cez ňu nevedeli pretlačiť? Všetko sa dá, no treba vedieť improvizovať. Dôstojne, s noblesou – a s vojenským vystupovaním,“ dodáva poddôstojník, ktorý už 14 rokov dochádza do Bratislavy z Liptovských Sliačov. Patrí medzi tých profesionálov, ktorí sa skrátka rozhodli,

že túto prácu chcú robiť napriek týždňom na priváte. Zároveň patrí medzi šťastlivcov, pretože má podporu u svojej manželky, s ktorou čakajú už tretie dieťa.

„Rotný Zuskin je výnimočný chlap, ale ideálny stav je taký, ak má vojak rodinné zázemie čo najbližšie k miestu výkonu svojej služby. Nemusí rozmýšľať nad tým, čo sa deje v rodine tristo kilometrov ďaleko,“ uznáva pplk. Miloslav Arnold.

„Košeľu mám, nohavice mám, opasok mám, kabáty mám, rukavice sú tu, čižmy tiež – a klobúk mám na hlave,“ skontrolovala si pred nástupom do autobusu pripraveného vyraziť do Banskej Bystrice úplnosť historickej uniformy vojačka Andrea Slovákova. Vyzeralo to skoro tak, ako keď piloti pred štartom kontrolujú podľa manuálu pripravenosť palubných prístrojov. Nuž – a ono to trochu podobné je. Vojácke Ludmíle Ihnátovej však nedalo a ešte raz si odbehla do kasární prežehliť nohavice slávnostnej uniformy. V predvečer osláv Povstania, už v areáli pamätníka SNP, sa aj v prítomnosti plukovníka Mildeho konala generálka. Vojaci síce napochodovali pred večný oheň v pracovných uniformách

Jednotka Hradnej stráže prezidenta Československej republiky v Lánoch v historických legionárskych uniformách (prvý rad sediaci v uniforme ruských légii, druhý rad stojaci v uniforme francúzskych légii a tretí rad v uniforme talianskych légii). V strede sediaci T. G. Masaryk.

pluk s legionárskym plukom 5 T. G. Masaryka (súčasť čs. légii v Rusku) bol zaradený podľa potreby aj ako armádna čestná stráž a tvoril základ pre vznik Hradnej stráže prezidenta republiky.

V roku 1920 bol prijatý branný zákon č. 130/20 Zb., čo znamenalo právne vymedzenie ochrany republiky. Prvé desaťročné obdobie existencie Hradnej stráže bola riešená otázka výstroja medzi vojenským oddelením Kancelárie prezidenta republiky a Ministerstvom národnej obrany. V roku 1929 dal vtedajší minister súhlas, aby Hradná stráž používala historické uniformy československých legionárov z francúzskeho, talianskeho a ruského frontu. Prvý raz to bolo 28. októbra 1929 pri príležitosti osláv vzniku republiky. Hradná stráž prvého prezidenta Československej republiky T. G. Masaryka tak mala vojenské rovnosaty na znak trvalej autentickej pamiatky na zahraničný odboj československých legionárov v Rusku, vo Francúzsku a v Taliansku. Nosila ich až do roku 1939. Na vychádzkových rovnosatách Hradnej stráže rotmajstrov a gážistov sa doplnili ramenné pásiky zo súkna ako výložky, na ktorých boli našité čerešňovočervené hodvábné stuhy s vtkanou štylizovanou matnou ratolesťou (u rot-

a v rukách „niesli“ len imaginárne vence, ale s rovnakým nasadením a precíznosťou. Veď na ďalší deň ich mala vnímať politická elita štátu a občania Slovenska...

Plné pody

Na nádvorí Duklianskych kasární, kde sídli aj Čestná stráž prezidenta SR, štyria vojaci zrolovali dlhý červený koberec, aby ho vzápätí opäť raz rozťahli. A aby vojaci ich čestnej stráže mohli už tretí raz precvičovať vzdanie pôct na letisku. „Voláme ich koberčiar, sú súčasťou rot, podpory velenia, ale ak majú požadovanú výšku, aj oni sú vycvičení na všetky slávnostné pody,“ konštatuje podplukovník Ján Krajčovič, zástupca veliteľa prezidentskej čestnej stráže. Vráv, že kedysi aj do podporných jednotiek prijímali len borcov s výškovými parametrami pre čestné rot, ale takých junákov ubúda. „V každom prípade sú ľudia zo štábu či logisti a personalisti tiež vycvičení na to, aby v prípade potreby vedeli zaujať miesto v čestných jednotkách,“ dodáva kapitán Vladimír Rakovič, náčelník skupiny výcviku a zabezpečenia – a ešte raz skontroluje letecký špalier. „Keď pán prezident odchádza na návštevu iného štátu, lúčime sa s ním na letisku vzdaním pody a podobne ho aj vítame,“ vysvetlí a presunie sa k ďalšej skupine, ktorá cvičí plné pody. Tie sa vzdávajú napríklad prezidentom alebo iným významným osobnostiam pri príležitosti ich prijatia prezidentom SR. „Dnes popoludní pán prezident prijíma švajčiarskeho veľvyslanca pri príležitosti jeho nástupenia do funkcie, kde mu ako hlave štátu odovzdá svoje poverovacie listiny, preto si plné pody museli tak ako vždy opäť raz precvičiť,“ vysvetlí predpoludňajší plukovník Branislav Vavrínek, veliteľ prezidentskej čestnej stráže. Popoludní o druhej pred Prezidentským palácom, hneď ako zazneli prvé tóny nástupného pochodu Vojenskej hudby OS SR a vojaci Čestnej stráže prezidenta SR zaujali pred ceremóniou svoje miesta, okolo plota sa nahrnuli stovky divákov. Nuž, pravda je taká, že to neboli plné pody len pre významného švajčiarske-

majstrov so strieborným lemom). Obrubu náplecníka lemovala strieborná šnúra.

Od májovej mobilizácie 1938 Hradná stráž ako súčasť čs. armády vykonávala službu v bežných armádnych uniformách až do rozbitia Československa nacistickým Nemeckom v októbri 1938.

Od roku 1969 aj v Bratislave

Po oslobodení čestnú jednotku tvorili dva pražské pešie pluky a potom ešte v roku 1945 zriadený Strážny prápor Posádkového veliteľstva. Pod viacerými názvami sídlila od roku 1952 takmer pol storočia v centre hlavného mesta v kasárňach na Námestí Republiky.

V rámci reorganizácie Československej ľudovej armády v rokoch 1969 – 1970 bol v novembri 1969 novovytvorený 318. strážny prápor pričlenený k 8. motostreleckému práporu Bratislava, ktorý bol najdlhšie v podriadenosti Posádkovej správy Bratislava. Viackrát bol prepodriadený, no dôležité je, že vo svojej organizačnej štruktúre mal aj čestnú stráž na zabezpečovanie protokolárnych úloh pre predstaviteľov štátnych orgánov Slovenskej socialistickej republi-

Prezidentov Československa a Sýrie Gustáva Husáka a Háfiza Asada víta čestná stráž na letisku v Prahe v roku 1985.

ho diplomata, ale aj pre turistov z Japonska, Nemecka, Česka, Francúzska a z ďalších krajín vrátane Bratislavčanov. Okamžite, takmer do jedného, vytiahli svoje mobilné telefóny a stlačili tlačidlo kamerového záznamu, aby sa doma mohli podeliť o nevšedný zážitok.

„V zákone 321 z roku 2002 o ozbrojených silách je stanovené, že naša čestná stráž sa podieľa na štátnych protokolárnych aktivitách prezidenta republiky, čestnom strážení jeho sídla a jeho hostí,“ ozrejmjuje plk. Vavrínek, veliteľ prezidentovej čestnej stráže. Dodáva: „Ide o plné pody pri príchode hláv štátov a ďalších osobností alebo o rôzne protokolárne ceremónie napríklad pri menovaní profesorov, generálov a podobne. Taktiež sú to kladenia vencov či rôzne čestné špalie-re doma a v zahraničí. Čestné strázenie síd-la prezidenta zabezpečujeme počas pracov-ných dní, pokiaľ sa pán prezident nachádza na území Slovenskej republiky, a jedna stojka trvá 60 minút. Čestné strázenie sa stáva jed-ným zo symbolov hlavného mesta a sme na to hrdí. Samozrejme, všetci vojaci sú vycviče-ní aj vo svojich odbornostiach, či sú to guľo-metníci, ostreľovači, spojári alebo logisti, tak-že sme aj riadna vojenská jednotka priprave-ná chrániť prezidenta a jeho sídlo.“

Hrdá je aj slobodníčka Martina Fečojáge-rová, ktorú do armády tak trochu priviedol aj jej bývalý priateľ. Už sa síce rozišli, no ona neľutuje a čestnej strážii prezidenta je ver-

ná už päť rokov. Zástavník rotmajster Attila Mester je jej verný už 16 rokov. Ak nie je slu-žobne na cestách, vie, že každé ráno ho čaká nástup do práce o pol siedmej, 6.40 sa začína 45-minútová rozcvička, raz zameraná na dy-namiku, inokedy na silu či vytrvalosť – a nie-kedy sú to pre spestrenie loptové hry. Potom hygiena – a výcvik. „Je to môj život, neme-nil by som,“ povedal Attila, ktorý pri plných poctách švajčiarskemu veľvyslancovi kráčal pred jednotkou s vlajcou štátnou zástavou Slovenskej republiky.

Kamarátstvo a entuziazmus

Podplukovník Miloslav Arnold začína svoju službu v armáde v roku 1988, od 14 rokov na Vojenskej strednej škole tyla v Žiline, v roku 1992 nastúpil do motostreleckého pluku v bratislavských Vajnorochoch. Sem sa po 19 rokoch pôsobenia na oddelení protokolu ministra obrany SR v roku 2013 vrátil, aby nastúpil k čestnej strážii. Keď k nej prišiel, do detailu ovládal akékoľvek protokolárne akti-vity. Plukovník Branislav Vavrínek bol na za-čiatku dôstojníckej kariéry v prieskumnom prápore, no od roku 2001 slúži v prezident-skej strážii – len s výnimkou dvoch rokov, keď pôsobil v kancelárii náčelníka Generálneho štábu OS SR. Nuž, je to tak, táto služba je príliš delikátna na to, aby v nej rotovali voja-ci naprieč odbornosťami. Skúsenosti a konti-nuita sa mimoriadne cenia tak u veliteľského

zboru, ako aj u radových vojakov. No i tak migrácia nie je malá: „V Čestnej strážii prezi-denta Slovenskej republiky sa za rok vystrie-da zhruba do tridsať profesionálov. Úloha starších je pripraviť mladých tak, aby nebolo poznať, že vôbec nejakí noví prišli. No a my velitelia sa musíme snažiť, aby sme zlepšili podmienky výkonu ich služby vrátane ma-teriálneho zabezpečenia. Najmä v týchto dvoch oblastiach je stále čo zlepšovať,“ kon-štatuje náčelník Vojenskej kancelárie prezi-denta SR generálmajor Vladimír Šimko.

„Môžem sa spoľahnúť, že v akejkoľvek si-tuácii sa zachovajú ako skutoční profesioná-li. Skvele reprezentujú Veliteľstvo posádky Bratislava a Ozbrojené sily SR kedykoľvek, kdekoľvek a za každých poveternostných podmienok. Nesmierne si vážim ich tímo-vého ducha, lebo čo i len drobné zaváhanie jednotlivca naruší výslednú prezentáciu celej jednotky,“ dodáva veliteľ Veliteľstva posádky Bratislava plk. Slavomír Milde. Pri-znáva však, že naplnenosť jednotiek Čestnej stráže OS SR najmä vojakmi v hodnostnej ka-tegórii mužstvo nie je na optimálnej úrovni. „Z tohto dôvodu viac zapájame skúsených príslušníkov poddôstojníckeho zboru našej jednotky do práce so stredoškolskou mláde-žou a s uchádzačmi o vstup do OS SR, pre-tože mladých vojakov naozaj potrebujeme.“

A čo porovnanie so zahraničím? „Z množ-stva zahraničných aktivít, na ktorých sa naši príslušníci každoročne zúčastňujú vrátane rôznych medzinárodných showprogramov čestných strážii, je jasné, že sme výborní,“ prízvukuje plk. Milde. Genmr. Šimko dodá-va: „Úlohy má väčšina čestných strážii pre-zidentov veľmi podobné. Je to protokolárna podpora prezidenta a fyzická ochrana jeho osoby a jeho sídla v prípade, že takáto po-treba nastane. Priznám sa, pri zahraničných služobných cestách s naším pánom prezi-dentom vždy sledujem výkony iných čes-tných strážii. A vždy s radosťou konštatujem, že tá naša, slovenská, je v porovnaní so sve-tom naozaj skvelá. Môžeme byť na ňu všet-ci hrdí.“

Čestná stráž OS SR na Bradle v roku 2004

ky. Po zániku ČSFR a rozdelení Československej armády bol od 1. 1. 1993 318. strážny prápor zaradený do Armády SR a reorganizovaný na pluk hradnej a čestnej stráže. Od 1. 10. 1995 bol reorganizovaný na pluk čestnej stráže. Dňom 1. 8. 2001 boli vytvorené dva útvar-y: VÚ 1003 Bratislava – útvar Čestnej stráže prezidenta SR a VÚ 4613 Bratislava – útvar Čestnej stráže Armády SR a neskôr po vzniku Ozbro-jených síl SR útvar Čestnej stráže Ozbrojených síl SR. Od 1. 7. 2009 sa Čestná stráž OS SR Bratislava, Vojenská hudba OS SR Bratislava a Vojenská hudba Banská Bystrica integrovali v rámci Veliteľstva po-sádky Bratislava.

Text: Dr. Imrich Purdek, PhD., VHÚ

Foto: VHÚ, Pavol Vitko a archív Petra Sádeckého

Čestné stráže ako symbol

Velitelia Čestnej stráže prezidenta Slovenskej republiky plukovník Branislav Vavrinec a Čestnej stráže Ozbrojených síl SR podplukovník Miloslav Arnold vedia, že ich podriadení pri plnení úloh nesmú urobiť chybu, pretože možnosť opakovania neexistuje a každé pochybenie by znamenalo pre hlavu štátu, naše ozbrojené sily či pre republiku samotnú blamáž na domácej scéne alebo medzinárodnú hanbu. Rozprávali sme sa s nimi aj o tom, ako takejto hrozbe predchádzať.

Je tento rok pre vašu čestnú stráž v rámci zabezpečovania štátno-protokolárnych a ďalších akcií iný ako tie predchádzajúce?

B.V.: Ako pokračovatelia prvorepublikovej Hradnej stráže oslavujeme aj my 100. výročie jej založenia – no najmä založenia Československej republiky. V priebehu roka si pripomínáme aj 25. výročie vzniku Slovenskej republiky. Ak mávame ročne okolo 560 aktivít, v čom je zahrnuté aj čestné strázenie sídla prezidenta, počet akcií sa oproti minulým

rokom zvýšil približne o desať percent, ale musím tiež dodať, že sa výrazne zvýšili požiadavky na počet vojakov, teda rozsah aktivít.

M.A.: Tento rok je iný ako predchádzajúce, aktivít aj vzhľadom na uvedené výročia pribudlo, no je to dlhodobější tendencia. Len na porovnanie – pred deviatimi rokmi ich bolo 216, minulý rok 345 a podľa predbežného plánu ich v tomto roku bude 433 – takže v uvedenom období je to nárast o 100 percent.

Aká je štruktúra vašej jednotky?

M.A.: Čestná stráž sa skladá z dvoch rôt po 69 vojakov, ktorí priamo zabezpečujú jednotlivé akcie. Jeden týždeň je ťažisko akcií na jednejrote, druhá má výcvik, zabezpečuje služby či plní ďalšie úlohy, potom je to naopak. Pri plných počtách a iných väčších aktivitách nastupujú spoločne. Ďalej máme zabezpečovaciu čatu, ktorá participuje na aktivitách a poskytuje servis v kasárňach. Spolu máme v súčasnosti 132 vojakov a de-

Štyri príbehy

Srdciar

„Podľa mňa ťažisko ľudí, ktorí u nás slúžia viac ako päť rokov, sú srdciari. Inak by v čestnej strážii neostali,“ hovorí jeden z jej nestorov rotmajster Michal Mydla (na fotografií počas vojenskej púte do Ríma v roku 2014 s pápežom Františkom). Je veliacim poddôstojníkom 2. čaty 1. roty Čestnej stráže OS SR, a ak by ste si ho všimli, keď nastupuje v čele svojich vojakov „na scénu“, vnímate jeho pevnosť, vôľu, vnútorný pokoj, silu, sebadôveru a energiu. Ako keby pochodoval do boja. Nuž – bojovať sa učil v elitnom 5. pluku špeciálneho určenia v Žiline ešte na základnej vojenskej službe, kde sa rozhodol pre vojenské povolanie. Ako jeden z mála profesionálnych vojakov je rodený Bratislavčan, a tak keď sa ponúkla možnosť slúžiť v inej elitnej jednotke vo svojom rodisku, neváhal a využil ju. No a to, čo robí – to je predsa jeho spôsob boja. Je v ňom naozaj dobrý. „Nechcem sa sťažovať, ale naša služba ani zďaleka nie je len o peniazoch. S jednotkou som precestoval Taliansko, Maďarsko, Nemecko, Francúzsko, Srbsko – skrátka

polovicu Európy a k tomu celé Slovensko. No a keď k tomu ešte pripočítam výbornú partiu, určite to stojí za to.“ Bicykluje, posilňuje, behá, k tomu pridáva bojové športy. Aj preto je i v 39 rokoch napriek náročnej službe fit. A aj preto môže, tak ako to robí už vyše desaťročie, cvičiť mladších kolegov, ktorí obliekajú prestížnu uniformu čestnej stráže.

Mierotvorkyňa

„Som športový typ, pre mňa je armáda ideálna,“ priznáva slobodníčka Marta Jacková, rodáčka z Popradu, ktorá sa rozhodla aj napriek nefalšovanému začiatkom budovať svoju vojenskú kariéru v Bratislave. „Slúžiť v Čestnej strážii prezidenta SR je nesmierne zaujímavé, dynamické, veľa cestujeme a sme výbor-

váš zamestnancov, snažíme sa získať ďalších, lebo naša naplnenosť oproti tabuľkovým počtom je niečo nad 76 percent.

B.V.: Máme dve čestné rotý a rotu podpory velenia, ktorá má čatu logistiky a strážnu čatu. Aktuálne to je 187 profesionálnych vojakov a 11 zamestnancov, naša naplnenosť je tesne pod 80 percent.

Môžete nám priblížiť požiadavky na vojakov, ktorí priamo zabezpečujú štátno-protokolárne akcie?

M.A.: Vojaci musia mať požadovanú výšku, teda v intervale 183 až 187 centimetrov, váhu od 70 do 90 kg, podobne aj vojačky, a to výšku od 180 do 187 cm a váhu do 70 kg. Nemôžu mať tetovanie alebo poškodenie kože na viditeľnom mieste, nesmú mať okuliare, ale môžu používať kontaktné šošovky. Nevyhnutný je veľmi dobrý fyzický stav. Povahovo by malo ísť skôr o inteligentného rozvážneho vojaka, ktorý vie zároveň veľmi rýchlo vyhodnotiť akúkoľvek situáciu a musí správne reagovať, a to s prehľadom a na úrovni. Vojakov vyberáme v spolupráci s personálnym úradom, ale nie vždy je to jednoduché. Respektíve – je to vzhľadom na naše požiadavky čoraz zložitejšie.

B.V.: Aj u nás je to podobné, výška mužov od 183 do 187 centimetrov, váha od 70 do 90 kilogramov. U žien výškový limit predpis nestanovuje, ale mali by byť vysoké od 180 cm s váhou do 70 kilogramov.

Ako dlho trvá a aký je výcvik?

M.A.: Počas dvanásťtýždňového základného vojenského výcviku, ktorý prebieha na Základni výcviku a mobilizačného dopĺňovania v Martine, vojaci prechádzajú základnými druhmi vojenských spôsobilostí. Učia sa poradovú, topografickú, spojovaciu či zdravotnú prípravu, majú streľbu aj výcvik v poli. Po príchode k nám absolvujú výcvik vojaka čestnej stráže, ktorý trvá približne tri mesiace. Potom sú zaradení na výkon jednoduchších protokolárnych akcií a svojej schopnosti si stále zdokonaľujú. Až po

približne roku sú poverení aj náročnejšími úlohami. Samozrejme, máme aj pravidelný vojenský výcvik, najčastejšie vo vojenskom priestore Turecký Vrch, ale spolupracujeme aj so strelnicou ministerstva vnútra. Sme tiež pripravení participovať na operáciách domáceho krízového manažmentu, z minulých rokov spomeniem napríklad povodňové situácie v Devíne či v okrese Pezinok.

B.V.: Rád by som zdôraznil, že nie sme iba ozdobou, ale naša čestná stráž prezidenta a jej uniforma sa stáva do značnej miery jedným z atribútov našej štátnosti a služba

Čestná stráž vždy mala, má a bude mať na verejnosti cveng, stáva sa symbolom, ale každé naše zlyhanie by bolo národnou hanbou alebo medzinárodnou blamážou, preto nesmieme sklamať.

plukovník Branislav Vavrinec
veliteľ Čestnej stráže prezidenta Slovenskej republiky

čestnej stráže nie je iba prázdnu formalitou, ale činnosťou s hlbokým emocionálnym a symbolickým obsahom. Opakujem, každé naše zlyhanie by bolo národnou hanbou alebo medzinárodnou blamážou, preto nesmieme sklamať. Vojakov vedieme k univerzálnosti, každý si musí vedieť zastať svoje miesto v špalieri, pri nesení venčov alebo pri plných pochtách. Minimálne raz za mesiac mávame streľby, plánovaný výcvik v poli, sebaobranu, vojaci sú cvičení

napríklad ako ostreľovači či guľometníci. Treba si uvedomiť, že v čase vojny sa stávajú vojenskou jednotkou, ktorá je pripravená chrániť prezidenta a jeho sídlo, ako sa hovorí, aj na ostro. A buďte si istí, že nielen v čase vojny.

Aj na verejnosti sa objavili správy, že vaše materiálne vybavenie nie je celkom také, aké by malo byť...

M.A.: Máte pravdu, ale situácia sa skutočne mení. Od tohto roka máme nové slávnostné rovnošaty, do konca roka budeme dopĺňať aj rovnošaty historické. Do zimy nám majú prísť nové plášte a zimné kabáty. Očakávame príchod nového autobusu, ktorý je pre nás druhým domovom. Meníme aj topánky, pretože kožená podrážka rýchlo nasiakne vodou, tak sme navrhli jej zmenu. Mohol by som zísť aj do detailov, veríme, že nám budú meniť skrine, lebo tie staré ešte po vojakoch základnej služby sú nedostatočne veľké, uložiť a nepokrčiť si v nich naše slávnostné rovnošaty je vždy náročné. Ale to už iba na ilustráciu, že veci sa naozaj pohli.

B.V.: Naše protokolárne uniformy prešli istým vývojom, sú dôstojné – a aj keď ich obmena je vždy do istej miery finančne limitovaná, väčšie problémy sme v tejto oblasti nemali.

A vaše služobné priestory?

B.V.: Snažíme sa byť skromní a udržiavať si priestory v Duklianských kasárňach v bratislavskom Novom Meste na úrovni, ale infraštruktúra najmä v oblasti hygienických zariadení a ďalších inžinierskych sietí by si už vyžadovala rekonštrukciu, no vieme, že na tom nie sme najhoršie. Kompletnú rekonštrukciu si vyžaduje aj budova autoparku a uvítali by sme viac vlastných športovísk, pretože naši vojaci musia byť vo vynikajúcej kondícii. Vytvárame im na to zázemie aj prenájmom športovísk v civilite.

M.A.: Od roku 2013 sme len v dočasných priestoroch kasární vo Vajnoroch. Očakávame v nich rekonštrukciu jedného z blokov,

ná partia,“ konštatuje dáma, ktorej nerobí problémy ani to, keď sa jej pýtame na výšku a váhu. Odvetí, že 178 na 65, a je zrejme, že udržiavať si postavu patrí nielen k jej služobným povinnostiam, ale aj športovej náture. V tomto období je však už na Cypre, kam odletela koncom septembra. Nie, necestovala na dovolenku. Nastúpila na ročnú službu v mierovej misii UNFICYP, pretože aj vojaci z čestných stráží slúžia v našich misiách a operáciách. „Doma mám vojenskú funkciu strážny, na Cypre budem starší strelec. V skutočnosti však budem chodiť do patrol v demilitarizovanej zóne, ktorá oddeľuje stále znepriatelenú severnú a južnú časť ostrova,“ avizovala. „Veľmi sa teším, že ma pustili z útvaru a že som prešla výberom. Priniesie mi to veľa skúseností – a zda aj posun vo vojenskej kariére...“

Oštepár

Nadrotmajstra Mariána Bokora vidieť zďaleka, veď meria 196 centimetrov, ale on sám ostáva v úzadí. Aj vďaka jeho práci a práci Mariánových kolegov však môže Čestná stráž prezidenta SR „šliapať ako po masle“. Je totiž veliacim poddôstojníkom rotý podpory velenia. Čo to znamená? „Naša rota zabezpečuje dopravu, stravovanie, skladové hospodárstvo, starostlivosť o uniformy, máme aj strážne a spojovacie družstvo a hudobníkov.“ On sám spolu s veliteľom roty plánuje rozvrh, služby, výcvik, dbá u podriadených na poradové vystupovanie. Disciplínu má v krvi aj vďaka svojej športovej minulosti. Keď v roku 1996 nastúpil ako 19-ročný do Dukly Banská Bystrica, bol to náš najnádejnejší oštepár. Prebojoval sa na olympiády v Sydney aj v Aténach, ako 18. na majstrovstvách sveta bol v širšej svetovej špičke, ale jeho kariéru zastavilo zranenie chrbta. Na porovnanie – ak dnes nikto na Slovensku nehádza za 80 metrov, jeho

Pplk. Miloslav Arnold

kam by sme sa mali presťahovať a kde by priestory lepšie zodpovedali našej náročnej službe. Kompletnú rekonštrukciu si však vyžadujú aj iné budovy kasární vo Vajnoroch.

Prečo vojaci chcú a prečo nechcú slúžiť v čestných strážach?

M.A.: Prečo nechcú? Najmä preto, že mladí vojaci, ktorí prichádzajú do ozbrojených síl, vnímajú svoje finančné ohodnotenie vzhľadom na náklady na život v hlavnom meste za nedostatočné. A prečo chcú? Vnímajú, že sa svojím dielom zúčastňujú na významných štátnych aktivitách, sú blízko významných osobností a chodia do práce radi aj preto, lebo je to veľmi pestrá služba. Zároveň sa snažíme, aby sme mali v jednotke ústretovú a kamarátsku atmosféru. O tom, že vojaci majú správne srdce, momentálne svedčí aj skutočnosť, že pomáhame nášmu

kolegovi desiatnikovi Ondrejovi Kováčovi, ktorý vážne ochorel. Aj prostredníctvom finančnej zbierky sa snažíme pomôcť jeho rodine a aj jemu, aby sa Ondrejov zdravotný stav zlepšil a aby mohol opäť plnohodnotne žiť svoj život.

B.V.: Čestná stráž vždy mala, má a bude mať na verejnosti cveng, sme určite atraktívna jednotka. Vojaci prichádzajú do styku s významnými domácimi a zahraničnými osobnosťami, sú pri nich blízko na dôležitých štátnych ceremóniách, a ako som povedal, stávajú sa symbolom. Okrem toho, že majú skvelú fyzickú prípravu a psychickú odolnosť, dobre vyzerajú, ovládajú protokol, majú skvelé vystupovanie, sú to skrátka džentlmeni a ľudia na úrovni. Štátni predstavitelia si ich vážia, ľudia aj ostatní vojaci sú na nich hrdí. No aj u nás sa prejavuje skutočnosť, že život v Bratislave je naj-

mä vinou vysokých nákladov pre mladých vojakov neatraktívny. Aj my sa ich snažíme okrem iného udržať tiež dobrými vzťahmi. Pravdaže, disciplína je prvoradá, ale usilujeme sa o disciplínu s ľudskou tvárou. To sa prejavuje napríklad aj tým, že pomáhame Domovu sociálnych služieb profesora Karola Matulaya, každoročne organizujeme finančnú zbierku pre detské onkologické oddelenie v bratislavských Kramároch alebo naposledy sme pomohli kolegovi čatárovi Petrovi Šofránekovi s nákladmi na liečbu jeho syna. Skrátka, motiváciou k službe v našej jednotke je aj férový prístup veliteľov a do istej miery neformálne vzťahy charakteristické kamarátsvom a istotou, že sa jeden na druhého môžeme spoľahnúť.

Tému pripravil: Pavol Vítko

Foto: autor, Ivan Kelement, kpt. Peter Poldruhák, čat. Michal Potocký

osobný rekord je 83,38 m. „Tak to už sú také milé spomienky,“ usmeje sa poddôstojník, ktorý diaľkovo vyštudoval telocvik a slovenčinu, no napokon sa v roku 2008 upísal prezidentskej čestnej stráž. A či mu nie je ľúto, že občas aj on nestojí s kolegami v čestnom špalieri? „Máme výškové normy, som privysoký, ale aj tak som vycvičený a pripravený v prípade potreby zaskočiť ako náhradník. Ako zástavnik by som azda príliš nevyčnieval.“

Guľometníčka

„Od detstva ma lákala uniforma – a tak som si vybrala tú najkrajšiu,“ zasmieja sa slobodníčka Nikola Lapošová pri našej otázke, prečo sa rozhodla pre službu v Čestnej stráž Ozbrojených síl SR. V Bratislave mala po absolvovaní dopravnej priemyslovky pracovných možností viac ako dosť, no vybrala si ozbrojené sily. Pravdaže, aj ona priebežne absolvuje všetky typy čestných aktov, no zaujíma nás, ktorá zo služieb je jej najobľúbenejšia. „Čestné stráženie štátnych insígnií v Národnej rade Slovenskej republiky,“ povie bez zaváhania. Vie, že aj jej práca prispieva k dôstojnosti parlamentnej pôdy, je na to hrdá a do služby sa vždy teší. Usmieva sa – a úsmev je pre ňu prirodzený. „Nesnažia sa vás v parlamente nieke-

dy rozosmiať?“ pýtame sa jej. „Bývalo to horšie, teraz už to majú návštevníci zakázané, ale najmä takí starší mladíci v období neskoršej puberty sa o to pokúšajú aj tak.“ Slobodníčka Nikola Lapošová však sama vie, že nie je všetko iba o úsmevoch. S bývalým manželom majú striedavú starostlivosť o dvoch synov, takže je vďačná aj svojim kolegom za toleranciu pri zaraďovaní do služieb. Tiež ale vie, že je lepšie, ak sa život berie športovo. Doslova. Na ilustráciu – vlani na Majstrovstvách Ozbrojených síl SR v polmaratóne v Banskej Bystrici zvíťazila, celkovo skončila tretia a jej najlepší polmaratónsky čas je hodina a 32 minút. V rámci vojenskej štruktúry svojej jednotky je zaradená ako guľometníčka a z guľometu, pravdaže, strieľať vie. Milovníčka populárnej hudby a sauny chce v čestnej stráž vydržať čo najdlhšie. Prečo? „Preto, lebo moja práca pekne vyzerá a aj pekná je.“

Najlepšie stíhačky druhej svetovej vojny

Drevený zázrak

Toto lietadlo pôvodne stíhačkou nebolo. Dokonca nenieslo ani žiadnu výzbroj. De Havilland DH.98 Mosquito pôvodne vznikol ako rýchly bombardér, ktorý mal nepriateľovi jednoducho uniknúť. Preto nepotreboval žiadne zbrane na obranu. Vyvinuli z neho najlepšie viacúčelové lietadlo druhej svetovej vojny.

Mosquito pritom ani nemuselo vzniknúť. Britské ministerstvo letectva síce požadovalo rýchle bombardéry, ale so silnou obrannou výzbrojou. Konštruktér Geoffrey de Havilland však mal skúsenosti s rýchlymi pretekárskymi lietadlami (Comet) a drevenou konštrukciou (Albatross) a obe chcel spojiť do jedného stroja, ktorý by bol rýchlejší ako nepriateľské stíhačky a zároveň nenáročný na výro-

bu. Navrhovaný bombardér mal byť v záujme čo najväčšej aerodynamickej čistoty bez streleckých veží. Jedinou obranou by bola rýchlosť.

Ako sa neskôr ukázalo, bola to dobrá koncepcia. Trvalo však veľmi dlho, kým o tom presvedčil aj ministerstvo letectva a vyžiadalo si to isté okľuky. Prvou bolo, že Mosquito začalo oficiálne vznikať ako prieskumné lietadlo. O neozbrojenom bombardéri totiž „tí hore“ stále nechceli ani počuť. Naopak, pri prieskumných lietadlách sa výzbroj nevyžadovala. Tie mali operovať osamote vo väčších výškach a predpokladalo sa, že uniknú neželanej pozornosti.

Druhá okľuka, ktorá Mosquito zrejme zachránila, bola myšlienka prerobiť ho na stíhačku. Vedenie letectva tak konečne dostalo do tohto lietadla aj svoju vytúženú výzbroj. Prvý prototyp vzlietol v novembri 1940 a po vyladení malých nedostatkov ho v januá-

ri 1941 porovnali so Spitfirom. Pôvodne sa odhadovalo, že Mosquito bude o 30 km/h rýchlejší, nakoniec však prekonal Spitfire o viac ako 50 km/h. Vo výške 6 700 m dosiahlo rýchlosť 631 km/h a bolo v tom čase jednoznačne najrýchlejším bombardérom na svete. Výkony sa pritom neustále zlepšovali, neskoršie verzie dosahovali až 670 km/h.

Nočná stíhačka

V júni 1941 prišla prvá masová objednávka na 19 prieskumných verzií, 50 neozbrojených bombardérov a celých 176 stíhačiek. Mosquito poháňali dva motory Rolls-Royce Merlin a vyznačovalo sa veľmi čistou konštrukciou. Dokonca aj chladiče boli ukry-

té do nábežnej hrany krídla. Dvojčlenná posádka sedela v kvapkovitej kabíne. Nos lietadla bol na prieskumnej a bombardovacej verzii sklený. V trupe Mosquito unieslo 1 800 kg bômb.

Stíhacia verzia mala v nose štyri guľomety kalibru 7,7 mm. V spodnej časti trupu bola batéria štyroch kanónov kalibru 20 mm. V takejto podobe slúžil stroj ako denný stíhací bombardér aj ako nočná stíhačka. Pri neskorších verziách guľomety v nose odstránili a na ich mieste sa objavil výkonnejší radar. V takejto podobe niesla nočná stíhačka iba štyri kanóny kalibru 20 mm.

Mosquito neslúžilo len na obranu Britských ostrovov pred nočnými náletmi. Piloti s ním podnikali aj nočné výpady nad okupované územie a dokonca dovtedy nevídané misie – sprevádzanie zväzov nočných bombardérov. Samozrejme, neprebiehalo to ako vo dne – noční stíhači nečakali na útok, ale pohybovali sa vo väčšej vzdialenosti od bombardérov a sami vyhľadávali nepriateľské stroje.

Lietali na nich najúspešnejší britskí noční stíhači – napríklad John Cunningham dosiahol 19 zo svojich 20 zostrelov na Mosquite. Branse Burbridge bol s 21 zostrelmi na Mosquite najlepším spojeneckým nočným stíhačom.

18 lietadiel Mosquito v stíhacej-bombardovacej verzii napadla kasárne strážcov, obvodové múry a napokon aj samotnú budovu väznice. Zo 717 väzňov bolo 102 zabitých, ale 258 sa podarilo ujsť, hoci mnohých neskôr chytili opäť. Nálet zabil aj 50 nemeckých strážcov.

Jednou z najúspešnejších operácií bol útok na centrálu gestapa v dánskom Aarhuse 31. októbra 1944. Zúčastnilo sa na ňom 24 bombardérov, ktoré presne zasiahli určené budovy. O život prišlo zhruba 60 nemeckých agentov a vojakov.

Ďalší útok na sídlo gestapa v Kodani 21. marca 1945 už nedopadol tak dobre.

podobným spôsobom narušili reč Josepha Goebbelsa. Göringa to priviedlo do zúrivosti a nemeckým výrobcom lietadiel poriadne vynadal. „Ako je možné, že Briti, ktorí si môžu dovoliť hliník viac ako my, vyrobili také krásne a rýchle drevené lietadlo, ktoré teraz stavia každá fabrika na klavíry?“ pýtal sa ich nahnevane.

Okrem prieskumu, bombardovania a stíhacích úloh sa Mosquito uplatnilo aj ako rýchle transportné lietadlo a námorný stroj na ničenie lodí a ponoriek. V tejto podobe nosilo osem neriadených rakiet, no existovala aj verzia, ktorá nahradila štvoricu 20 mm kanónov jedným delom

kalibru 57 mm. To bolo mimoriadne účinné proti ľahkým lodiam.

Slúžili aj v Československu

S Mosquitami prišli do styku aj československí letci. Niekoľkí na nich slúžili v britských stíhacích či prieskumných perutiach. Najviac ich bolo v 68. peruti, ktorá mala československú letku. V RAF boli počas vojny vytvorené štyri československé perute a 68. nočná stíhacia peruť mala letku A britskú a letku B československú. Väčšinu vojny používala staršie stíhačky Bristol Beaufighter, ale v poslednom vojnovom roku sa aj ona prezbrojila na Mosquitá. Najúspešnejším československým príslušníkom perute bol Miroslav Mansfeld, ktorý zostrelil desať nemeckých lietadiel. V roku 1945 na svoje konto pridal aj dve lietajúce bomby V-1, ktoré zostrelil práve s Mosquitom.

Po druhej svetovej vojne Československo kúpilo 26 lietadiel Mosquito, ktoré u nás slúžili pod označením B-36. Z nich bolo 24 v stíhacej-bombardovacej verzii a dve boli cvičné s dvojítm riadením. Vo väčšine československých strojov pôvodné britské zbrane nahradili nemeckými kanónmi a guľometmi, pre ktoré bol u nás dostatok munície.

Spolu vyrobili takmer 7 800 kusov, ktoré slúžili vo viac ako 20 krajinách.

Text: Miroslav Barič

Rýchly a presný bombardér

V noci však „drevené zázraky“ nelietali len ako stíhačky, ale aj ako bombardéry. Ich najčastejšou úlohou bolo vyhľadávať a značkovať ciele pre ťažké štvormotorové bombardéry. Cez deň sa zas používali na rýchle a presné údery na bodové ciele. Jednou z najznámejších akcií bola operácia Jericho. Išlo o útok na väzenie v Amiens v okupovanom Francúzsku, ktorý sa uskutočnil 18. februára 1944. Na ďalší deň malo byť popravených viac ako sto príslušníkov francúzskeho odboja, ktorých Nemci pochytili a držali vo väzení. Bolo jasné, že pri nálete mnohí zahynú, ale niektorí dostanú šancu ujsť. Skupina

Budova síce bola zničená a o život prišlo vyše sto nacistov, došlo však aj k vážnym vedľajším škodám. Presné navádzanie či satelitná navigácia neexistovali, všetko záviselo od ľudského faktora. Na začiatku útoku sa jedno poškodené Mosquito zrútilo na budovu školy. Tá začala horieť a niekoľko ďalších bombardérov si ju zmýlilo s cieľom a zhodili na ňu bomby. V škole zomrelo 125 civilistov, väčšinou detí.

Iné akcie mali skôr propagandistický význam. Na 10. výročie nástupu nacistov k moci, 30. januára 1943 ráno, zaútočili Mosquitá na hlavný berlínsky vysieláč. Bolo to práve v čase prejavu Hermanna Göringa, ktorý tým prerušili. Večer zasa

Katar chce nakúpiť NH90

Malý štát na polostrove v Perzskom zálive po vlaňajšej diplomatickej roztržke so susedmi posilňuje armádu. S firmou NHIndustries, ktorá patrí pod Airbus, Leonardo a Fokker, rokuje o nákupe 28 vrtuľníkov NH90. Hodnota nákupu je 3,7 miliardy dolárov a zahŕňa aj náhradné dielce, údržbu a výcvik. Katar chce kúpiť 16 helikoptér v taktickej transportnej verzii TTH a 12 v námornej verzii NTH. Po podpise dohody do konca tohto roka dostane Katar prvé stroje v roku 2022. NH90 je dvojmotorový viacúčelový vrtuľník strednej kategórie. Do služby ho zaviedli v roku 2007. Používa ho trinásť krajín, najviac ich lieta v Nemecku. Stroj s dvojmiestnou posádkou uvezie 20 vojakov. Maximálna vzletová hmotnosť je 10 600 kg. Rýchlosť je 300 km/h a dolet 800 km.

Pakistan nakupuje od Turecka

Pakistan kúpi od Turecka 30 bojových helikoptér T129 ATAK. Ide o licenčnú verziu, ktorá vychádza z talianskych vrtuľníkov A129 Mangusta. Stroj upravili podľa tureckých požiadaviek a je optimalizovaný na použitie v horúcich a horských oblastiach, čo je ideálne aj pre Pakistan. Turecká armáda si objednala 59 strojov a ďalších 40 zvažuje. Od roku 2014 prevzala 35 kusov, jeden bol zostrelený pri operácii v Sýrii. Pakistan je prvým zahraničným zákazníkom. Dvojmiestny T129 dosahuje rýchlosť 278 km/h. Vo vežičke pod nosom má rotačný kanón kalibru 20 mm. Na závesníkoch môže niesť osem protitankových navádzaných striel, neriadené rakety a dve strely vzduch-vzduch.

Európa vyvíja veľký bojový dron

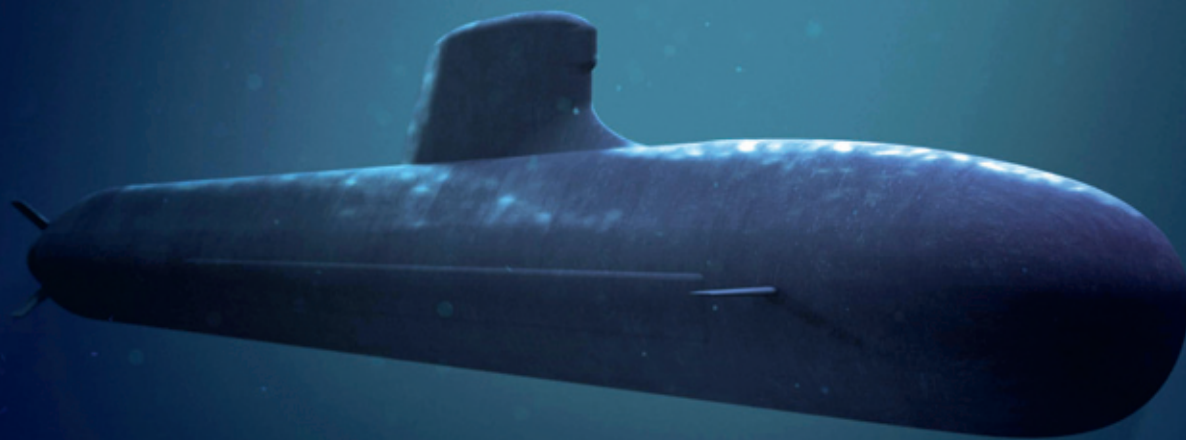
Trojica európskych firiem Airbus, Dassault a Leonardo spojila sily a predstavila maketu bojového dronu. Nejde o žiadneho drobnáka – dĺžka je 16 m a rozpätie krídel až 26 m. Plánovaná hmotnosť je 11 000 kg, z toho 2 300 kg pripadá na užitočný náklad. Stroj majú poháňať dve vrtule a rýchlosť sa bude pohybovať okolo 500 km/h. Celé označenie znie European

MALE RPAS, pričom ide o skratku Medium-Altitude Long-Endurance Remotely Piloted Air System. Znamená to, že bezpilotný lietajúci prostriedok je určený pre stredné výšky a má dlhú výtrvalosť, až 24 hodín. Jeho primárnou úlohou má byť prieskum a sledovanie, ale môže niesť aj výzbroj. Prvý let sa čaká v roku 2023, do služby by mohol vstúpiť o dva roky neskôr.

Barracudy majú meškanie

Text: Miroslav Barič

Foto: Dassault Aviation, NHIndustries, wiltshirespotter, Vitaly V. Kuzmin, Tactical Robotics, DCNS

Francúzsko objednalo piatu jadrovú ponorku triedy Barracuda. Ide o stíhacie plavidlá vyzbrojené torpédami a protilodnými strelami. Spolu ich chce mať vo výzbroji šesť. Doplnia tak štyri jadrové ponorky triedy Triomphant, ktoré sú vyzbrojené balistickými raketami. Projekt má však meškanie. Prvú ponorku Suffren mali dodať už minulý rok, ale najnovšie sa hovorí až

o roku 2020. Trieda Barracuda využíva technológiu stealth, ktorá znižuje ich hlučnosť, magnetickú stopu a sťažuje ich zachytenie sonarmi. Plavidlá napríklad nemajú lodnú skrutku, ktorá je najväčším zdrojom hluku, ale využívajú vodné trysky. Ponorky s posádkou 60 ľudí majú výtlak 5 300 ton a dĺžku 99,5 m. Jadrové palivo treba meniť raz za desať rokov.

Bojové roboty z Ruska

Rusko vyvíja robotický tank Uran-9. Prototypy predviedli na májovej vojenskej prehliadke v Moskve a otestovali ich aj v Sýrii. Tam sa však podľa správ expertov neosvedčili a konštruktérov čaká ešte veľa práce. Stroj je určený na prieskum aj boj, najmä palebnú podporu pechoty. Ovláda sa na diaľku do vzdialenosti troch kilometrov. V prípade nasadenia štyroch spolupracujúcich robotických tankov, ktoré si navzájom odovzdávajú povely, ich môže operátor ovládať až na vzdialenosť 6 km. Výzbroj stroja tvorí kanón kalibru 30 mm a 7,62 mm guľomet. Dopĺňajú ich štyri protitankové rakety Ataka a šesť rakiet Šmel-M. V Sýrii testovali aj odminovacie robotické vozidlo Uran-6, ktoré sa veľmi osvedčilo.

Prvá misia dronu Cormorant

Izraelská robotická lietajúca ambulancia má za sebou prvú simulovanú misiu. Stroj Cormorant počas nej letel pre zraneného vojaka, ktorého predstavovala figurína na nosidlách. Na „bojisku“ ho naložili a Cormorant s ním odletel naspäť. Stav figuríny počas letu monitorovali prístroje a video. Cormorant je veľký lietajúci dron za 14 miliónov dolárov. Unesie náklad 450 kg na vzdialenosť 48 km. Okrem samotného naloženia a vyloženia operuje celkom autonómne. Počas letu používa zostavu laserových výškomerov, radarov a senzorov. Dosahuje rýchlosť 160 km/h a dostup 5 500 m. Jeho nasadenie môže výrazne zmeniť možnosti evakuácie zranených vojakov.

Stíhač nacistov

Čo ste robili, keď ste mali šesťnásť rokov?

Určite všeličo, ale generálmajor v. v. Emil

Boček mal v tom veku až takú obrovskú guráž,

že v decembri 1939 ušiel z Brna okupovaného

hitlerovským Nemeckom a cez Slovensko,

Maďarsko a Balkán sa dostal na Blízky východ.

Tu sa pridal k formujúcim sa čs. jednotkám

s dvoma podstatnými cieľmi: aby bojoval proti

nenávidenému nacizmu a aby pomohol znovu

obnoviť svoju vlasť a demokraciu. To nebolo

chlapčenské dobrodružstvo. To bola vojna.

Patrí vám úprimné poďakovanie nás všetkých za to, že napriek tomu, aby ste si v pokoji užívali zaslúžený dôchodok, rozhodli ste sa pre oveľa zásluhnejšiu vec. Pravidelne sa zúčastňujete na spomienkových udalostiach a podávate autentické svedectvo o hrôzach vojny,“ ocenil na tohtoročných leteckých dňoch SIAF na Sliači zásluhy tohto bývalého vojnového stíhača minister obrany SR Peter Gajdoš. Vzápätí mu odovzdal mimoriadnu cenu, ktorá mu bola tento rok v máji udelená v rámci ankety Vojenský čin roka, no ktorú si vtedy pre chorobu nemohol prísť prevziať osobne. „Osobitne vám ďakujem aj za to, že sa hlásite k našej krajine, a ako ste sám povedali na oslavách Slovenského národného povstania, váš druhý domov je Slovensko! Ubezpečujem vás, že my to vnímame a cítime rovnako,“ dodal minister a rodákovi z Brna, ktorý ako člen 310. čs. stíhacej perute britského Kráľovského letectva absolvoval počas druhej svetovej vojny 26 operačných letov, symbolicky venoval aj košeľu našich ozbrojených síl s generálskymi výložkami.

Útek a chaos

Aj jeho mama si po Vianociach 1939 myslela, že sa ide lyžovať do Jeseníkov. Nikto okrem brata netušil, že akceptoval výzvu legionárov z prvej svetovej vojny. Obrátili sa na mladých vlastencov s tým, že ak oni bojovali za vznik Československa v roku 1918, teraz je na ďalšej generácii, aby za republiku bojovali oni. „Už som bol v Budapešti, no tam ma chytili maďarskí žandári. Eskortovali ma späť na Slovensko,“ spomína na začiatok svojej dobrodružnej cesty. Nasledovalo niekoľko ďalších vysilujúcich pokusov o prekročenie hranice. Napokon sa v maďarskej metropole dostal na francúzsky konzulát a potom cez Balkán a Turecko až do Bejrútu. V apríli 1940 odplával do francúzskeho Marseille. „Stihol som sa zúčastniť na celej ústupovej vojne vo Francúzsku. Taký neporiadok, to som nikdy nevidel. Hrôza nad hrôzu,“ aj teraz na SIAF-e s odstupom 68 rokov nahnevane pokrútil hlavou veterán Boček. Spomenul aj dve epizódy: „Z frontu sme ustupovali pred Nemcami posledný, v našom tábore sme stihli vyfasovať dvadsať automobilov Citroën a štyri päťtonové Berliezy. Hneď sme v tom chaose vyrazili k prístavu, ale museli sme ešte niečo doviezť na letisko. Tam nám povedali, že nás už nepustia von. Vybehol som na Francúzov, že ak sa o to pokúsia, tými nákladiakmi prerazíme bránu – a máme aj zbrane...“ Skrátka – v tom chaose sa každý snažil zachrániť si útekou pred Nemcami.

Genmjr.
Emil Boček
na SIAF-e
2018 prevzal
mimoriadnu
cenu v ankete
Vojenský
čin roka

mi kožu a aj vtedy zrejme platilo to známe „kráľovstvo za koňa“. V tomto prípade za auto. „Keď sme sa koncom júna 1940 v stredomorskom prístave Sète konečne nalodovali na evakuačnú loď Rod el Farag, už odzbrojení Francúzmi sme mali odplávať cez Gibraltár do Liverpoolu. Nemci sa blížili, ale preplnená loď o druhej populudní nevyplávala. Časť našich dôstojníkov tam totiž mala aj manželky. Lenže žiadna žena na loď nesmela. Tak to si viete predstaviť, aké tam boli scény. Odplávali sme až o siedmej večer. Iba muži...“

Poriadok a dve facky

Ten ústupový chaos, o ktorom genmjr. Emil Boček hovoril, sa netýkal iba francúzskeho velenia, ale tiež čs. veliteľov. Vyhrotená situácia medzi evakuovaným čs. vojskom doznievala aj na britskej pôde, ale veľmi rýchlo sa to menilo. „Dorazili sme do Cholmondeley parku, kde boli ubytované naše jednotky. Takmer okamžite bolo zrejme, že tu pod britským dohľadom vojenský systém funguje – a po predchádzajúcich skúsenostiach vo Francúzsku tu panuje až neskutočný poriadok a disciplína.“ V tom čase tam bolo ubytovaných v stanovom tábore okolo 3 500 mužov, jadro budúcich čs. perutí RAF a tiež vojakov 1. čs. zmiešanej brigády vo Veľkej Británii.

Emil Boček so smiechom spomína, ako po troch dňoch dostali prvú priepustku a išli stopom do neďalekého Chestru. „Kamaráti, čo vedeli po anglicky, nám na lístočky napísali základné frázy, ale tie dievčatá aj tak nerozumeli, čo sme hovorili. Tak sme im to dali prečítať z tých papierikov – a už sa tancovalo.“ Veľmi dobre však vedel, že do Británie neprišiel tancovať: „Prišiel nábor od letectva za automechanikov, mal som nejaké skúsenosti s motocyklami, tak som sa prihlásil aj s kamarátom. Ten bol vyučený automechanik, ale napokon vybrali len mňa. Po štvormesačnom kurze nás spomedzi päťdesiatich vyčlenili desať najlepších, bol som šiesty v poradí. Ďalších osem týždňov nás pripravovali za leteckých mechanikov.“ Pridelili ho k 312. čs. stíhacej peruti RAF, no on postupne, ako sám hovorí, poškúľoval po pilotáži. „Pilotov potrebovali, ale zrejme som bol príliš dobrý mechanik. Nechceli ma pustiť. Keď išiel do pilotného výcviku môj najlepší kamarát, išli sme sa rozlúčiť. Kde? No do britského pubu,“ spomína E. Boček, ktorému bolo ľúto, že pilotom nebude aj on. Aj to možno prispelo ku konfliktnej situácii: „Išiel som objednať dve pívá k baru, keď ma po ceste britský letecký seržant hrubo urazil. To som nečakal, vzťahy medzi vojakmi sme mali dobré, ale občas všade narazíte na blbca. Tak som pivo zanesol k nášmu stolu, chytil som ho za golier, nečakal na jeho komentár, len som mu za tú nadávku vylepil poriadnu facku z jednej aj z druhej strany. A ešte som dodal, že sme si kvit.“ Neboli. Seržant zavolať vojenskú políciu. „Zbalili ma, hneď ráno bol poľný súd. Odsúdili ma na 168 hodín basy. Vravím im, veď ja som nikdy za nič odsúdený nebol. To sme si len chlapsky vyrovnali účty. No nakoniec som dostal radu, nech sklopím hlavu, mohlo sa to skončiť oveľa horšie.“ Asi tak nejako po chlapsky to chápal aj sudca, preto ten mierny trest. Pre špičkového mechanika to znamenalo prespať šesť nocí vo väznici na základni a cez deň zametať letisko.

Pilotáž aj po 71 rokoch

Po návrate k jednotke mladý impulzívny Emil Boček prišiel za veliteľom s jasným rozhodnutím: „Povedal som mu, že už v hangári pracovať ako mechanik nebudem. Alebo ma pošle do pilotného kurzu, alebo nech ma pošle do vojenského kriminálu v Glasgowe, ja to už v tej base do konca vojny nejako vydržím.“ Stavil všetko na jednu kartu. Napriek tomu, že si dobre uvedomoval, že úmrtnosť pilotov nasadzovaných priamo do boja je neporovnateľne vyššia ako pozemného personálu. „Ja som sa nechcel vyháňať vojne, naopak, chcel som to dať vyžrať nacistom priamo, v boji, na nebi. To bol môj sen,“ hovoril o túžbe bojovať s nacistickými letcami. Presadil si svoje. Prešiel prísnyimi prehliadkami, krátky výcvik s 15 letovými hodinami absolvoval v Anglicku. Dňa 28. januára 1944 ukončil v hodnosti seržant pilotný kurz v Kanade. „Bol som štrnásty z päťdesiatich dvoch absolventov,“ dodal hrdo.

Mal dvadsať, keď sa stal stíhacím pilotom. Patril medzi najmladších. Svoj prvý operačný let v 310. čs. stíhacej peruti RAF absolvoval v októbri 1944, no ten sa mu veľmi nevydaril. „Odrhol som

310. čs. stíhacia perut' RAF koncom vojny na základni v Manstone, seržant Emil Boček stojí vľavo

sa od perute, čakal som od veliteľa trest, ale ten neprišiel, bral to tak, že pri prvom lete sa stáva všeličo.“ Lety absolvoval ako sprievod a ochrana bombardérov či pri priamych útokoch na pozemné ciele. Spolu 26 v trvaní 73 hodín a 50 minút. Za vydané považuje všetky, lebo z každého sa vrátil živý. Paradoxne, najbližšie k havárii mal pri výcviku: „Učili sme sa nízky prelet a mne pár desiatok metrov hneď po štarte

Emil Boček ako pilot RAF

zhasol motor, čo pri podobných prípadoch často znamenalo smrť. Podarilo sa mi pristáť len s doudieranou rukou.“ Nezabudne ani na operačný let, keď sprevádzali približne osemsto bombardérov, ktoré mali za cieľ zničiť nepriateľskú ponorkovú základňu v Severnom mori. A nezabúda napríklad na kamaráta Miroslava Churáňa: „Lietal so mnou v peruti, bol to macher a tak trochu aj frajer – o to som ho mal radšej. Keď už sme boli pri návrate v nižšej výške a nepotrebovali kyslíkové masky, rovno v kabíne si zapálil víťaznú cigaretu a prstami zažltnutými od tabaku ukazoval cez okienko víťazné churchillovské veľko. Dožil sa konca vojny, doma lietal v dopravnom letectve, no v decembri 1948 pri lete do Izraela sa s ďalším pilotom z Anglicka Václavom Foglarom zrútil nad Gréckom.“ Podľa niektorých teórií aj podľa Emila Bočka ich Dakotu (Douglas C-47A) zasiahla v krajine trpiacej vtedy občianskou vojnou streľba zo zeme.

Po vojne Emil Boček ostal v Československu, s kamarátom si otvorili autoopravovňu, ktorú im znárodnili. Vyšetrovali ho, ale napokon v Brne pracoval ako remeselník špecialista, najdlhšie vo výskumnom ústave. Pravdaže, musel sa „držať pri zemi“. Obrazne aj doslova mohol ísť hore až po zmene režimu. V roku 1993 ho menovali do hodnosti plukovník, v roku 1996 sa stretol s britskou kráľovnou Alžbetou II. a tak ďalej. Svoje medaily a ocenenia posúva kamarátovi zberateľovi, no jeho vášeň pre lietanie pokračuje. V júni 2016 si v britskom Biggin Hill po 71 rokoch opätovne zalietal v dvojmiestnom Spitfire, ktorý vo vzduchu aj chvíľku riadil. „Poviem vám, jedným z mojich špičkových zážitkov je aj lietanie na SIAF-e v roku 2016, keď som si vychutnal MiG-15,“ usmial sa veterán na tohtoročných leteckých dňoch, kde sa zároveň zúčastnil autogramiády – a kam chce prísť aj na budúci rok. Ktovie. Možno si aj zalietá. Veď, ako sám hovorí, bude mať len 96.

Text: Pavol Vítko

Foto: autor, Ivan Kelement a archív Jiřího Rajlichy

Cvičenie na Váhu

Príslušníci seredského ženijného práporu s kolegami z 15. ženijného pluku Bechyňe precvičovali od 9. do 14. septembra v Kráľovej nad Váhom základné spôsobilosti v rámci domáceho krízového manažmentu na spoločnom cvičení slovenských a českých ženistov Rieka 2018. Úlohou bolo spoločné zriaďovanie a udržiavanie prevozových a mostových prepravísk z pontónovej mostovej súpravy. Výcvik riadil poručík Matúš Velikov z pontónovej rotý ženijného práporu v Seredi.

Dobrovoľníci absolvovali

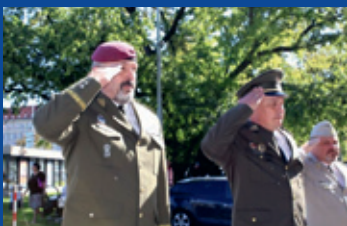
Minister obrany Peter Gajdoš navštívil 13. septembra absolventov dobrovoľnej vojenskej prípravy, ktorí úspešne ukončili základný vojenský výcvik. Zaujímal sa najmä o ich názory a problémy, ako aj o návrhy na zlepšenie projektu DVP. Súčasťou výcviku bola aj poradová, strelecká, ženijná, spojovacia, zdravotnícka a taktická príprava, bojové streľby, oboznámenie sa so základnými povinnosťami a životom vojaka v poli. Počas výcviku mali účastníci zabezpečené bezplatné ubytovanie, stravu, výstroj a výzbroj, ako aj náhradu cestovného a zároveň získali finančný príspevok vo výške viac ako 1 100 eur. Slávnostný nástup, vyradenie a povýšenie absolventov DVP na vojakov 2. stupňa sa uskutočnilo 14. septembra.

Úspešné návraty z misii

V priestoroch Základnej výcviku a mobilizačného doplnovania Martin 24. augusta privítal minister obrany SR Peter Gajdoš vojakov, ktorí sa vrátili z pôsobenia v operáciách EUFOR ALTHEA v Bosne a Hercegovine a Resolute Support v Afganistane. Zároveň im poďakoval za svedomitú plnenie úloh. Profesionalitu príslušníkov ozbrojených síl vyzdvihol aj zástupca náčelníka Generálneho štábu OS SR generálmajor Miroslav Kocian.

Stretli sa náčelníci

Náčelník Generálneho štábu OS SR generálporučík Daniel Zmeko absolvoval 12. – 13. septembra v Prahe bilaterálne stretnutie s náčelníkom GŠ AČR genpor. Alešom Opatom. Rokovali o spoločných výcvikových aktivitách v budúcom roku a o spolupráci špeciálnych síl. Tiež sa informovali o prebiehajúcich modernizačných projektoch a blížiacich sa oslavách dejinných udalostí.

Dozbrojíme Black Hawk

Vrtuľníky UH-60M Black Hawk budú v krátkom čase vyzbrojené tak, aby mohli plniť všetky úlohy. V diskusnej relácii TA3 V politike to 16. septembra uviedol minister obrany SR Peter Gajdoš. „V krátkom čase budú doplnené o guľomety a ďalšiu výbavu,“ uviedol a zdôraznil, že rezort obrany postupuje pri modernizácii v zmysle dlhodobého plánu rozvoja obrany, ktorý zohľadňuje reálne požiadavky vojakov a aktuálne ekonomické ukazovatele. „Naším zámerom je do modernizačných procesov v maximálnej možnej miere zapojiť domáci obranný priemysel. Samozrejme, pri projektoch, akým je nákup stíhačiek lietadiel F-16, nehovoríme o výrobe, ale prebiehajú intenzívne rokovania medzi výrobcom a štátnymi Leteckými opravovňami Trenčín o servisnej podpore,“ povedal minister. Doplnil, že vzniknúť by mohlo až 800 nových pracovných miest.

Vysokohorský horolezecký výcvik

Vo Vysokých Tatrách sa uskutočnilo päťdňové spoločné cvičenie Vzdušných síl Armády Českej republiky a Katedry telesnej výchovy a športu Akadémie ozbrojených síl zamerané na horolezectvo. Výcvik zahŕňal zdokonaľovanie horolezeckých a záchranných techník, výmenu skúseností a metodických postupov. Metodicky na cvičenie dohliadal horský vodca z Národnej asociácie horských vodcov Slovenskej republiky. Na úvod si frekvenciou zopakovali postupy samozáchran lanového družstva zo steny, vybudovania bezpečných stanovišť, správneho osádzania istiacich bodov a zhotovovania improvizovaných transportných prostriedkov. V nasledujúcich dňoch sa venovali zdolávaniu stien v horolezeckej obťažnosti III až VI stupnice UIAA, pričom sa zamerali na správne plánovanie, rozhodovanie a čítanie schém, vedenie a orientáciu v teréne, vedenie horolezeckej túry na lane, umiestňovanie istiacich bodov, orientáciu v stene a bezpečné zlaňovanie.

Toxic Valley 2018

Vojenski špecialisti pre oblasť radiačnej, chemickej a biologickej ochrany (RCHBO) sa aj tento rok spolu so zahraničnými tímami zúčastnili na medzinárodnom vojenskom cvičení Toxic Valley 2018 vo Výcvikovom a testovacom centre RCHBO Zemianske Kostofany. Podieľali sa na ňom špecialisti z dvanástich štátov a troch výcvikových inštitúcií NATO s cieľom precvičiť operačné procedúry a techniky odberových tímov toxických chemických látok a mobilných laboratórií s použitím ostrých chemických látok. Cvičenie navštívil aj britský veľvyslanec Andy Garth, ktorý vyslovil záujem Veľkej Británie vyslať cvičiaci tím na cvičenie Toxic Valley 2019 a realizovať v priestoroch Výcvikového a testovacieho centra RCHBO v Zemianskych Kostofanoch od roku 2020 vlastné výcviky. Ponúkol tiež možnosť vyslať personál OS SR do experimentálneho výskumného centra pre RCHBO Defence Science and Technology Laboratory Porton Down.

Výstrojné súčiastky po novom

Ministerstvo obrany SR zaviedlo od septembra novú výstrojnú normu. Vojaci dostanú po novom viac výstrojných súčiastok. Vedenie rezortu celkovo vyčlenilo 13 miliónov eur na nákup výstrojných súčiastok. „Chceme nastaviť systém tak, aby mal každý vojak k dispozícii to, čo mu v zmysle platných noriem prináleží, a mali zabezpečené všetko, čo potrebujú k službe a zodpovednému plneniu úloh,“ povedal minister obrany SR Peter Gajdoš. Zároveň pripomenul, že rezort prijíma opatrenia aj v súvislosti so zneužívaním uniforiem Slovenskými brancami a podobnými organizáciami. Generálny tajomník Služobného úradu MO SR Ján Holko doplnil, že rezort obrany už má zmluvy na dodávky výstrojných súčiastok na tento rok v celkovom objeme 10 miliónov eur a z tejto sumy sú už v skladoch výstrojné súčiastky za 4 milióny eur. Po novom zároveň bude časť výstrojných súčiastok vojakom iba zapožičaná počas výkonu služby.

● V priestoroch Veliteľstva pozemných síl v Trenčíne sa 11. septembra konalo výjazdové zasadnutie Vojenskej rady náčelníka Generálneho štábu OS SR generálporučíka Daniela Zmeka. Genpor. Zmeko pred zasadnutím rady odovzdal pri príležitosti životných jubileí veliteľovi 2. mechanizovanej brigády brigádnemu generálovi Martinovi Stoklasovi Pamätný kríž náčelníka GŠ OS SR III. stupňa a riaditeľovi personálneho úradu plk. Ivanovi Sálašimu Pamätný kríž náčelníka GŠ OS SR II. stupňa.

● V dňoch 12. – 20. septembra sa 19 príslušníci ÚHL OS SR zúčastnili na medzinárodnom vojenskom cvičení MEDICAL MAN 2018 v Hradci Králové. Počas cvičenia sa uskutočnila zdravotnícka evaluácia síl a prostriedkov deklarovaných do V4 EÚ BG 2019/2.

● V chorvátskom Brijuni sa 3. – 6. septembra stretli slovenskí, českí, poľskí a chorvátski náčelníci a riaditelia Vojenských polícií združených v projekte NATO Multinational Military Police Battalion (MNMPBAT). Dohodli sa, že v máji 2019 sa v Chorvátsku počas cvičenia Immediate Response uskutoční štábne cvičenie NATO MNMPBAT s čiastočným vyvedením vojsk. Nie menej dôležitou aktivitou v budúcom roku bude septembrové štábne cvičenie Mnohonárodného veliteľstva Sever-Východ v poľskom Štetíne.

● Príslušníci vrtuľníkového krídla Prešov pomáhali 13. septembra hasiť lesný požiar pri obci Polomka. Na základe požiadavky Hasičského a záchranného zboru vyčlenili na hasenie vrtuľník Mi-17 s bambi vakom.

● Diaľkový vojenský pochod FATRA MARCH 2018 s dĺžkou 34 km a prevýšením 2 600 m úspešne absolvovalo 79 vojakov. Zorganizovala ho Základňa výcviku a mobilizačného dopĺňovania Martin v spolupráci s Vojenskou podpornou nadáciou a s martinským Strediskom CIMIC a PSYOPS.

● V dňoch 20. až 31. augusta 2018 sa v priestore Vojenského priestoru Hradište v Českej republike zúčastnilo 37 príslušníkov Pozemných síl OS SR na medzinárodnom cvičení JOINT FIRES II 2018 jednotiek palebnej podpory OS SR, Ozbrojených síl Poľskej republiky a Armády Českej republiky.

● Veliteľ 415. práporu pre civilné záležitosti Armády USA podplukovník Gerard Walsh navštívil dňa 22. augusta Stredisko CIMIC a PSYOPS v Martine. V stredisku od začiatku júla pôsobí jeden z jeho poradných tímov pre civilné záležitosti pod vedením kapitána Ryana Kidlowa ako pomoc pri rozvoji spôsobilosti CIMIC v OS SR.

● Dňa 21. augusta 2018 veliteľ vzdušných síl generálmajor Ľubomír Svoboda privítal vo Zvolene pridelenca obrany Nemeckej spolkovej republiky podplukovníka Joachima Schmidta. Prerokovali možnosti budúcej spolupráce, a to najmä v oblasti kurzov a cvičení. Nemecký pridelenec obrany ocenil obojstrannú spoluprácu a modernizáciu slovenských vzdušných síl.

● Na slávnostnom nástupe Zásobovacej základne II. Martin predstavili nových funkcionárov. Do funkcií velenia základne boli ustanovení: NŠ ZZII. pplk. Štefan Bukovan, N CO mjr. Ján Dolník, veliteľ MS Sklené mjr. Ján Bartoš, veliteľ MS Rašov mjr. František Fecko, veliteľ MS Poprad mjr. Miloš Gaľa, NŠ MS Poprad kpt. Marek Krištof.

● Slovenská republika prebrala 1. septembra zodpovednosť za personálne jednonárodný Sektor 4 v rámci misie UNFICYP na Cypre. Slovenskí vojaci prevzali všetky doterajšie pozície partnerských krajín Maďarska, Srbska a Ukrajiny. Minister obrany Peter Gajdoš a náčelník generálneho štábu genpor. Daniel Zmeko poďakovali príslušníkom ozbrojených síl Maďarska, Srbska a Ukrajiny za ich doterajšiu spoluprácu. V súvislosti so zmenami celkový počet príslušníkov OS SR v misii UNFICYP stúpne zo 141 na 243.

Vojny a bitky na Slovensku

Vojny Slovanov proti Avarom, Frankom a bitka pri Vogastisburgu

Príchod Slovanov do Karpatskej kotliny sa datuje do prelomu 5.

a 6. storočia. Na územie

dnešného Slovenska prenikli

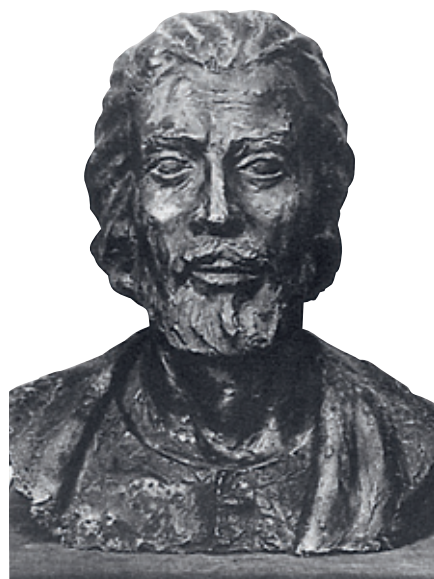
v niekoľkých prúdoch.

Bola to jednak vlna smerujúca po roku 470 z východoeurópskej oblasti na východné Slovensko a jednak vlna z oblasti dnešnej Moravy na juhozápadné Slovensko, ďalší prúd prenikol cez Jablunkovský priesmyk na severné Slovensko a časovo posledná vlna smerovala od juhu z Karpatskej kotliny najmä na stredné Slovensko.

Avari na scéne

Avari sa v polovici 6. storočia usadili v centrálnej časti Dunajskej kotliny potom, čo porazili Gepidov a využili, že Longobardi vedení kráľom Alboinom roku 568 opustili Panóniu. Avari spolu s ostatnými spojeneckými či

podmanenými kmeňmi, a to najmä Kutrigurmi, Utigurmi a východoslovanskými Antmi,

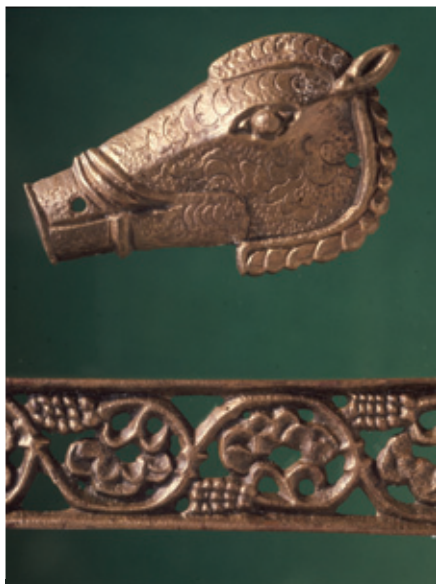
Samo podľa umeleckého stvárnenia L. Cvengrošovej

ktorí sa k nim pridali ešte pred príchodom do Karpatskej kotliny, vytvorili mocný vojenský kmeňový zväz na čele s kaganom.

Na konci 6. storočia boli vzťahy Avarov a podunajských Slovanov v polohe vojenského spojenectva, keď v rámci spoločnej výpravy roku 595 porazili Bavorov a vzápätí vpadli do Durínska vo Franskej ríši. Hlavná pozornosť avarských výbojov bola však namierená proti Byzantskej ríši. Vyvrcholením avarských výprav proti Byzancii bol neúspešný útok na Konštantínopol roku 626. V avarskom vojsku vtedy bojovali aj Slovania. Po porážke pri Konštantínopole sa Avari stiahli do Karpatskej kotliny, kde sa udržali ešte dve storočia, no Avarský kaganát sa načas ocitol v kríze, ktorej príčinou boli mocenské zápasy medzi Avarmi a nespokojnosť podmanených etníc v kaganáte a v jeho susedstve.

Slovania povstali

Veľké slovanské povstanie proti Avarom vypuklo v roku 623. Informáciu o tom zaznamenal aj súveký franský kronikár zvaný Fredegar, ktorý uviedol: „Slovania sa už začali

Avarská faléra v podobe kančej hlavy z Holiar zo 7. – 8. storočia

búriť proti Avarom, ktorí sú nazývaní Huni, a proti ich vládovi kaganovi.“ V tých časoch dorástli totiž početní slovansko-avarskí miešanci ako výsledok núteného zimného spolužitia: „Huni (rozumej Avari) každoročne prichádzali k Slovanom prezimovať, na lôžka si brávali manželky Slovanov a ich dcéry. Okrem iných násilností im Slovania odvádzali poplatky. Synovia Hunov, ktorých splodili s manželkami a dcérami Vinidov, neznášali ďalej zlo, krutosti a násilia, vzpierali sa hunskej nadvláde a, ako som už spomínal, začali sa búriť.“

Z citovanej pasáže kronikára Fredegara vyplýva, že povstanie pripravili a začali práve títo miešanci, ktorých bezvýhradne neprijala ani avarská, ani slovanská komunita. Ocitli sa mimo tradičných rodových zväzkov či už Avarov, alebo Slovanov, boli vlastne do istej miery vydedencami, ktorým sa núkala jediná možnosť, a to vojenská služba. Bojovali na najťažších miestach, zväčša ako beľukovia, čiže menejcenní, neplnoprávni bojovníci v prvej, najnebezpečnejšej línii. Takto vyrástla uprostred slovanskej roľníckej pospolitosti organizovaná vojenská vrstva, ktorej zamestnaním sa stalo vojenčenie, ale bez výhod, aké požívali avarskí bojovníci.

O vojenských povinnostiach slovanských bojovníkov kronikár Fredegar zaznamenal: „Vinidi (Slovania) boli už oddávna beľukami Hunov (Avarov); keď Huni s vojskom útočili proti ktorémukoľvek kmeňu, Huni si stavali zhromaždené vojsko na obranu táborov, Vinidi však bojovali. Ak sa víťazstvo prikláňalo na ich stranu, Huni zaútočili, aby sa zmocnili koristi, ak však Vinidov premáhali, vojsko Hunov im pomáhalo, aby sa znova vzchopili. Huni ich teda nazývali beľukovia, lebo pri bojovom stretnutí, tvoriac dvojité bojové šíky, postupovali pred Hunmi.“

Fransko-slovanská vojna

Franská ríša spočiatku nezasahovala do protiavarského povstania Slovanov, ktoré sa odohrávalo v jej susedstve, napriek tomu, že

nájazdy Avarov často smerovali aj proti Frankom. Po víťazstve Slovanov, ktorí sa roku 623 zjednotili pod vládou franského kupca Sama, vznikol v strednej Európe nadkmeňový útvar, označovaný ako Samova ríša. Teritórium dnešného Slovenska tvorilo podstatnú časť Samovej ríše. Sama uznávali za svojho panovníka Slovania na Slovensku a Morave, v Dolnom Rakúsku a severnom Zadunajsku, jeho spojencami sa stali Česi. Samova ríša obsiahla teda celý voľný priestor medzi vtedajšou Avarskou a Franskou ríšou.

Franskí jazdci – detail z miniatúry v Saintgallenskom žaltári

Vzrastajúca moc Samovej ríše ohrozovala mocenské ambície franského kráľa Dagoberta I., ktorý sa roku 623 stal panovníkom v Neustrii a roku 629 prevzal vládu v celej ríši. Ako zámienku na začatie vojenskej výpravy proti Slovanom využil olúpenie a zavraždenie franských kupcov na území Samovej ríše. Pri vpáde do Samovej ríše roku 631, respektíve 632, franské vojsko postupovalo údajne v troch samostatne operujúcich prúdoch, ich

trasa sa však nedá spoľahlivo rekonštruovať. Ani samotná poloha a centrum Samovej ríše nie sú dosiaľ presne vymedzené.

Podľa súkveých kronikárskych údajov Alamani, ku ktorým sa pravdepodobne pripojili aj Bavori a Dagobertom podplatení Longobardi, boli na tejto výprave úspešní; zmocnili sa vojnovnej koristi a odviekli so sebou veľký počet zajatcov spomedzi Slovanov. Hlavné vojenské sily Austrázie (strednej časti Franskej ríše) pod vedením samotného Dagoberta však utrpeli zdruvujúcu porážku počas troj-

dňového obliehania pevnosti Vogastisburg (Wogastisburg), kde sa sústredili početné oddiely Slovanov.

Dohady o polohe

Lokalizácia Vogastisburgu je neistá. Niektorí vedci ho kladú na územie Moravy či Čiech, iní do rakúskeho Podunajska alebo aj na územie Slovenska, čo je však nevelmi pravdepodobné. Nevie sa ani to, či išlo o mohutné hradisko alebo opevnený tábor.

Víťazstvo v bitke pri Vogastisburgu povzbudilo Slovanov k odvety výpravami proti Frankom. Každoročné pustošenie Dúrinska v rokoch 631 – 634 a pripojenie sa polabských Srbov vedených kniežaťom Dervanom k Samovej ríši svedčí o jej veľkom rozsahu na západe. V dôsledku prehratej vojny poklesla Dagobertova panovnícka autorita vo Franskej ríši, ktorá až do doby Karola Veľkého nebola schopná obnoviť expanziu proti Slovanom ani Avarom.

Po Samovom skone v roku 658 sa jeho ríša ako typický kmeňový zväz nerozlučne spojený s osobou svojho zakladateľa rozpadla a pôvodné kmeňové kniežatstvá – Sávia, Kraňsko, Nitriansko, Morava – nepochybne uznali avarskú zvrchovanosť a platili patričný tribút.

Nomádsy (avarský) bojovník na striebornej fólii z Krakovian-Stráži

Text: Doc. PhDr. Vladimír Segeš, PhD.

Vojenský historický ústav

Bez práva na omyl

V priestoroch Centra výcviku Lešť v poslednom augustovom týždni vrcholil záverečnými praktickými skúškami premiérový kurz špecialistov EOD na odstraňovanie improvizovaných výbušných zariadení pre príslušníkov OS SR. Organizovalo ho Národné centrum EOD a RCHBO v Novákoch. Rotmajster Mieres a ďalší z inštruktorov zdôrazňujú, že na takejto úrovni kurz na Slovensku organizovali po prvý raz slovenskí špecialisti.

Kurz prebiehal od konca júla do konca augusta. Jeho cieľom bolo zvládnuť súhrn odborných úkonov a určených pyrotechnických a ďalších nevyhnutných činností na odstránenie improvizovaných výbušných zariadení z priestoru, budovy, vozidla alebo osoby a uskutočniť postupy na obnovenie bezpečného priestoru incidentu.

Nemôže byť ľahký

Rotmajster Michal Mieres, ktorý dva razy pôsobil v operácii ISAF v Afganistane ako veliteľ slovenského EOD tímu, pripomína, že frekventanti kurzu musia vedieť pracovať samostatne, zväčša v trojčlenných tímoch. „Musia dokonale ovládať prácu s robotom alebo činnosť v pyrotechnickom ochrannom EOD obleku, veď v prípade potreby musia byť pripravení zaskočiť za kolegu a splniť úlohu,“ hovorí na základe vlastných skúseností.

Doterajšie kurzy na tejto úrovni na Slovensku viedli americkí špecialisti. Kým sa však frekventant dostal na spomínaný kurz, musel v EOD oblasti mnohé „preskákať“. Okrem iného zvládnuť problematiku štandardov NATO, ktoré hovoria o princípoch a postupoch počas EOD zásahu, ovládať národné EOD vybavenie, vedieť pomôcť vyšetrovacím zložkám, komunikovať s miestnymi predstaviteľmi, s vyšetrovacími tímami. Musia vedieť pomôcť na vyžiadanie s identifikáciou rôznych nástražných zariadení, ovládať zber forenzných stôp. „Je to celé spektrum činností, ktoré musia zvládnuť, a nie je to jednoduché. Ide však o najvyšší stupeň kurzu, jednoduché to teda nemôže byť,“ vysvetľuje riadiaci kurz kapitán Michalec.

Kurz vlastne predstavuje súhrn všetkého, čo sa doposiaľ v kurzoch, ktoré absolvovali, naučili. Pred ním museli úspešne absolvovať kurz špecialistu EOD na identifikáciu výbušných zariadení, po ňom kurz vojskového pyrotechnika, ktorý okrem iné-

Tichý profesionál, kritický mysliteľ

Veliaci poddôstojník Veliteľstva síl pre špeciálne operácie NATO štábný nadrotmajster Eric Neilsen začal slúžiť vo Vzdušných silách USA v roku 1991. Pôsobil aj v Spojenom kráľovstve, Nemecku či v Belgicku a bol nasadený vo viacerých operáciách. V centrále Aliancie slúži od októbra 2016. V lete navštívil v Žiline svojich kolegov z 5. pluku špeciálneho určenia a našiel si čas aj na naše otázky.

V čom spočívajú vaše úlohy?

Som súčasťou tímu veliteľa (Commander Team), radím mu a mentorujem štáb, aby sa zabezpečilo splnenie veliteľových zámerov. Veliteľovi radím aj v oblasti politiky v rámci stále sa objavujúcich nových výziev. Na úrovni svojich kompetencií vykonávam dohľad nad misiami a pripravujem odporúčania týkajúce sa vojenského personálu. Dohliadam na dodržiava-

ho zahŕňa detailnú konštrukciu používanej munície, ktorá je zavedená a používaná v OS SR. Ďalej museli zvládnuť kurz spôsobilosti špecialistu EOD na odstraňovanie konvenčnej munície (čiže munície používanej vo svete) a až potom nasleduje tento záverečný kurz. Ale inštruktori kurzu nadrotmajster Peter Tóth, rotmajster Vladimír Kusý, rotmajster Michal Mieres, rotný Marcel Mašura a poručík Jozef Mráz i hlavný pyrotechnik rotmajster Marián Sámel zdôrazňujú, že absolvovaním tohto kurzu sa ich vzdelávanie a príprava nekončí. Lebo problematika EOD sa vo svete neustále vyvíja a treba reagovať včas na najnovšie poznatky a trendy. Je to vlastne v prípade EOD operátora celoživotné vzdelávanie. Práca ho musí baviť. Je potrebné, aby bol zdravo ctižiadostivý, ale musí si uvedomovať aj spomínanú hrozbu, lebo nemá právo na omyl...

Na horúcom slnku

Potvrdil to aj rotmajster Marián Kostra, ktorý doteraz získal medzinárodné skúsenosti počas pôsobenia v misii UNFICYP a počas medzinárodných cvičení či spoločných výcvikov napríklad s českými kolegami. Po práci v ochrannom EOD obleku, ktorý váži vyše štyri desiatky kilogramov, na slnkom rozpálenom cvičisku na Lešti sa z neho doslova lial pot. Napriek tomu bol spokojný. „Som rád, že som mal možnosť naučiť sa v kurze mnohé

zaujímavé veci a postupy. Získal som cenné rady od skúsených inštruktorov. Kurz bol náročný, ale pre mňa osobne veľmi prospešný,“ hovorí súčasný veliaci poddôstojník opevňovacej čaty ženijného práporu.

Účastníkmi kurzu boli príslušníci seredského ženijného práporu a rožňavského práporu RCHBO. Veď práve v Seredi by mala vzniknúť jednotka EOD. Spokojnosť so zameraním a obsahom kurzu vyjadril rotný Martin Nižný zo ženijného práporu, ktorý bol dva razy v operácii ISAF a koncom minulého roka sa vrátil z Iraku, kde školil irackých vojakov v odmiňovaní, ale aj náčelník skupiny EOD v rožňavskom prápore RCHBO nadporučík Peter Ujházy či rotmajster Peter Klein zo ženijného práporu. Nástrahy na nich čakali doslova všade. V rôznych objektoch, motorových vozidlách, pod mostovkami, na prechodoch až po starý cintorín...

Po zvládnutí teoretickej časti kurzu, ktorá sa uskutočnila v priestoroch Národného centra EOD a RCHBO v Novákoch a vyvrcholila písomným testom, praktickú časť absolvovali v Centre výcviku Lešti. Tam sa uskutočnila aj praktická časť záverečnej skúšky. V nej podľa riadiaceho kurzu kapitána Ondreja Michalca najlepšie výsledky získali desiatnik Michal Mravec a rotmajster Peter Klein.

Text a foto: Jozef Žiak

nie štandardov a disciplíny. Dôležité je posilňovanie štruktúr v rámci velenia NATO, ako aj v rámci spojencov partnerských krajín v prostredí veliачích poddôstojníkov (CSEL – Command Senior Enlisted Leader). Ďalším aspektom mojej funkcie je zabezpečenie informovanosti medzi veliteľstvami NATO, ako aj spojencami a partnermi.

Prečo je dôležitá spolupráca poddôstojníkov pre špeciálne operácie naprieč armádami Aliancie?

Ako nám ukázali nedávne skúsenosti, žiadny národ nesmie zostať sám. Spolupráca silnej siete poddôstojníkov môže pomôcť veliteľom a jednotlivým ozbrojeným silám posilniť efektívnosť a kooperáciu. Môžeme to dosiahnuť prostredníctvom vzdelávania, výcviku, komunikácie a kooperácie.

Kde vidíte najvýraznejšie prieniky takejto spolupráce?

Vo všetkých vojenských aspektoch. Má významný vplyv od doktrín cez výzbroj, výstroj a výcvik až po nasadenie v bojových operáciách.

Spolupracovali ste aj s poddôstojníkmi pre špeciálne operácie z OS SR?

Priamo v operáciách nie. Spolupracoval som však s veliacim poddôstojníkom 5. pluku špeciálneho určenia Žilina štábnym nadrotmajstrom Martinom Boháčikom na premene vzdelávacieho systému poddôstojníkov síl pre špeciálne operácie NATO. Počas vzdelávacích podujatí, ako aj cvičení som mohol komunikovať s veliacimi poddôstojníkmi slovenských špeciálnych

síl a sledovať ich v činnosti. Bol som ohromený ich profesionalitou, kompetenciou, ako aj sústredením sa na vyššie formy vzdelania. Je to mimoriadne dôležité pre náš úspech, keďže naši protivníci postupujú v technickom raste a vycvičenosti tiež veľmi rýchlo.

Ako by ste charakterizovali ideálneho vojaka v službách síl pre špeciálne operácie? Respektíve – ak je takýto vojak vyslaný do operácie, koľko percent zo sto by ste investovali do jeho vzdelania a výcviku, koľko do výzbroje a výstroja – a koľko by tvorili jeho osobnostné vlastnosti?

Podľa môjho názoru by vojak síl pre špeciálne operácie mal byť tichý profesionál, ktorý je odolný a kritický mysliteľ a na základe poverenia je schopný zabezpečiť úspech určenej úlohy. Mal by byť pripravený spolupracovať s inými silami, porozumieť bojovej situácii a zabezpečiť smrtiacu silu, ak sa to vyžaduje. Tiež musí byť schopný prežiť v známom aj neznámom prostredí, teraz i v budúcnosti. Pomer investícií do každej oblasti, ktoré ste vymenovali, je veľmi ťažká otázka. Závisí to od národov, situácie a priorit v operácii, je to veľmi individuálne. Rád by som vám odpovedal konkrétnejšie, ale na základe mojich skúseností je pomer, ktorý naplánujem dnes, o dva či päť rokov celkom iný. V každom prípade, keď chceme byť úspešní, je potrebné zabezpečiť vyváženosť medzi vzdelávaním a tréningom pre všetkých našich členov. O to viac, že prostredie sa neustále mení.

Text: Pavol Vitko

Foto: NATO

Zväz vojakov nie je iba Kriváň

Zväz vojakov
Slovenskej republiky

Zväz vojakov Slovenskej republiky vznikol pod názvom Zväz vojakov z povolania Armády Slovenskej republiky v roku 1993, ale je dobré povedať, že jeho storočné korene siahajú až k novembu 1918.

„...chceme a budeme bojovať pre blaho mladej Československej armády,“ bol záver sľubu Zväzu československých dôstojníkov a Zväzu československých rotmajstrov na ustanovujúcej verejnej schôdzi v Prahe krátko po vzniku spoločného štátu. Obe profesijné organizácie zohrávali dôležitú úlohu pri formovaní vojenských štruktúr práve vzniknutej republiky.

Omladiť a aktivizovať

„Po druhej svetovej vojne obe organizácie obnovili činnosť, no po roku 1948 boli zakázané. Podobná situácia nastala po roku 1968, keď členovia pražského aj trenčianskeho prípravného výboru boli vyhlásení za kontrarevolucionárov a počas normalizácie ich vyhodili z armády,“ spomína Eugen Bitera, podplukovník vo výslužbe, prezident Zväzu vojakov SR. Nedá mu, aby nespomenul aj nedávno zosnulého prvého ministra obrany samostatnej Slovenskej republiky Imricha Andrejčáka a veliteľa Armády SR generálporučíka Júliusa Humaja za ich ústretovosť po rozdelení federálnej organizácie, keď bol založený Zväz vojakov z povolania Armády SR. A čo je základným cieľom tohto občianskeho združenia, ktoré sa dnes volá Zväz vojakov Slovenskej republiky? „Najmä presadzovať všeobecné, sociálne, pracovné, profesijné, ekonomické, kultúrne a bytové záujmy svojich členov, ich rodinných príslušníkov a pozostalých po profesionálnych vojakoch, a to v rámci ozbrojených síl, ako aj vo vzťahu k iným štátnym alebo samosprávnym orgánom pri zachovaní politickej nezávislosti a ne-

strannosti,“ definuje E. Bitera. „Mimoriadne dôležité je posilňovanie vedomia stavovskej spolupatričnosti aktívnych vojakov, ako aj tých, ktorí už uniformu profesionálnych vojakov vyzliekli,“ dodáva generálporučík v. v. Peter Vojtek, prvý viceprezident, ktorý vstúpil do zväzu ešte v roku 2010 ako veliteľ posádky Trenčín. Keď sa ho pýtame na členstvo, odpovedá, že v troch desiatkach klubov pôsobí 2 160 členov. „Sme najpočetnejšia organizácia spomedzi tých, ktoré majú s rezortom obrany zmluvu o spolupráci,“ konštatuje. Sám pritom vie, že väčšina členov ich občianskeho združenia sú vojaci v zálohe ale-

Ak má azda každá organizácia nejaké verejne známe podujatie, ktoré je jej vlajkovou loďou, pre Zväz vojakov SR je to Medzinárodný vojenský výstup na Kriváň. Ale fakt je, že zväz ani zďaleka nie je iba o Kriváni.

bo vo výslužbe. Pravdaže, aj ich práca je vážena a dôležitá, ale chcú pritiahnuť i mladších. „Aj preto popri komisii zdravotnej, medzinárodnej, sociálnej či právnej sme zriadili komisiu pre prácu s profesionálnymi vojakmi.“ Nateraz ich registrujú okolo osemdesiat a počet rastie. A aj vďaka nim organizácia oživa.

Príklad klubu Horná Nitra

„Centrála nášho zväzu, ktorá sídli v Trenčíne, sa aj na základe zmluvy o spolupráci s rezortom obrany podieľa na tvorbe legislatívy v prospech vojakov a vojenských dôchodcov, komunikuje s generálnym

štábom, no napríklad aj so Sociálnou poisťovňou a ďalšími inštitúciami,“ konštatuje tajomník pplk. v. v. Marián Mjartan. Spomedzi jednotlivých klubov spomeňme ten s názvom Horná Nitra. Sídli v Zemianskych Kostolnoch, nemá ani desiatku členov, patrí teda medzi najmenšie, no tvoria ho profesionálni vojaci – a patrí k tým najaktívnejším. „Pomáhame veliteľovi Zásobovacej základne 3 napríklad s prezentáciou útvaru a ozbrojených síl na verejnosti,“ hovorí nadrotmajster Roman Mikula, hlavný organizátor bežeckého Memorálu kapitána Adolfa Weinholda. „Podieľame sa na príprave Dňa detí. V priebehu roka máme okolo poltucta akcií pre školy, ktoré do istej miery nahrádzajú absentujúcu brannú výchovu,“ poznamenáva major Karol Brehovský. „Filozofia nášho klubu nie je mať čo najviac členov, ale mať vedľa seba aktívnych, ktorí inšpirujú ostatných,“ dodáva podplukovník Igor Štefko, ktorý už pôsobí na generálnom štábe, ale členom svojho klubu ostal. K tým najmladším spolupracovníkom patrí napríklad 23-ročný slobodník David Pánis a ďalší.

Klub v Humennom sa o. i. stará o vojenskú cintorín, košický organizuje besedy s lekármi aj s poslancami, Kežmarčania usporadúvajú akcie s kolegami z poľskej Bochni, v Dolnom Kubíne varia letný guláš aj zimnú kapustnicu, Topoľčanci organizujú strelecké súťaže a aj v Liptovskom Mikuláši využívajú výhody, ktoré im vyplývajú z dohôd uzatvorených s rezortom obrany a jeho súčasťami. V tomto prípade sú to návštevy plavárne a knižnice Akadémie ozbrojených síl. Aj Klub Martin – Sever deklaruje, že patrí k tým šťastným, voči ktorým je veliteľ tamojišieho útvaru ústretový a zároveň na základe zmluvy s rezortom majú v kasárňach svoju vlastnú klubovú miestnosť.

Variabilita so spoločnou strechou

„Všade je to inak, napríklad v Poľsku musí byť v organizácii stavovského typu so spoločným názvom Konwent začlenený každý profesionálny vojak. V Maďarsku sa Asociácia vojakov z povolania v roku 2013 transformovala na odborový zväz. Zväz vojakov z povolania Armády Českej republiky ide podobnou cestou ako my – je to občianske združenie,“ predstavil partnerov z V4 major Zdenko Baranec, ktorý slúži vo Zvolene a v rámci zväzu sa venuje zahraničným kontaktom. Prízvukuje, že aj náš zväz je členom európskej organizácie EUROMIL, ktorá zastrešuje organizácie vojakov z 32 krajín a jej hlavným cieľom je „chrániť záujmy občanov v uniforme“. Sídli v Bruseli a jej prezidentom je Belgičan Emmanuel Jacob. Mimochodom, predstavitelia EUROMIL-u sa pravidelne zúčastňujú na parlamentných zhromaždeniach NATO či na rokovaniach OBSE a vo výboroch organizácií majú právo vystupovať pri tvorbe rôznych predpisov alebo noriem.

Až na vrchol

„Dnes som prešiel dvadsaťsedem kilometrov, prekonal výškový rozdiel 1 200 metrov a spálil 1 914 kalórií,“ s neskrývanou radosťou vyhodnocoval 1. septembra svoju účasť na 24. ročníku vojenského výstupu na Kriváň 65-ročný plukovník v. v. Ján Paulech, ktorý bol v rokoch 1997 až 2002 prvým slovenským vojenským predstaviteľom pri NATO a EÚ. „Náš kapitán Tomáš Durta bol dnes na Kriváni až dva razy, prvý raz vybehol za hodinu 29 minút a druhý raz vykráčal asi za dve hodiny,“ prezentoval skvelý výkon 38-ročného člena klubu Horná Nitra pplk. Štefko. Všetci však pri večernej partizánskej vatre vedeli, že o to nejde. Tých vyše 1 150 účastníkov, z toho približne 200 profesionálnych vojakov a podobný počet ich rodinných príslušníkov vrátane hostí z partnerských organizácií krajín V4, absolvovalo v sobotu výstup na 2 494 metrov vysoký končiar najmä preto, aby boli v krásnej prírode. Aby si overili svoju zdatnosť – a aby boli spolu na výbornom podujatí, ktoré organizoval zväz aj s pomocou rezortu obrany. Tak ako napríklad vojak 1. stupňa Ján Franc, ktorý sa do armády prihlásil po civilnej vysokej škole a práve absolvoval základný vojenský výcvik, alebo 72-ročný Ján Železník, plukovník vo výslužbe. Veľa vojakov zobralo hore svojich partnerov, deti, priateľov – a nadporučíčka Mária Chasníková z veliteľstva pozemných síl svoju mamičku.

Text a foto: Pavol Vítko

Dobiehanie nebude ľahké

Ako vnímajú bývalí hlavní funkcionári vzdušných síl modernizáciu nášho vojenského letectva? Spýtali sme sa ich na to na Medzinárodných leteckých dňoch SIAF 2. septembra na letisku Sliač:

Generálmajor v. v.
Jozef Dunaj
(veliteľ vzdušných síl
v rokoch 2000 – 2005):

Konečne sa začalo budovať nové letectvo, čo sa malo diať už od roku 1993, pretože už vtedy bola naša letecká technika s výnimkou MiG-29 morálne prekonaná. Pravdaže, odvtedy zastarali aj MiG-y. Veľmi dôležité bude doplniť personál, keďže problémy sa začali už zrušením Vojenskej leteckej akadémie v Košiciach. Vnímam úsilie rezortu obrany aj o nový systém vzdelávania vojenských letcov na civilných fakultách, no nebude to jednoduché. O to viac držím palce.

Generálmajor v. v.
Juraj Baránek
(veliteľ vzdušných síl
v rokoch 2005 – 2010):

Dospeli sme do stavu, keď sme boli na hrane udržania leteckých spôsobilostí, čo predchádzajúce politické garnitúry vedeli, ale do značnej miery to prehliadali. Hoci pravda je aj to, že na lietadlá Spartan sa podpísovali zmluvy už vtedy, keď som bol veliteľom vzdušných síl. Nákup techniky je len jedna súčasť modernizácie, pretože celý systém prevádzky vojenského letectva doteraz stál do značnej miery na starom sovietskom modeli a až s novou technikou prejdeme na model NATO. A to od výcviku a prevádzky až po údržbu a celkové zabezpečenie vrátane preškolenia a získania nových ľudí. To bude ešte ťažšie, ako vyčleniť financie, takže zatiaľ nie je vyhraté, ale inej cesty niet.

Generálporučík v. v.
Peter Vojtek
(zástupca veliteľa vzdušných síl
v rokoch 2005 – 2007):

Značnú časť svojho profesionálneho života som slúžil v protivzdušnej obrane, a preto za túto oblasť môžem povedať, že ak sa podarí obstaráť radary, bude to ledva pol minúty pred dvanástou. V každom prípade blahoželám politickému vedeniu ministerstva obrany vrátane súčasného ministra obrany Petra Gajdoša, že sa mu darí presadzovať pri modernizácii vzdušných síl to, čo sme my ako vojaci naliehavo žiadali už pred rokmi. Len aby to vyšlo – a to aj u ostatných druhov vojsk.

Generálmajor v. v.
Martin Babiak
(veliteľ vzdušných síl
v rokoch 2010 – 2012):

Je to absolútne pozitívny proces, konečne sme urobili to, čo urobili všetky okolité štáty. To dobiehanie nebude ľahké, najmä pokiaľ ide o personál. Blahoželám a verím, že to vzdušné sily aj celý rezort obrany zvládnu.

(pv)

Foto: kpt. Peter Poldruhák a autor

Cyklisti Dukly: od Galanty do Tokia

Len Francúz Julian Alaphilippe, po Eliovi Vivianim a Petrovi Saganovi aktuálne tretí najlepších cyklista planéty, dokázal na 62. ročníku medzinárodných cyklistických pretekov Okolo Slovenska vyzliecť v jednej etape z dresu najlepšie bodovaného pretekára Martina Haringa. Reprezentant VŠC Dukla Banská Bystrica však v nasledujúcich dvoch etapách senzačne zabodoval a druhý najcennejší dres v súťaži napokon získal.

Pôvodne sme mali trochu iné ciele, azda o niečo skromnejšie. Chceli sme sa sústrediť na celkové poradie, čo by v konkurencii dvoch World Tour tímov znamenalo pozíciu tak do 25. miesta,“ povedal nám 16. septembra po záverečnej etape pretekov v Galante Martin Fraňo, športový riaditeľ a hlavný tréner cyklistov Dukly. Dodal: „Keď sa však Martin Haring dostal v prvej etape do úniku a ocitol sa na čele bodovacej súťaže, zmenili sme taktiku a tím robil všetko, aby pretekár Dukly skončil na pódii. Podarilo sa, je to skvelý úspech.“

Ešte lepší je v horách

„Dukla veľmi ústretovo vníma našu snahu, životaschopnosť a čoraz lepšie výsledky, ako aj popularitu cyklistiky na Slovensku. Som nesmierne rád, že nám v posledných rokoch zabezpečuje na aktuálne pomery v slovenskej cyklistike nadštandardné podmienky,“ poznamenal tréner. Pridal sa aj Martin Haring. Pripomeňme najskôr, že Martin je predovšetkým špecialista na horské bicykle. Tento rok zvíťazil v šiestich podujatiach po

sebe, z toho v dvoch 1. kategórie, čo doteraz v jednom roku nedokázal žiadny Slovák. Naposledy na horských bicykloch v Slovinsku deklasoval súperov s deväťminútovým náskokom. „V Dukle som tri roky, po tom, ako sa jej cyklisti premiestnili z Trenčína do Banskej Bystrice. Máme masérovo, fyzioterapeutov, regeneračnú linku, posilňovňu, celkový servis na pretekoch, máme aj morálnu podporu. Pre mňa sú to celkom iné možnosti, verím, že sa Dukle revanšujem ja aj celý tím.“

Ako Žilina versus Barcelona

Aby sme si lepšie uvedomili úspech Martina Haringa na súťaži Okolo Slovenska, najskôr treba povedať, že u nás štartovalo po sedem pretekárov dvoch World Tour tímov, ktoré tvoria absolútnu svetovú špičku (belgický Quick-Step Floors a Bora-Hansgrohe z Nemecka). Spolu je World Tour tímov 18 a ich rozpočty sú viac ako 20 miliónov eur ročne. Na štart nastúpilo aj päť sedemčlenných Pro Continental tímov, ktoré tvoria pomyselnú druhú ligu. Na svete je ich okolo 40 s rozpočtami aj nad 5 miliónov. Naši v Dukle majú

spolu s príspevkami od sponzorov sotva desatinu – a predsa sa VŠC podarila ďalšia úžasná vec. „Koncom septembra bude prvý raz v histórii na majstrovstvách sveta klubových tímov registrovaných Medzinárodnou cyklistickou federáciou v kategórii časovka družstiev štartovať aj slovenské družstvo – naša Dukla. Už samotná účasť medzi 35 najlepších svetovými klubmi je neskutočný úspech. Je to ako keby sa trebárs Žilina prebojovala do finálovej časti futbalovej Ligy majstrov a nastúpila proti Barcelone,“ prirovnal tréner Fraňo. No a vďaka čomu UCI dala tenisovou rečou povedané divokú kartu popri štyroch tímoch aj Dukle? Vďaka dobrým výsledkom, ktorých nebolo málo. Vedeli ste napríklad, že Martin Haring bol tento rok celkovo druhý na pretekoch Okolo Kamerunu a Martin Mahďar tretí, pričom získal bodovacie aj vrchársky dres?

Kvarteto Dukly Martin Haring, Marek Čanecký, Patrik Tybor a Martin Mahďar spolu s bratmi Saganovcami a Erikom Baškom tvorili na majstrovstvách sveta reprezentačné družstvo Slovenska v kráľovskej disciplíne pretekov jednotlivcov. Na majstrovstvách sveta v časovke ako jediný Slovák štartoval Marek Čanecký, ktorý bol v tejto disciplíne tretí raz po sebe majstrom Slovenska.

V každom prípade – tréner Fraňo zopakoval, že už len prebojovať sa medzi svetovou elitou je pre Duklu skvelý úspech. Dlhodobým cieľom 11-členného tímu cyklistov VŠC a ich podporného tímu je olympijské Tokio v roku 2020. Ako prvý je na najlepšej ceste prebojovať sa do Japonska Martin Haring.

Text: Pavol Vitko

Foto: SZC

HOREZZA[®], a. s.

HOTELOVÉ, REKREAČNO - ZDRAVOTNÍCKE ZARIADENIA

HĽADÁTE IDEÁLNE MIESTO PRE SEBA A SVOJU RODINU PRE ODDYCH A REGENERÁCIU ? HOTEL GRANIT SMREKOVICA

**NAJMENŠIE A NAJVYŠŠIE POLOŽENÉ
KINO NA SLOVENSKU
MODERNÉ WELLNESS
IDEÁLNY VÝCHODISKOVÝ BOD PRE
TURISTIKU, SKIALPINIZMUS
MODERNÁ REŠTAURÁCIA A CHUTNÁ
GRANIT CAFÉ
BILIARD, STOLNÝ TENIS, STOLNÝ FUTBAL
RUŽOVÝ SALÓNIK S KNIŽNICOU
DETSKÝ KÚTIK**

Sledujte nás aj na Facebooku
facebook.com/granithotels

REZERVUJTE SI SVOJ POBYT EŠTE DNES

www.granitsmrekovica.sk repcia.sm@horezza.sk +421 (0) 2/3210 6000

Niet filmu bez vojny

Žiadne aktuálne témy. Len filmy z histórie si získali sympatie poroty, vedenej mexickým režisérom Guillermom del Toro. A prvý raz po mnohých rokoch hlavná prehliadka 75. medzinárodného filmového festivalu v Benátkach neponúkla ani jeden film s vojnovou, vojenskou či obrannou tematikou.

Napriek tomu sa bez boja žiaden film nezaobíde. Napokon, dejiskom víťaznej čiernobielej snímky Alfonsa Cuaróna *Roma* bola rovnomená štvrť mexického hlavného mesta, kde na začiatku 70. rokov minulého storočia extrémistické pravicové polovojskové oddiely kruto potláčali študentské a ľudové protesty volajúce po demokracii. Hoci príbeh rozpráva o indiánskej slúžke v rodine zámožného lekára a Cuarón čerpal z vlastného detstva.

Festival otvorila životopisná dráma Damiena Chazelleho *Prvý muž* o vojenskom skúšobnom pilotovi Neilovi Armstrongovi, ktorý ako prvý človek vstúpil na povrch Mesiaca. Prv, ako ju mohli vidieť, rozpútali americkí novinári vlnu kritiky, lebo sa im nezdala dostatočne vlastenecká. Vyčítajú jej, že neobsahuje scénu vztýčenia vlajky USA na Mesiaci. Lenže Chazelle nerozpráva o vlastenectve, ale o človeku, ktorý sa svojou húževnatosťou, obetavosťou, skromnosťou, no i plným nasadením stal hrdinom, v dôsledku čoho sa mu napokon rozpadlo manželstvo.

Hneď dve ocenenia si odniesol jediný ženou režírovaný film hlavnej súťaže, krutá austrálska dráma z Tasmánie prvej polovice 19. storočia *Slávik*. Írska trestankyňa Clare sa s pomocou domorodého sprievodcu Billyho mstí anglickým vojakom, ktorí ju opakovane znásilnili, pri čom jej zavraždili manžela i dieťaťko. Režisérku Jennifer Kent porota odmenila osobitnou cenou a mladý Tasmáнец Baykali Ganambarr dostal cenu za najlepší výkon začínajúceho herca.

Berlínsky festival na jar uviedol film o teroristickom útoku v Nórsku roku 2011 *Utoya 22. júla*. V Benátkach mal teraz premiéru konkurenčný projekt britského režiséra Paula Greengrassa *22. júl*. Na autentických príbehoch decentne, bez vyvolávania lacných senzácií, no naliehavo zobrazuje, čo útokom extrémistu Andersa Breivika predchádzalo, ale najmä čo po nich nasledovalo vrátane súdneho procesu a zmien v nórskej spoločnosti.

Dielo bez autora

Prvý muž

*Isis, tomorrow
- The lost souls of Mosul*

Slávik

Roma

/ FILM /

Toman

Nový koprodukčný česko-slovenský film scenáristu a režiséra Ondřeja Trojana je historickou drámou o skutočnej rozporuplnej osobe vedúceho odboru zahraničnej rozviedky Zdenkovi Tomanovi (hrá ho Jiří Macháček), ktorý ovplyvnil politický vývoj v Československu v rokoch 1945 – 1948. Zásadným spôsobom sa podieľal na pomoci židovským navrátilcom a utečencom zo všetkých kútov východnej Európy pri koordinácii ich presunov do Palestíny a na ich vyzbrojovaní. Nie preto, že sám bol židovského pôvodu, ale pre obrovský majetok, ktorý si pri tom nahrabal. Bol jedným z prvých zatknutých povojnových vysoko postavených politických predstaviteľov ČSR a jedným z mála tých, ktorým sa podarilo z ostro stráženej komunistickej väzby ujsť. Cez americkú okupačnú zónu sa dostal až do Venezuely.

/ VIDEO /

Krotká

Jedného dňa sa ruskej žene v zapadnutej dedinke vráti balíček, ktorý poslala manželovi do väzenia. Vystrašená a plná obáv sa vydáva na cestu do odľahlej časti krajiny, kde stojí väzenie. Čaká ju byrokratická absurdita, vierolomné charaktery, krivdy, násilie i poznanie, že väzenie sa nekončí stenami a ostnatými drôťmi. Film režiséra Sergeja Loznicu je alegóriou stavu ruskej duše i súčasnej kultúry väznenstva, súčasti štátnej mašinérie a nástroja moci. Film, inšpirovaný dielami Dostojevského, Kafku aj Gogoľa, nezvyčajným spôsobom mieša brutálny realizmus a satiru. *Krotká* je radikálnym politickým obrazom krajiny, kde úrady aj ľudia hrajú rolu fantómov – slúžia ako prázdne schránky: len imitujú funkciu, ktorú by mali zastávať.

Dramatické premeny Nemecka od 30. rokov minulého storočia po roky 70. stvárnil režisér Florian Henckel von Donnersmarck vo vyššie trojhodinovej dramatickej freske *Dielo bez autora*. Hlavným motívom je vyrovnávanie sa s nacizmom. Nie všetci zločinci boli potrestaní. Mnohí, naopak, výrazne formovali Nemeckú demokratickú republiku, keď sa z horlivých pomocníkov Hitlera stali nemenej zapálenými komunistami.

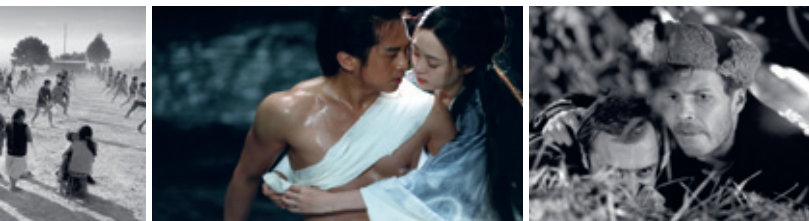
Slávny čínsky filmár Čang Jimu pri príležitosti ocenenia za celoživotné dielo predstavil nový výpravný historický bojový film *Ying (Tieň)* o boji za zjednotenie Číny pred 2 000 rokmi, keď síce už rozhodovali počty vojakov, ich zbrane a taktické schopnosti veliteľov, no ešte stále mohli osudy celých krajín zmeniť generáli znepriatelených strán v osobných súbojoch muža proti mužovi.

Mimo súťaže festival uviedol celovečerný dokument talianskych tvorcov. Francesca Mannocchi a Alessio Romenzi sa vybrali do Mósulu, čerstvo oslobodeného od nemilosrdnej vlády tzv. Islamského štátu. O ranách, jazvách, obetiach, ale aj tých, čo prežili, a ich nádejach nakrútili snímku nazvanú *Isis, tomorrow – The lost souls of Mosul*.

Napokon sme sa dočkali aj skutočného sovietskeho vojnového filmu. Súťažná prehliadka novo rekonštruovaných klasických filmových diel zaradila na svoj program vrcholné dielo predčasne zosnulej ruskej filmárky Larisy Šepitkovej *Vzostup* z roku 1977. Sovietsky dôstojník a vojak majú doručiť zásoby bieloruským partizánom, lenže padnú do nemeckého zajatia. Horší ako výsluchy a mučenie je boj s vlastným svedomím, morálkou, presvedčením a vedomím, že ak by aj prežili a dostali sa zo zajatia, nič dobré ich nečaká. Pred štyridsiatimi rokmi snímku zakázali a uložili do trezora, no čas jej, našťastie, nijako neublížil. Vojenská česť, morálka a svedomie sú aktuálne stále.

Text: Miloslav Ščepka

Foto: MIAC

Ying (Tieň)

Vzostup

/ KNIHA /

Mnichov

September 1938. Hitler sa rozhodol začať vojnu. Chamberlain zúfalo túži udržať mier. O tejto otázke sa rozhoduje v meste, čo sa navždy zapíše do dejín vďaka dohode, ktorá nielenže viedla k rozkladu demokratického Československa, ale tiež otvorila dvere Hitlerovým politickým ambíciám v Európe. Zatiaľ čo Chamberlainovo lietadlo letí ponad Lamanšský prieliv a Hitlerov vlak uháňa na juh od Berlína, do Mníchova cestujú Hugh Legat, jeden z Chamberlainových osobných tajomníkov, a Paul Hartman, nemecký diplomat a člen protihitlerovského odboja. Tí dvaja boli kedysi dobrými priateľmi a teraz, keď je budúcnosť Európy na vážkach, sa ich cesty znova pretnú: v románe anglického spisovateľa Roberta Harrisa, ktorý na 264 stranách v slovenskom preklade vydal Slovart.

VOJENSKÝ HISTORICKÝ KALENDÁR

Október

3. október

1848 Ferdinand V. rozpustil uhorský snem a vyhlásil vojnový stav

6. október

1938 V Žiline podpísali dohodu o politickej autonómii Slovenska

9. október

1938 V Komárne sa začali rokovania o odstúpení južných oblastí Slovenska obývaných maďarskou menšinou, ktoré vyplynuli z mníchovskej dohody

10. október

1938 Nemecké vojsko obsadilo bratislavské obranné predmostie, vznieslo nároky na Devín a Petržalku

14. október

1918 Čs. národná rada v Paríži sa pretvorila na dočasnú čs. vládu. V jej rámci vznikli samostatné ministerstvá, medzi nimi aj ministerstvo vojenstva na čele s M. R. Štefánikom (na obrázku).

16. október

1448 Uhorské vojsko pod velením Jána Huňadyho na Kosovom poli porazili Turci
1968 Podpísaná zmluva medzi ČSSR a ZSSR o podmienkach dočasného pobytu sovietskych vojsk, na základe ktorej vzniklo operačné zoskupenie Strednej skupiny vojsk Sovietskej armády na území ČSSR

18. október

1918 Bola zverejnená Washingtonská deklarácia nezávislosti čs. národa

20. október

1938 Nemecko obsadilo Devín

21. október

1938 Adolf Hitler vydal smernicu o okupácii Čiech a Moravy a o separácii Slovenska

25. október

1938 Poliaci obsadili územie Oravy a Spiša
1948 Národné zhromaždenie prijal zákon č. 247/1948 o táboroch nútených prác. Existovali do r. 1953.

28. október

1918 Plénum Národného výboru československého v Prahe vydalo zákon č. 112 Zb. o vytvorení samostatného československého štátu a prevzalo výkonnú moc v Prahe

30. október

1918 V Turčianskom Sv. Martine sa konala porada slov. politických predstaviteľov, na ktorej sa ustanovila Slovenská národná rada na čele s Matúšom Dulom. Účastníci prijali Deklaráciu slovenského národa.

Zostavila: Mária Stanová

Vojenský historický ústav

Vaše starosti... ...na našu hlavu

? Spáchali ste ako profesionálny vojak trestný čin. Aké sú následky?

Jednou z hlavných priorít rezortu Ministerstva obrany Slovenskej republiky je aj prevencia kriminality. Vojenská polícia ako garant prevencie kriminality v rezorte ministerstva obrany vykonala množstvo aktivít zameraných na prevenciu kriminality, ako boli rôzne prednášky, školenia, preventívno-bezpečnostné akcie v oblastiach boja proti drogám, alkoholu, extrémizmu, terorizmu a korupcie a mnoho iných. Aj napriek tomu niektorí profesionálni vojaci akoby boli nepoučiteľní, páchajú aj naďalej rôznu trestnú činnosť, pričom si niekedy ani neuvedomujú dôsledky tohto konania. V prípade, ak bolo proti profesionálnemu vojakovi vznesené obvinenie, podľa ktorého sa stal dôvodne podozrivým, že spáchal trestný čin vojenský, prečin, ktorý je úmyselným trestným činom, alebo zločin, tak v zmysle § 76 zákona č. 281/2015 Z. z. o štátnej službe profesionálnych vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov služobný úrad profesionálneho vojaka dočasne pozbaví výkonu štátnej služby. Vzápätí stráca nárok na stabilizačný príspevok, počas dočasného pozbavenia výkonu štátnej služby mu patrí 30 percent služobného platu, ktorý mu patril pred dočasným pozbavením. Štátna služba profesionálneho vojaka sa skončí prepustením zo služobného pomeru, ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin vojenský, za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom, alebo za zločin. Výsluhový príspevok podľa § 31 ods. 7, písm. b zákona č. 328/2002 Z. z. o sociálnom zabezpečení policajtov a vojakov a o zmene a doplnení niektorých zákonov sa znižuje o jednu polovicu profesionálnemu vojakovi, ktorého služobný pomer sa skončil prepustením z dôvodu právoplatného odsúdenia za prečin, ktorý je úmyselným trestným činom, alebo za zločin. Je teda na zvážení každého jednotlivca, či mu stojí za to prísť o všetky náležitosti, ktoré mu rezort ministerstva obrany ponúka.

mjr. Ing. Danko Bujna,
odd. odhaľovania a dokumentovania trestnej činnosti
Vojenská polícia Trenčín

:RÁDIO REGINA

Plná poľná, rozhlasový armádny magazín pre vojakov a nevojakov, je tu pre vás **každý piatok o 21.05 hod.** na všetkých okruhoch Rádia Regina, v repríze v sobotu o 23.30 a tiež v archíve RTVS na <https://www.rtv.sk/radio/archiv/11358/984505>.

Teší sa na vás **šéfredaktor Miroslav Minár,**
plukovník v zálohe.

Personálny úrad OS SR v spolupráci s redakciou mesačníka Obrana vyhlasuje celorezortné súťažné prehliadky pre profesionálnych vojakov Ozbrojených síl SR, zamestnancov rezortu obrany, rodinných príslušníkov, ako aj vojenských dôchodcov. Prvou je FotoAtak, ktorá sa organizuje v kategóriách 25. rokov OS SR fotoobjektívom, Výzbroj a výstroj a Voľná tvorba. Druhou súťažnou prehliadkou je výtvarná Galéria MIL s kategóriami Maliarstvo a sochárstvo, Úžitkové umenie a Detská tvorba. Uzávierka súťažných prác bude 19. októbra 2018 a vyhlásenie výsledkov sa uskutoční dňa 8. novembra 2018 v Posádkovom klube Trenčín.

PERSONÁLNY ÚRAD OS SR
v Liptovskom Mikuláši
ODDELENIE VÝCHOVNÝCH A KULTÚRNYCH ČINNOSTÍ

VYHLASUJE

celorezortné súťažné prehliadky

FotoAtak 2018

Kategórie: 1. 25 rokov OS SR fotoobjektívom
2. Výzbroj a výstroj
3. Voľná tvorba

Galéria MIL 2018

Kategórie: 1. Maliarstvo, sochárstvo
2. Úžitkové umenie
3. Detská tvorba

Uzávierka súťažných prehliadok - 19. október 2018

Banská Bystrica vo Veľkej vojne

Vojenský historický ústav vydal pri príležitosti stého výročia ukončenia prvej svetovej vojny publikáciu Petra Chorváta Veľká vojna v malom meste, ktorá opisuje situáciu v Banskej Bystrici v rokoch 1914 – 1918. Aj keď samotného mesta sa priame boje nedotkli, napríklad v roku 1916 tu žilo približne 10 500 obyvateľov a zároveň tu bolo dislokovaných 8 300 vojakov vrátane zranených a chorých. Pred vojnou mávala bansko-bystrická posádka zhruba 600 vojakov a žandárov spolu.

Už v novembri 1914 bolo zrekvirovaných až 15 civilných objektov, ktoré armáda využívala na ubytovanie vojska. Možno tiež dodať, že Peter Chorvát sa venuje aj vývoju politickej situácie a národne uvedomelým Slovákom, ktorých vrchnosť nazývala „naničhodnými panslávmi“.

(pv)

Nedostali ste Obranu?

Zmenili ste adresu?
Potrebuje odoberať iný počet výtlačkov?
Ozvíte sa nám na telefón 0960 31 29 84
alebo mail obrana@mod.gov.sk

MILITARY ENGLISH

THE GUARD OF HONOR

Pripravila: Nadežda Kochmanová • Foto: Staff Sgt. Ryan Campbell, U.S. Air National Guard

The guard of honor (honor guard) **denotes** usually a military guard that performs special functions, such as receiving a head of state, standing guard by those fallen in war, or attending state ceremonies, including funerals. In principle any military unit could act as a guard of honor, although in some countries certain units are specially designated for this task. The practice of providing a guard of honor as a mark of respect also occurs in sports, especially throughout the Commonwealth of Nations.

An honor guard is **comprised** of at least two persons, usually numbering five to seven persons, but can be larger. These individuals are usually uniformed, and represent the highest ideals of the country or culture they belong to. Most honor guards in honor to their country of origin carry their National flag and observe their country's **flag code**, as they pay their respects to the other values they hold. For example, the American flag code requires that the American flag be protected; thus, an additional member of the honor squad generally carries a rifle or **saber** in order to pay respects to this requirement.

Usually an honor guard is composed solely of volunteers who are carefully screened for their physical ability and **dexterity**. Only those persons who are highly motivated and maintain exceptionally high standards of appearance and conduct and show **aptitude** for ceremonial duty are likely to be considered. In the USA, military honor guards may serve as ambassadors to the public, presenting a positive image of their service, and assisting with the recruiting effort.

To assure this, a vigorous training is prescribed for those who want to serve as military honor guards. For example in the U.S. the training for Military Funeral Honor Guards includes courses that cover uniform wear, Honor Guard drill and ceremonies, flag folding, ceremonial **bugle** use and the firing party drill. To qualify for the job, a number of criteria must be met. Males must be between 178 and 193 cm, while females must be between 173 cm and 188 cm tall. All soldiers must also be within the Army's height and weight regulations

and must score at least 230 out of 300 on the Army Physical Fitness Test (APFT). Finally, all soldiers must have free range of motion in all of their limbs and must not have a body profile that would restrict the execution of sharp, crisp movements. Also, soldiers must be U.S. citizens, hold one of 35 military occupational specialties (MOS) and have an exceptional service record in order to be selected as a member.

In certain countries around the world, especially in Africa and Asia (also in some South American nations), members of the honor guard also serve as the bodyguards to the President and guard major government institutions in times of war or military conflict. In the U.S., Canada and most of Europe, honor guards perform primarily ceremonial duties and their ranks often include band and/or orchestra players. They are also tasked to guarding the respective tombs of unknown soldiers and other memorial sites.

QUESTIONS:

1. Aký je minimálny a maximálny počet osôb v čestnej stráž?
2. Aké sú kvalifikačné predpoklady (v USA), aby sa vojak mohol stať členom čestnej stráže?
3. Aké aditívne funkcie plní čestná stráž v niektorých krajinách Afriky, Ázie a Latinskej Ameriky?

GLOSSARY

• **denotes** (dɪ'noʊts) – označuje; • **fallen in war** ('fʌlən ɪn wɔːr) – padl v boji; • **comprised** (kəm'praɪzd) – skladá sa; • **flag code** (flæg kɔd) – vlajkový kódex, pravidlá ako narábať s vlajkou; • **saber** ('seɪbər) – šabľa; • **dexterity** (dɛk'stərətɪ) – obratnosť; • **aptitude** ('æptɪtʊd) – nadanie, talent; • **bugle** ('bjʊɡl) – poľná trúbka, poľnica.

podplukovník
Mgr. Marek Ignacik, PhD.,
dekan EPS vojenského
dekanátu velitelstva
vzdušných sil vo Zvolene

Duchovné slovo

Chudobní duchom

Čokoľvek sa stane, vždy sa modli a pros jedine:
„Pane, odpusť.“

Nauč svoj jazyk hovoriť „odpusť mi“ a nasťahuje sa do teba pokora.

„*Blažený chudobní duchom, lebo ich je Kráľovstvo nebeské,*“ povedal náš Pán. Mätie nás to? Naše zmätenie pramení z toho, že si pletieme slabú myseľ nekultivovaných ľudí s chudobou ducha, ktorú Kristus chváli.

Duchovná chudoba či skrúsenosť je vlastnosťou veľkých ľudí, ktorí kedysi prebývali na zemi. Je to uvedomenie si svojej nehodnosti pred veľkosťou Boha, uvedomenie si svojej nečistoty pred čistotou Stvoriteľa, uvedomenie si svojej plnej závislosti od nekonečnej Božej moci.

Kráľ Dávid o sebe hovoril: „*Ja som však červ a nie človek.*“ Kráľ Dávid pritom nebol hlupák, naopak, jeho myseľ bola bohatá a geniálna. Jeho syn, múdry Šalamún, píše: „*Nádej sa na Pána celým svojím srdcom a nespoliehaj sa na svoju rozumnosť.*“ Toto znamená byť chudobný duchom. Čiže úplne sa zveriť do rúk Pána a seba nedôverovať.

Blažený je ten, kto dokáže úprimne vyznať: moja sila je zanedbateľná, myseľ slabá, vôľa nestabilná. Pane, pomôž mi!

Chudobný duchom, to je taký svätý, ktorý môže spolu s apoštolom povedať: „*Nepoznám nič okrem Ježiša Krista.*“

Chudobný duchom, to je taký vedec, ktorý podobne ako Newton prizná, že jeho nevedomosť je omnoho väčšia než jeho poznanie.

Chudobný duchom, to je taký boháč, ktorý spoločne s bohatým Jóbom hovorí: „*Nahý som vyšiel zo života matky a nahý sa tam navrátim.*“

Chudoba ducha je priamy protiklad namyslenosti a chvastúnstva. Kristus nás chce ochrániť pred hlúpou namyslenosťou a zhubným chvastúnstvom, keď chválil chudobných duchom.

Cooperov test, pre väčšinu známy ako

12-minútový beh, patrí medzi najpoužívanejšie

motorické testy. Stretli sme sa s ním už počas

základnej a strednej školy. Športovci, ktorých

výkonnosť hoci len okrajovo závisí od aeróbnych

schopností, ho absolvujú pravidelne. Silové

zložky vrátane policajtov, hasičov a vojakov

sprevádza počas celej kariéry, od prijímacieho

konania a potom pravidelne ročnými

previerkami.

Autor testu americký lekár NASA Dr. Kenneth H. Cooper v rámci výskumu hľadal jednoduchší spôsob, ktorý by nahradil náročné zisťovanie maximálnej spotreby kyslíka vojakov, podľa ktorej je možné orientačne zhodnotiť aeróbnu kondíciu. Výsledkom bol test používaný od roku 1968, ktorý teraz oslavuje polstoročie. Jeho cieľom je prekonať čo najväčšiu vzdialenosť za spomínaných 12 minút. Výsledné hodnoty sa hodnotia vzhľadom na vekovú kategóriu a pohlavie.

Načo je to dobré?

Na základe odbehnutých metrov si môžu začiatočníci overiť vstupnú úroveň výkonnosti pomocou päťstupňovej hodnotiacej škály. Využíva sa to napr. v rámci talentových skúšok na rôzne druhy športov u detí. Nie vždy je totiž zhoda medzi názorom ambiciózneho rodiča a skutočnými predpokladmi dieťaťa. Dvanásťminútovka je aj súčasťou batérie testov na overenie fyzických predpokladov na výkon rôznych povolání. Výkonnostní športovci si s jej pomocou preverujú úspešnosť tréningového progresu a aktuálny stav výkonnosti v rámci cyklu prípravy pred súťažným obdobím. Okrem toho sa Cooperov test odporúča aj pre tých, čo sa k aktívnemu športovaniu vracajú po dlhšej pauze. Najmä seniorom pomôže spolu so zdravotnou prehliadkou nastaviť objektívny obraz o skutočnom stave ich srdcovo-cievneho systému.

Vojenská je objektívnejšia

Rozpätie bodovacej škály od 200 do 400 metrov pre jedno hodnotenie je veľmi rozsiahle. Každý, kto test aspoň raz v živote absolvoval, musí uznať, že je rozdiel odbehnúť 2 400 alebo až 2 800 metrov. Pritom oba tieto výkony u 20- až 29-ročných mužov zaručujú rovnaké hodnotenie „dobrý“. Z tohto pohľadu sa zdá vojenský variant Cooperovho testu ešte prepracovanejší, a teda aj spravodlivejší. Ku konkrétnemu výkonu je priradená bodová hodnota, kde za každých 10 až 20 metrov získame bod navyše. Minimálne požiadavky na kladný výsledok každý vojak veľmi dobre pozná. Pre zaujímavosť uvádzame extrémne príklady vrcholných výkonov. Chodec Matej Tóth by dokázal v tempe, v ktorom dosiahol osobný rekord na 3 km, prekonať za 12 minút 3 287 metrov. Podotýkame, že chôdzou, nie behom. Svetový rekordér v behu na 5 000 metrov Kenenisa Bekele pri svojom rekorde zabehol za spomínaných 12 minút približne 4 750 metrov. Slovenským vojakom pritom na dosiahnutie maximálneho počtu 100 bodov stačí prekonať 3 600 metrov a ženám ešte o 700 menej.

Ako ju zabehnúť najlepšie?

Odporúča sa bežať bez výrazného kolísania rýchlosti po absolvovaní zahriatia, zvýšenia pulzovej frekvencie a rozcvičky obsahujúcej atletickú abecedu. Začiatočnickou chybou býva tzv. prepálenie tempa. Je úplne zbytočné bežať prvé minúty čas atakujúci 4 min/km a zvyšok behu prepadávať v tempe či začať kráčať, alebo dokonca nútené zastavovať. Opačný, ale menej častý prípad je, že sa

Päťdesiat- ročná dvanásť- minútovka

bežec až príliš šetrí a potom to chce v poslednej minúte dohnať intenzívnym šprintom. Preto neurobíte chybu, keď si pred štartom vyhlíadnete skúsenejšieho bežca, ktorý dokáže udržať rovnomerné tempo a má približne vašu výkonnosť. Pomocou takto vhodne zvoleného vodiča dokážete urobiť test na hornej hranici svojich možností. Keď nemáte takéhoto „sparinga“ k dispozícii, zaobstarajte si športtester, ktorým môžete rýchlosť kontrolovať počas celého behu. Na samotné výsledky nemá veľký vplyv technika behu. Samozrejme, veľmi krátke kroky treba kompenzovať vyššou frekvenciou.

To, že pre väčšinu populácie to býva veľmi dlhých 720 sekúnd, možno vysvetliť príslovím týkajúcim sa relativity: „Hodina strávená s peknou slečnou ubehne oveľa rýchlejšie ako tri sekundy sedenia na rozpálenej peci.“ A to je jedna z hlavných príčin nesympatií k testu, ktorý na druhej strane rešpektuje väčšina telovýchovných odborníkov.

Text: nrtm. PaedDr. Bc. Miroslav Štubňa
telovýchovný pracovník vrtníkového krídla Prešov

Miesto pre psychológa

por. Mgr.
Jana Celuchová,
Personálny úrad OS SR

Vnímanie škodlivosti stresu

Stres nie je žiadnou výnimkou ani v práci profesionálneho vojaka, je prirodzenou súčasťou jeho pracovného života. Medzi najčastejšie záťažové situácie v pracovnom (vojenskom) prostredí patrí vysoká náročnosť plnených úloh, zodpovednosť, tlak na dodržanie termínov, napätá pracovná atmosféra a rôzne iné situácie, ktoré úzko súvisia s vojenskou profesiou. Ak k tomu pridáme záťažové situácie v rodinnom prostredí (úmrtie v rodine, problémy v partnerskom vzťahu, zmena životných podmienok a pod.), môže pre profesionálneho vojaka nastať mimoriadne ťažké životné obdobie. Dlhodobý pôsobiaci stres môže spôsobovať psychosomatické ochorenia.

Zaujímavé výsledky zistili americkí vedci vo výskume, v ktorom na vzorke 30 000 dospelých skúmali vzťah medzi množstvom stresu a presvedčením, že stres negatívne ovplyvňuje zdravie. Výsledky autori opísali ako myšlienku, že pokiaľ zmeníme nazeranie na stres z negatívneho na pozitívne, dokážeme zmeniť aj reakcie tela na samotnú stresovú situáciu. Už pri malom množstve stresu je možné na tele pozorovať príznaky, ako sú búšenie srdca alebo pocity úzkosti. Zrýchlené dýchanie pomáha dostať do mozgu väčšie množstvo kyslíka, pričom cievy v tele sa zužujú. Práve preto je chronický stres veľmi často spájaný s kardiovaskulárnymi ochoreniami.

Len čo by sme začali vnímať stres ako prínosnú reakciu tela na zvládnutie náročných situácií, cievy by podľa vedcov ostali uvoľnené, búšenie srdca by tak malo omnoho zdravší kardiovaskulárny profil, podobne ako pri emóciách sprevádzajúcich odvahu alebo radosť. Z uvedeného výskumu jednoznačne vyplýva, že veľmi záleží na tom, ako o strese premýšľame a ako ho vnímate. Nezabavujme sa stresu, ale naučme sa s ním lepšie pracovať. Ak sa vám pri najbližšej záťažovej situácii rozbúši srdce, pripomnite si, že telo vám len pomáha situáciu lepšie zvládnuť. Bude to prospešné pre vaše zdravie a psychickú pohodu počas náročných situácií.

Tab. 1 a 2: Cooperov test pre bežcov a začiatočníkov (v metroch)

VEK - MUŽI	VEĽMI DOBRÝ	DOBRÝ	PRIEMERNÝ	ZLÝ	VEĽMI ZLÝ
13 - 14	2700 a viac	2400 - 2700	2200 - 2399	2100 - 2199	Pod 2100
15 - 16	2800 a viac	2500 - 2800	2300 - 2499	2200 - 2299	Pod 2200
17 - 20	3000 a viac	2700 - 3000	2500 - 2699	2300 - 2499	Pod 2300
20 - 29	2800 a viac	2400 - 2800	2200 - 2399	1600 - 2199	Pod 1600
30 - 39	2700 a viac	2300 - 2700	1900 - 2299	1500 - 1899	Pod 1500
40 - 49	2500 a viac	2100 - 2500	1700 - 2099	1400 - 1699	Pod 1400
NAD 50	2400 a viac	2000 - 2400	1600 - 1999	1300 - 1599	Pod 1300

VEK - ŽENY	VEĽMI DOBRÝ	DOBRÝ	PRIEMERNÝ	ZLÝ	VEĽMI ZLÝ
13 - 14	2000 a viac	1900 - 2000	1600 - 1899	1500 - 1599	Pod 1500
15 - 16	2100 a viac	2000 - 2100	1700 - 1999	1600 - 1699	Pod 1600
17 - 20	2300 a viac	2100 - 2300	1800 - 2099	1700 - 1799	Pod 1700
20 - 29	2700 a viac	2200 - 2700	1800 - 2199	1500 - 1799	Pod 1500
30 - 39	2500 a viac	2000 - 2500	1700 - 1999	1400 - 1699	Pod 1400
40 - 49	2300 a viac	1900 - 2300	1500 - 1899	1200 - 1499	Pod 1200
NAD 50	2200 a viac	1700 - 2200	1400 - 1699	1100 - 1399	Pod 1100

Tab. 3: Cooperov test pre pokročilých bežcov a atlétov (v metroch)

	VEĽMI DOBRÝ	DOBRÝ	PRIEMERNÝ	ZLÝ	VEĽMI ZLÝ
MUŽI	3700 a viac	3400 - 3700	3100 - 3400	2800 - 3100	Pod 2800
ŽENY	3000 a viac	2700 - 3000	2400 - 2700	2100 - 2400	Pod 2100

Pohraničná stráž počas normalizácie

Aj v rokoch 1969 až 1989 považovali predstavitelia komunistického režimu uzavretie hraníc za mimoriadne dôležité. Už v priebehu predchádzajúcich dvoch desaťročí sa vytvoril mimoriadne efektívny systém „ochrany“ hraníc, ktorého dôležitou súčasťou neboli len žienijno-technické prostriedky, ale aj personál – príslušníci Pohraničnej stráže.

Režim nevyhnutnosť obsiahlej ochrany hraníc vysvetľoval tým, že Pohraničnej stráž prišúdila úlohu nielen ochrancov pred špiónmi a diverzantmi, ale aj prvej línie, ktorá mala v prípade náhleho a prekvapivého útoku „agresívnych imperialistov“ plniť tiež obranné a bojové úlohy. Kým v prípade západnej časti republiky to mohlo byť pre dlhú hranicu so spolkovým Nemeckom aspoň do istej miery dôveryhodné, v prípade Slovenska, susediaceho len s neutrálnym Rakúskom, to nepôsobí presvedčivo.

Do roku 1968 Pohraničná stráž vystupovala v rámci rezortu obrany. Už v polovici decembra 1971 Predsedníctvo Ústredného výboru Komunistickej strany Československa rozhodlo o preradení PS do kompetencie federálneho ministerstva vnútra, pričom toto riešenie zdôvodnili vzhľadom na štátno-bezpečnostné záujmy východného bloku. Zmenu v krátkom čase schválilo federálne zhromaždenie s účinnosťou k 1. januáru 1972. Tento stav platil v období mieru, v prípade ozbrojeného konfliktu sa velenia nad PS mal ujať opäť minister národnej obrany. Pritom išlo v podstate len o krok späť, pretože Pohraničná stráž spadala pod rezort vnútra až do roku 1966.

Väčšinu slovenského úseku československých hraníc tvorili hranice so susednými krajinami sovietskeho bloku, z ktorých najprísnejšie strážená bola okrem krátkej hranice s Rakúskom paradoxne hranica so ZSSR. Systém stráženia hraníc k roku 1969 sa členil na dve časti. Hranice s Rakúskom boli obsadené príslušníkmi Pohraničnej stráže. Stráženie ostatných úsekov hraníc

zabezpečovali pohraničné oddelenia Verejnej bezpečnosti, ktorých príslušníci v týchto oblastiach dozerali na dodržiavanie hraničného režimu. Ochrana najexponovanejšieho úseku slovenskej hranice spadala pod jedenástu brigádu Pohraničnej stráže. Jej „územie“ bolo ohraničené na jednej strane sútokom riek Morava a Dyje pri Moravskom Jáne po obec Chlaba, neďaleko Štúrova, a meralo 280,1 km. 11. brigá-

du PS okrem veliteľstva a zabezpečovacích jednotiek tvorilo trinásť rôt, dva poriečne oddiely a výcvikový prápor. Dovedna išlo o približne 2 500 vojakov a dôstojníkov. Brigáda mala k dispozícii viac než 250 služobných psov, ktoré boli cvičené na konkrétne druhy činností (hliadkovanie, pátranie, preverovanie a stráženie). Okrem toho na hranici existovali samostatne útočiacе svorky psov, ktorých koterce boli napojené na signalizačné zariadenia a v prípade narušenia psov automaticky vypustili.

Hranica bola zahradená dvojstenným plotom dlhým 85,5 km, ktorý bol napojený na signalizačné zariadenie. Súčasťou systému boli aj pozorovacie veže a svetlomety. Aby sa zabránilo násilným prechodom hraníc s použitím napr. nákladných áut, boli prechody a vytipované miesta zabezpečené betónovými ihlanmi a protitankovými zátarasami. Plnenie vojenských úloh brigádou bolo podmienené aj dostatočnou výzbrojou. Príslušníci brigády tak disponovali viac než 3 500 samopalmi a 170 guľometmi, vo výzbroji mali aj ručné protitankové granátomety RPG-7, 36 tarasíc vz. 21 a tri bezzáklzové kanóny vz. 59 kalibru 82 mm. Okrem toho brigáda disponovala niekoľkými obrnenými transportérmi, osobnými a nákladnými vozidlami, motocyklami a ďalšími dopravnými prostriedkami. Využívali tiež opevnenia z tridsiatych rokov.

Zrušenie Pohraničnej stráže, ako jednej z najviditeľnejších a negatívne vnímaných zložiek izolácie Československa, sa realizovalo krátko po páde komunistického režimu. V rovnakom čase prišlo aj k likvidácii plotov a ďalších súčastí systému stráženia hranice.

Text: Mgr. Alex Maskalík, PhD.
Vojenský historický ústav Bratislava

Súčasťou PS boli aj spravodajské útvary; ich úlohou bolo v úzkej spolupráci s príslušníkmi Štátnej bezpečnosti zisťovať informácie o osobách pripravujúcich útek za hranice či vykonávanie „preventívnych“ opatrení v hraničnom a prihraničnom pásme, ale aj uskutočňovanie rôznych viac či menej kontrarozviednych opatrení. Budovali si vlastnú

agentúru na oboch stranách hranice a využívali pomocníkov Pohraničnej stráže, ktorých počet sa v predmetnom období pohyboval okolo 1 100 a boli rozčlenení do 11 rôt s 31 čatami. Režim na stráženie hraníc zneužíval aj deti, keď v pionierskej organizácii v rámci Socialistického zväzu mládeže pôsobilo 22 oddielov mladých strážcov hraníc.

Prvá československá pištoľ

Východisko z núdze

Krátko po vzniku Československa pociťovala československá armáda okrem iného aj akútny nedostatok pištoľí. Na jej území sa síce nachádzal istý počet prevažne 9 mm rakúsko-uhorských armádnych pištoľí

Československá pištoľ 7,65 mm

Praga 1919 je vôbec prvou

sériovo vyrábanou pištoľou, ktorú

po rozpade Rakúsko-Uhorska

a vzniku Československej republiky

postupne zavádzali do výzbroje

novobudovanej čs. armády.

Práce na vývoji tejto pištole sú spojené s menom jedného z najvýznamnejších čs. zbrojných konštruktérov Václava Holeka (1886 – 1954), ktorý od začiatku januára 1918 (po odchode z pražskej puškárskej firmy Ján Novotný) do konca marca 1925 (keď odišiel do Československej zbrojovky v Brne) pôsobil v konštruktérskej dielni Zbrojovky Praga v Prahe-Vršovicích.

Takticko-technické údaje

Kaliber: 7,65 mm

Náboj: 7,65 mm Browning

Dĺžka: 165 mm

Dĺžka hlavne: 95 mm

Šírka: 29,1 mm

Výška: 108 mm

Hmotnosť bez zásobníka: 0,635 kg

Hmotnosť s prázdny zásobníkom: 0,645 kg

Kapacita zásobníka: 7 nábojov

Ústová rýchlosť strely: 300 m/s

Steyr M1912, tie však ani zdaleka nemohli pokryť potreby. Ako krátkodobé východisko sa ponúkali nákupy pištoľí od zahraničných zbrojoviek, lenže z dlhodobého hľadiska by išlo o neefektívne a ekonomicky nie veľmi výhodné riešenie. Preto sa dala šanca miestnym zbrojovkám. Ako prvá sa ozvala Zbrojovka Praga, ktorá už v priebehu jari 1919 ponúkla armáde pištoľ Praga kalibru 7,65 mm, ktorá bola pôvodne navrhnutá a vyrábaná pre civilný trh.

Pištoľ predstavovala z konštrukčného hľadiska poloautomatickú samonabíjaciu zbraň s dynamickým záverom, ktorý pozostával z dvoch základných súčastí, a vratnou pružinou navlečenou na hlavni. Spúšťový mechanizmus pištole bol tvorený kladivkom a úderníkom usadeným do bloku záveru. Na vyhadzovanie prázdnych nábojníc najskôr slúžil zápalník, ktorý mal dvojitú funkciu, ale pri neskoršom prevedení už na vyhadzovanie prázdnych nábojníc slúžil samostatný vyhadzovač tvorený dvoma ramenami. Pištoľ bola skonštruovaná na použitie náboja 7,65 mm Browning. Celkovú konštrukciu pištole Praga však technici zo zbrojného odboru čs. armády nepovažovali za veľmi vydarenú. Aj z dôvodu slabšieho technologického vybavenia továrenskej dielne Zbrojovky Praga bola väčšina jednotlivých dielov opracovaná iba nahrubo. Navyše, piš-

toľ bola veľmi citlivá na prach a nečistoty, dochádzalo k jej zasekávaniu. Predstavitelia Ministerstva národnej obrany (MNO) zastávali názor, že zbraň je možné aj napriek spomínaným nedostatkom dočasne prevziať do výzbroje jednotlivých zložiek armády. Najmä z dôvodu vtedajšieho absolútneho nedostatku pištoľí. Navyše, zbrojovka Praga mala v sklade hotových viac ako 4 500 kusov tejto zbrane. V júni 1919 MNO zadalo Zbrojovke Praga objednávku na päťtisíc kusov pištoľí. Vzhľadom na medzinárodnú situáciu, najmä na pokus o druhý návrat excisára Karola Habsburského do Maďarska 21. októbra 1921, keď Československo vzápätí vyhlásilo mobilizáciu a stav krajnej núdze, bola objednávka pištoľí rozšírená.

Konštruktér sa poučil

Na prevzaté pištole boli po splnení preberacích podmienok vyrazené značky Hlavnej zbrojnice MNO v podobe štvorca podloženého dvoma úsečkami, pričom tieto zbrane boli potom odosielané k jednotlivým útvarom a jednotkám. Praktické skúsenosti s pištoľami Praga 1919, ktoré čs. armáda postupne preberala, boli však stále skôr negatívne ako pozitívne. Svedčí o tom veľké množstvo doložených hlásení o najrozličnejších nedostatkoch pištoľí od jednotlivých útvarov. Poukazovalo to na technicky nie veľmi kvalitné prevedenie zbrane a nižšiu úroveň kvality jej výroby.

Celkovo bolo napokon vo februári 1924 odovzdaných Zbrojovke Praga na opravu 474 pištoľí Praga 1919. Ani po ich oprave sa však situácia definitívne nevyriešila a problémy pokračovali. Až kým nebola do výzbroje armády oficiálne zavedená omnoho kvalitnejšia 9 mm čs. pištoľ vzor 24.

Okrem armády pištole Praga 1919 využívali aj policajné zložky. Do konca roka 1921 sa tak do policajnej výzbroje dostalo 900 pištoľí Praga 1919. Zbrojovka Praga do roku 1923 vyrobila 11 200 pištoľí. Jej konštruktér Václav Holek v nasledujúcom období navrhol a skonštruoval mnoho vydarenejších zbraní. Napríklad ľahký guľomet Praga vzor 24, ktorý bol do výzbroje čs. armády prijatý ako ľahký guľomet vzor 26. Neskôr sa stal asi najvýznamnejším vývozným artiklom Zbrojovky Brno (BREN) a inšpiráciou pre ďalší vývoj zbraní podobného typu vo svete.

Text: Mgr. Peter Holík

Vojenský historický ústav – Mo VHM Svidník

Foto: Digitalizácia VHM

Informácie o expozíciách Vojenského historického múzea, otváracích hodinách a vstupnom nájdete na webovej stránke www.vhu.sk.

Československá pištoľ 7,65 mm Praga 1919
zo zbierok Vojenského historického ústavu
- múzejného oddelenia Vojenského
historického múzea Svidník

